

Folk-
bildnings-
rådet

Folkbildningsrådets samlade bedömning

Folkbildningens betydelse för samhället 2023

Innehåll

Förord	5
Folkbildningsrådets bedömningar	7
Inledande bedömning	8
Bedömning per syfte	10
Budgetpropositionens resultatindikatorer	15
FAKTAUNDERLAG	
Demokratisyftet	17
Folkbildningen inkluderar många	18
Folkbildningen skapar möten och mötesplatser	26
Bildande samtal – grunden i folkbildningens pedagogik	31
Påverkans- och mångfaldssyftet	35
Folkbildningen och det civila samhället	36
Egenmakt och aktivt medborgarskap	36
Ökad mångfald – folkbildningens nya deltagare	37
Utbildnings- och bildningssyftet	43
Folkbildningens spridning i landet	44
Folkbildning och samhällets kompetensförsörjning	49
Deltagarnas fortsatta studier och arbete	50
Bildningen i folkbildningen – för individ och samhälle	54
Kultursyftet	57
En omfattande kulturarena	58
Kultur i hela landet	59
Mångfaldig kultur	62
Referenser	66
Tabellbilaga	69

Publicerad av Folkbildningsrådet 2024

ILLUSTRATIONER: Emma Hanquist

LAYOUT: Pasadena Studio

TRYCKERI: Billes Tryckeri, 2024

ISBN: 978-91-88692-89-4

www.folkbildningsradet.se

Förord

I Folkbildningsrådets uppdrag ingår att varje år lämna en samlad bedömning till regeringen av hur de fyra syftena med statsbidraget har uppnåtts. I rapporten *Folkbildningens betydelse för samhället 2023. Folkbildningsrådets samlade bedömning* analyserar vi den sammantagna folkbildningen och dess bidrag till det svenska samhället.

Den verksamhet som studieförbund och folkhögskolor bedriver med stöd av statsbidraget inverkar på flera politikområden. I årets samlade bedömning görs fördjupade analyser av folkbildningens betydelse för måluppfyllelsen inom två av dessa: jämställdhetspolitiken och funktionshinderspolitiken.

Folkbildningsrådet har även genomfört en studie om folkbildningens bildningsarbete. Vad innebär bildning inom folkbildningen? Hur arbetar studieförbund och folkhögskolor för att bildning ska komma till stånd? Vilken betydelse har bildningen för individ och samhälle? Nu och i framtiden? Resultat från bildningsstudien presenteras i rapporten.

Tre externa experter har deltagit i arbetet med den samlade bedömningen. Professor emeritus Erik Amnå har medverkat som vetenskapligt stöd för rapporten som helhet, med särskilt fokus på analysen av bildningsfrågan. Susanne Berg, föreläsare och analytiker inom funktionsrättsrörelsen, har medverkat i arbetet med funktionshinderperspektivet, och Clara Berglund, generalsekreterare för Sveriges Kvinnoorganisationer, i arbetet med jämställdhetsperspektivet.

Stockholm den 21 mars 2024

Mats Bernerstedt
Tillförordnad generalsekreterare
Folkbildningsrådet

Folkbildningsrådets bedömningar

Inledande bedömning

Folkbildningens breda betydelse i samhället

Vilken betydelse har folkbildningen för den svenska samhällsutvecklingen? Folkbildningsrådet konstaterar att den verksamhet som studieförbund och folkhögskolor bedriver med hjälp av det verksamhetsstöd som staten ger har inverkan inom flera politikområden, vid sidan av det folkbildningspolitiska.

I Folkbildningsrådets samlade bedömning av hur statens syften med bidragsgivningen uppnås, speglas bland annat verksamhet inom följande områden:

- utbildningspolitiken
- kulturpolitiken
- demokratipolitiken
- jämställdhetspolitiken
- funktionshinderspolitiken
- civilsamhällespolitiken
- landsbygdspolitiken
- arbetsmarknadspolitiken.

Folkbildningen finansieras av stat, regioner, kommuner, huvudmän, civilsamhälle, deltagare och andra bidragsgivare. Ideella krafter bidrar i betydande delar av verksamheten. Staten har för sin del av finansieringen fastställt vilka effekter man önskar av sitt stöd. De fyra syftena med statens stöd till folkbildningen är att:

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
2. bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Folkbildningsrådets uppgifter och arbetssätt

Folkbildningsrådets uppgift enligt förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, är att besluta om vilka som ska få statsbidrag, att fördela tillgängliga medel till folkhögskolor och studieförbund, samt att kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till syftena med statsbidraget. Folkbildningsrådets så kallade ändamålsparagraf, beslutad av rådets medlemmar, säger att:

Folkbildningsrådet har till uppgift att för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den

verksamhet som bedrivs av studieförbund och folkhögskolor.¹

För att folkbildningen ska få de resurser som behövs och nå de effekter som eftersträvas har sedan länge en flernivåfinansiering funnits, som innebär att staten, regionerna och kommunerna delar på finansieringen. Statens bidrag är det största och övriga bidragsgivare har historiskt sett i stort anpassat sin bidragsgivning till statens förordning och Folkbildningsrådets villkor. Folkbildningsrådets bedömning är att denna finansieringsmodell bör bestå.

Folkbildningen har en självförvaltningsmodell, i likhet med idrotten och friluftslivet. Självförvaltningsmodellen möjliggör ett arbetssätt som bygger på och respekterar de grundläggande förutsättningar som folkbildningen behöver. Dessa uttrycks i begreppen *fritt* och *frivilligt*. Den svenska folkbildningen definieras utifrån sin frihet från statlig och annan styrning. Deltagarna söker sig frivilligt till folkbildningen och formar verksamheten utifrån sina intressen och drivkrafter. Självförvaltningsmodellen kom till 1991, tidigare var det myndigheter som fördelade bidrag och formade folkbildningens villkor. Även då var begreppen fritt och frivilligt styrande.

Folkbildningsrådet bedömer att folkbildningens frihet och deltagarnas frivilliga deltagande är nycklar för att statens syften med bidraget ska uppnås.

På senare år har Folkbildningsrådet utvecklat sitt arbetssätt så att det i högre grad inriktats på den uppgift att verka i myndighets ställe som ligger i självförvaltningsmodellen. Fokus i utvecklingsarbetet har varit på att ytterligare säkerställa att statsbidraget används korrekt och i enlighet med statens syften. Därför har resurserna för uppföljning, kontroll och granskning förstärkts kraftigt.

Folkbildningsrådet har till uppgift att utforma villkoren för hur statsbidraget får användas i folkbildningsverksamheten. För studieförbunden togs under 2023 beslut om en helt ny modell för fördelning av statsbidraget. Utgångspunkten är att studieförbundens olika profileringar sammantagna, i ännu högre grad än tidigare kommer att leda till att verksamheterna bidrar till att uppfylla statens syften med bidraget. Studieförbunden förväntas verka inom fem olika kvalitetsområden: bildning, demokrati och delaktighet, utbildning, civilsamhälle och kultur. Studieförbundens prioriteringar ska presenteras i form av så kallade verksamhetsåtaganden, som är viktiga nycklar

¹ [folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/hur-styrs-folkbildningsradet/representantskap/](https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/hur-styrs-folkbildningsradet/representantskap/)

till att analysera hur verksamheterna kan komma att utvecklas kommande år. Den nya fördelningsmodellen införs successivt från och med 2024.

Folkbildningsrådets bedömning är att studieförbunden redan under 2023 börjat verka i enlighet med den nya modellen. En konsekvens av omställningen är att tidigare volyminriktad verksamhetslogik utmanas av kvalitetstänkande, och en naturlig följd blir att verksamhetens omfång minskar något på kort sikt.

Studieförbundens verksamhetsvolym, framför allt antalet arrangemang och antalet studietimmar, har minskat sedan 2019, dvs. sedan innan pandemin. Andra förklaringar till de minskande volymerna, vid sidan av den nya bidragsmodellen, handlar om bidragssurholkning och om skärpta bidragsregler och granskningar av bidragsanvändningen, samt överhuvudtaget om det civila samhällets och kulturlivets svårigheter att återuppta sina verksamheter efter pandemin och i de ekonomiskt oroliga tider som följt efter denna.

Folkbildningsrådet avser att analysera orsaker och konsekvenser av den minskade verksamhetsvolymen hos studieförbunden. En sådan analys sammanfaller delvis med uppgiften att beskriva och förklara effekterna av minskningen av studieförbundsanslaget från och med 2024.

En översyn har påbörjats av villkoren för folkhögskolornas bidrag där frågan om kvalitetsbaserad fördelning prövas.

Rapporten *Folkbildningens betydelse för samhället 2023* Folkbildningsrådets samlade bedömning

Regeringen anger i riktlinjerna till Folkbildningsrådet att rådet ska redovisa en samlad bedömning av hur de fyra syftena med statsbidraget har uppnåtts. Denna rapport, *Folkbildningens betydelse för samhället 2023*. Folkbildningsrådets samlade bedömning redovisar hur Folkbildningsrådet ser på betydelsen av den verksamhet som stöds av statsbidraget i förhållande till statens fyra syften.

Folkbildningsrådets uppföljningar och utvärderingar, samt verksamhetsstatistik som samlas in via SCB, ligger till grund för rapporten, tillsammans med underlag från andra myndigheter, organisationer och forskning.

Folkbildningens betydelser för målen för jämställdhetspolitiken och funktionshinderspolitiken, och för bildningen i samhället

I årets samlade bedömning analyseras särskilt hur folkbildningen bidrar till att uppfylla de nationella målen för jämställdhetspolitiken respektive funktionshinderspolitiken.

Det övergripande jämställdhetspolitiska målet är att kvinnor och män ska ha lika makt att forma samhället och sina egna liv. Detta mål bryts ner i sex delmål: jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa och mäns våld mot kvinnor ska upphöra. De fördjupande analyserna berör samtliga delmål, men särskild vikt läggs vid en jämställd fördelning av makt och inflytande och jämställd utbildning.

Målet för funktionshinderspolitiken är jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Politiken visar på fyra områden för genomförandet: att skapa en universellt tillgänglig verksamhet; identifiera och åtgärda hinder; erbjuda individuell anpassning och stöd; samt att förebygga och motverka diskriminering. Centralt är rätten till egenmakt, att individer med funktionsnedsättning får tillgång till de kunskaper, resurser och stöd som de behöver för att kunna utöva självbestämmande.

Som underlag till årets rapport har Folkbildningsrådet även genomfört en fördjupande studie om bildningen i folkbildningen och bildningens betydelse för individ och samhälle.

Studieförbund och folkhögskolor bidrar till att statens syften med stödet till folkbildningen uppnås

Folkbildningsrådets samlade bedömning är att den fria och frivilliga folkbildningen på olika sätt och i olika avseenden bidrar till att statens syften med stödet till folkbildningen uppfylls.

Studieförbundens och folkhögskolornas aktiviteter inkluderar hundratusentals människor i hela landet och erbjuder möjligheter till kunskap och kompetens, bildning, kultur, mötesplatser och demokratiska samtal. Folkbildningen fungerar kompensatoriskt. Särskild stor betydelse har den i de delar av landet där tillgången till formella utbildningsmöjligheter och kultur är sämre än på andra håll, och i befolkningsgrupper som har tagit minst del av samhällets övriga utbildnings- och kulturutbud, till exempel många deltagare med funktionsnedsättning, med kort utbildning eller som är nyanlända i Sverige.

Undersökningar visar hur de folkbildande processerna bidrar till egenmakt och uppmuntrar till samhällsengagemang, och stärker deltagarnas förankring i samhället och på arbetsmarknaden.

Nedan följer Folkbildningsrådets bedömningar per syfte.

Bedömning per syfte

Demokratisyftet

I proposition 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning* presenterar regeringen ett mål för folkbildningspolitiken:

Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.²

Det folkbildningspolitiska målet och de fyra syften som staten har knutit till statsbidraget till folkbildningen är främjande och uppförande. De uppmanar folkbildningen att ta en aktiv roll i det demokratiska samhällsbygget. Folkbildningsrådets samlade bedömning är att folkbildningen tar sig an den rollen. I studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter är arbetet med att stärka och utveckla demokratin högt prioriterat.

Det innebär att folkbildningen samtidigt bidrar till att regeringens mål för demokratipolitiken ska kunna uppfyllas:

Målet för demokratipolitiken ska vara en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika.³

Genom sina långsiktiga, inkluderande och rikstäckande verksamheter kan folkbildningen även bidra till samhällets förmåga att förebygga, motstå och hantera krisituationer. Folkbildningen delar ett av krisberedskapens uttalade syften – att upprätthålla samhällets grundläggande värden, särskilt demokratin.⁴

Folkbildningen stärker och utvecklar demokratin genom att inkludera en mångfald av människor. Folkbildningen har hundratusentals deltagare i olika befolkningsgrupper och fanns under 2023 i alla ländets kommuner.

En förutsättning för inkludering är att folkbildningen är tillgänglig oavsett funktionalitet. Verksamheterna vid studieförbund och folkhögskolor tycks generellt fungera väl för många deltagare med funktionsnedsättning.⁵ Tillsammans med resurser för individuella

anpassningar och särskilt anpassade kurser, finns ett varierat utbud för deltagare med olika omfattning av svårigheter.

För att kunna inkludera många människor, i olika befolkningsgrupper och i olika delar av landet, är folkbildningens omfattning en styrka. Även om det fortfarande handlar om omfattande verksamheter, har förutsättningarna för inkludering förändrats i och med studieförbundens minskade verksamhetsvolym från och med 2020. Detta riskerar att försvaga studieförbundens samhällsbetydelse som infrastruktur för demokratiskt deltagande och samhällsengagemang, och som delar av den nationella infrastrukturen för kultur som gör att alla invånare i landet har möjlighet att delta i kulturlivet.

Det är särskilt viktigt att studieförbunden, inom ramen för det nya bidragssystemet, prioriterar verksamheterna inom de områden där folkbildningen har störst kompensatorisk betydelse, till exempel i landsbygderna och i befolkningsgrupper med kort utbildning.

Minskade verksamhetsvolymerna riskerar att få störst konsekvenser för de verksamheter som är särskilt resurskrävande, till exempel riktade verksamheter för deltagare med funktionsnedsättningar. Detta gör att sårbara grupper kan drabbas oproportionerligt starkt. Under senare år har folkhögskolorna, främst på grund av resursbrist, lagt ner kurser som riktats till deltagare med funktionsnedsättning med stort behov av stöd. För vissa grupper med funktionsnedsättning finns få studiealternativ till folkhögskolornas och studieförbundens utbud.

Folkbildningsrådet bedömer att konsekvenserna av de minskade volymerna i viss utsträckning uppvägs av den nya bidragsmodellen till studieförbunden, med de strängare kvalitetskrav som ingår i denna, och krav på tydligare profilering och prioritering i verksamheterna.

Att inkludera innebär i förlängningen att motverka utanförskap och polarisering. I folkbildningens praktik betyder detta att skapa gränsöverskridande mötesplatser. Det är viktigt att folkbildningen tillvaratar och stärker sin funktion som mötesplats, genom att även fortsättningsvis utforma verksamheten så att möten mellan människor med olika erfarenheter äger rum, perspektiv möts och idéer utmanas.

Det är angeläget att studieförbund och folkhögskolor utvecklar mötesplatser som innebär att inkludera och engagera sig i både organisationer i demokratins utkanter och människor som inte är övertygade demokrater.

Uppslutningen för demokratin som styrelseskick, och demokratiska värderingar som jämställdhet mellan könen, minskar framför allt bland unga män. Folkbildningen har potential att fungera som en motkraft till den utvecklingen, men både studieförbund och folkhögskolor behöver då arbeta mer aktivt för att nå fram till dessa grupper av (unga) män.

² S. 7.

³ *Mål för demokrati och mänskliga rättigheter* – Regeringen.se

⁴ *Krisberedskap* – Regeringen.se

⁵ Myndigheten för delaktighet (MFD) och Folkbildningsrådet (2023): Enkät till *Rivkraft*, MFD:s undersökningspanel med personer med funktionsnedsättning, samt Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel tillsammans med Novus.

En förutsättning för att kunna verka i demokratins gränstrakter är att studieförbund och folkhögskolor arbetar systematiskt för att tydliggöra gränserna mot verksamheter som inte är demokratiska eller förenliga med mänskliga rättigheter, och motverkar ickedemokratiska tendenser i de egna verksamheterna.

Vid studieförbundens och folkhögskolornas mötesplatser skapas varje år hundratals tillfällen till demokratiska och bildande samtal, inte minst om demokratins svåra frågor. I samtalen utmanas och ifrågasätts demokratins principer och värden oftare än tidigare, och måste aktivt förklaras och försvaras. Lärare och cirkelledare har på det sättet fått en ännu större pedagogisk utmaning.

För att hantera sådana nya förutsättningar behöver studieförbundens och folkhögskolornas medarbetare ett starkare stöd. Inom studieförbunden innebär detta bland annat ett behov av en förstärkt satsning på cirkelledarutbildning. För folkhögskolornas lärare behöver tillgången till kompetensutveckling och ett systematiskt kollegialt lärande säkras.

Folkbildningsrådet delar den bedömning som allt oftare framförs i den offentliga debatten, att folkbildning utgör ett redskap för att motverka vad som inom forskningen ses som allvarliga tendenser till den svenska demokratins försvagning. Som Folkbildningsrådet visat i flera tidigare rapporter bedriver studieförbund och folkhögskolor sedan länge ett professionellt demokratiarbete, tillsammans med flera kritiska medborgargrupper, runtom i landet. Om statsmakterna vill intensifiera detta breda och demokratifrämjande bildningsarbete står studieförbund och folkhögskolor beredda.

Påverkans- och mångfaldssyftet

En mycket stor del av folkbildningsarbetet sker i samarbete med andra organisationer i civilsamhället.

Ett självständigt, starkt och mångfacetterat civilsamhälle är en central del i en levande demokrati – som röstbärare, opinionsbildare och demokratiskola. Samarbetet med folkbildningen innebär ett kraftfullt stöd till det civila samhället. I det här avseendet finns med andra ord stor överensstämmelse mellan det påverkans- och mångfaldssyfte som knutits till statens stöd till folkbildningen och regeringens mål för det civila samhället:

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras.⁶

Samarbetet mellan organisationer i det civila samhället och folkbildningen gör det möjligt att fånga upp många människors samhällsengagemang runtom i landet och därigenom stärka individers egenmakt. När studieförbund, folkhögskolor och lokala organisationer hittar varandra i områden med socioekonomiska utmaningar, och i verksamheter bland grupper med lågt demokratiskt deltagande, är förutsättningarna att kanalisera och stärka medborgarnas samhällsengagemang särskilt gynnsamma. Nyskapande studiecirklar har till exempel resulterat i ett ökat valdeltagande bland deltagare med funktionsnedsättning.

Med sitt utbud och sina arbetssätt bidrar studieförbund och folkhögskolor till att till deltagare med funktionsnedsättning kan ta kontroll över den egna vardagen och får möjlighet att göra egna livsval. Denna egenmakt är en grundläggande förutsättning för människors aktiva deltagande i samhället. Den har ett särskilt värde för personer med funktionsnedsättningar, vars möjligheter till självbestämmande ofta begränsas av bristande ekonomiska förutsättningar och bristande samhällsstöd.

Det omfattande samarbetet med det civila samhället skapar även förutsättningar för folkbildningen att bidra till jämlika förutsättningar för olika grupper och organisationer inom det civila samhället. I ett civilsamhälle där män sammantaget är mer aktiva än kvinnor bidrar till exempel folkbildningen till att skapa mer jämlika förutsättningar för kvinnor och män att delta och påverka samhällsutvecklingen, i och med att proportionellt sett fler kvinnor får tillfälle, kunskap och verktyg för att delta.

Det är angeläget att träsklarna för engagemang sänks, så att fler blir delaktiga i civilsamhället.

För att göra det möjligt för en större mångfald människor att påverka sin livssituation och delta i samhällsutvecklingen behöver folkbildningen dessutom intensifiera sitt arbete med att även inkludera människor som står utanför det civila samhället och som inte har tillgång till den kunskap, gemenskap och de nätverk som skapas här.

Folkbildningen har till exempel under en följd av år varit djupt engagerad i de många nyanlända som bygger upp en ny tillvaro i Sverige. Det pågående kriget i Ukraina och de flyktingar som kommer till Sverige utmanar folkbildningen att bli en väg in i det svenska samhället för dem som är nya i landet, bland annat genom att erbjuda hjälp med att utveckla språk- och samhällskunskaper, nätverk och kontakter med föreningsliv och arbetsmarknad.

Folkbildningens verksamheter är av stor vikt för nyanlända kvinnor, inte minst kvinnor från Ukraina, som lever i stor utsatthet. Genom aktiviteter

6 Mål för civila samhället och idrott - Regeringen.se

som studiecirklar och folkhögskolekurser kan dessa kvinnor finna meningsfullhet och gemenskap och få förutsättningar att integreras i samhället och etablera sig på arbetsmarknaden.

Utbildnings- och bildningssyftet

Staten och landets regioner och kommuner behöver i större utsträckning uppmärksamma folkhögskolornas och studieförbundens unika bidrag till landets kompetensförsörjning, och även erbjuda sådana ekonomiska villkor som gör det möjligt för folkbildningen att verka brett i landet.

Folkbildningens deltagare går vidare till fortsatta studier och arbete. Under perioden 2014–2021 fick drygt 27 800 personer antingen behörighet till högskola eller yrkeshögskola, eller intyg om eftergymnasiala studier.⁷ Av dessa gick en majoritet antingen vidare till högskolan eller andra eftergymnasiala studier inom tre år, eller fick ett jobb.

Folkbildningen fungerar kompensatoriskt på flera sätt, till exempel i geografiskt avseende. Särskilt framgångsrik har folkbildningen visat sig vara i landsbygderna. Nationalekonomiska analyser visar att – i relation till befolkningsstorleken – skapar studieförbund och folkhögskolor flest tillfällen till bildning, utbildning och kultur i de kommuner, framför allt i landsbygderna, där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll. Särskilt i landsbygderna ser också cirkeldeltagande och deltagande i folkhögskolornas långa kurser ut att förbättra deltagarnas förutsättningar för fortsatta studier och att ta sig in på arbetsmarknaden.

Det är särskilt viktigt att folkbildningen säkerställer och vidareutvecklar sina verksamheter i landsbygderna, där man gör störst skillnad för kompetensförsörjningen.

I och med sina unika bidrag till landsbygdernas kulturliv och kompetensförsörjning, genom att bidra till regeringens utbildnings- och bildningssyfte, medverkar folkbildningen även till att regeringens mål för landsbygdspolitiken kan uppnås:

... en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.⁸

I landets marginaliserade stadsdelar når framför allt studieförbunden andra deltagargrupper än i övriga delar av landet, som till exempel har kortare utbildning och lägre inkomster. Dessutom är männen överrepresenterade, medelåldern lägre och betydligt fler är utrikes födda.

Folkbildningen fungerar kompensatoriskt även i relation till olika grupper i befolkningen. Studieförbund och folkhögskolor har unika förutsättningar att nå ut till människor som fått mindre än andra av samhällets utbildningsresurser, vilket inte sällan innebär att folkbildningen kan kompensera för brister och misslyckanden i det formella utbildningssystemet. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) lyfter fram folkhögskolan som ”en civilsamhällesaktör som är särskilt viktig för att skapa vägar till etablering för unga som varken arbetar eller studerar”. I den gruppen är unga som har en funktionsnedsättning överrepresenterade.⁹ Särskilt betonar man folkhögskolornas studiemotiverande kurser.

Folkbildningsrådet konstaterar att Arbetsförmedlingen under senare år både anvisat allt färre deltagare till den studiemotiverande kursen, och dessutom anvisat en sjunkande andel deltagare med funktionsnedsättning. Detta innebär att kursen är underutnyttjad som resurs för att stärka ungas etablering på arbetsmarknaden, inte minst för unga människor med en funktionsnedsättning.

För många personer med funktionsnedsättningar kompenserar folkhögskolan för bristande tillgänglighet inom det ordinarie utbildningsväsendet och innebär en andra chans. För flera av dessa deltagare är folkhögskolan dessutom en av mycket få vägar till vidare studier och livslångt lärande. Folkhögskolans flexibilitet och individanpassning, inklusive möjligheterna att ge deltagarna extra tid att fullfölja sina studier, gör att deltagare med funktionsnedsättning ges förutsättningar att lyckas. Andelen som avslutar allmän kurs med grundläggande behörighet till högre studier är större bland deltagare med en funktionsnedsättning än bland övriga deltagare.¹⁰

Studieförbundens och folkhögskolornas asylverksamheter, och folkhögskolornas etableringskurser och studiemotiverande kurser, är insatser som når utrikes födda kvinnor med kort utbildning. Folkbildningen bidrar på så sätt till att fler kvinnor ges möjlighet att integreras i samhället, etablera sig på arbetsmarknaden och ta makten över sina egna liv –

⁷ Intyg om eftergymnasiala studier avser perioden 2014–2020, behörigheter till vidare studier avser perioden 2014–2021.

⁸ Prop. 2017/18:179. *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygd* – för ett Sverige som håller ihop.

⁹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023b).

¹⁰ SCB (2023b).

vilket dessutom bidrar till att motverka utanförskap och kriminalitet i nästa generation.

Genom att bidra med utbildningsmöjligheter till grupper i befolkningen som får minst av samhällets övriga utbildningsresurser gör folkbildningen skillnad, och bidrar till att uppfylla målen i regeringens arbetsmarknadspolitik:

Arbetsmarknadspolitiken syftar till att alla människor som kan ska ha möjlighet att delta i arbetslivet. Den syftar även till att skapa trygghet och underlätta omställning på arbetsmarknaden.¹¹

Samtidigt är studieförbundens och folkhögskolornas arbete med de deltagare som står längst från samhälle och arbetsmarknad resurskrävande. Många av folkbildningens utrikes födda deltagare och deltagare med funktionsnedsättning har behov av särskilt stöd. Arbetet med att nå och motivera unga som varken arbetar eller studerar förutsätter både många och arbetsintensiva insatser. För att stärka detta arbete behöver studieförbund och folkhögskolor prioritera sina insatser, samtidigt som det är viktigt att ekonomiska förutsättningar kan säkerställas.

Villkoren förändras på arbetsmarknaden och överhuvudtaget i det svenska samhället och omvärlden. Trender som globalisering, polarisering, digitalisering och individualisering skapar en mer fragmenterad och komplex värld att leva i. Under sådana förutsättningar handlar den kompetens som en människa och arbetstagare behöver i allt större utsträckning om att kunna förhålla sig till det okända, vidga sina perspektiv och om att vara beredd att lära om och förändras. Enbart professionsinriktade kunskaper och förmågor är inte tillräckliga.

I det ljuset accentueras bildningens betydelse. Folkbildning – de bildande processerna och den bildning som blir resultatet av studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter – handlar om att öka förståelsen av vår värld genom att tillsammans med andra odla sådana värderingar, kunskaper, insikter, färdigheter och förhållningssätt som kan vägleda oss i att vara människa, och att ta ansvar för det gemensamma bästa. Studieförbundens och folkhögskolornas heterogena mötesplatser och de bildande samtal som äger rum där är centrala i bildningsarbetet.

I kraft av sin självständighet utgör folkbildningen en unik resurs för det svenska samhällets bildningsarbete. För att vårda och utveckla denna institutionella särart är det därför av fundamental betydelse att stats-

makterna slår vakt om studieförbundens och folkhögskolornas oberoende och rätt att själva prioritera och utforma sina verksamheter.

Kultursyftet

Omfattningen och spridningen av folkbildningens kulturverksamheter ofta i samverkan med andra kulturaktörer, ger människor i hela landet tillgång till kultur. Myndigheten för kulturanalys visar i två rapporter att bibliotek och studieförbund står för de kulturverksamheter som har den nationellt sett mest heltäckande spridningen, och att dessa är avgörande för att det ska finnas ett kulturutbud i landets alla kommuner. Studieförbunden är särskilt betydelsefulla i landsbygderna.¹²

I *SOU 2023:58. Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun* bekräftar Kultursamverkansutredningen folkbildningens betydelse för att kulturen ska få ett bredare genomslag i samhället.

Spridningen i landet, särskilt studieförbundens och folkhögskolornas unika bidrag i landsbygderna, innebär att folkbildningen är en förutsättning för att målen för regeringens kulturpolitik ska kunna uppfyllas:

... att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.¹³

Studieförbund och folkhögskolor kompletterar den institutionella kulturen och medverkar till ett varierat och lokalt förankrat kulturutbud. Samtidigt erbjuder man en rikstäckande arbetsmarknad för kulturarbeta-re och professionella konstnärer.

Infrastrukturen för kulturlivet är dock sårbar, inte minst i landsbygderna. I rapporten *Kulturanalys 2024* uppmärksammar Myndigheten för Kulturanalys konsekvenserna av ett minskat statsbidrag till studieförbunden över tid och pekar på att det kan påverka tillgången till, och deltagandet i, kulturlivet brett i landet. Myndigheten för delaktighet lyfter särskilt behovet av ett utökat, breddat och mer tillgängligt kulturutbud i landsbygderna för personer med funktionsnedsättning.¹⁴

På samhällsnivå är kulturen en del av demokrati-bygget. Europeiska kommissionen hävdar i en rapport från 2023 att regelbundet deltagande i kulturella

11 *Arbetsmarknad* - Regeringen.se.

12 Myndigheten för kulturanalys (2024b) samt (2019).

13 *Mål för kultur* – Regeringen.se

14 Myndigheten för delaktighet (2020).

aktiviteter har en positiv inverkan på demokratin, den sociala sammanhållningen i samhället och på människors samhällsengagemang. Kulturaktiviteter bidrar också till att överbrygga sociala klyftor som baseras på ras, religion och ålder.¹⁵

Generellt deltar personer med funktionsnedsättning mindre aktivt i kulturlivet än andra, men inom folkbildningen är situationen den motsatta. Här deltar personer med funktionsnedsättning i högre grad. Här får man möjlighet att berätta sin egen historia och att uttrycka och utveckla en egen identitet som kulturskapare, bortom omsorgsmottagarens. Inom folkbildningen finns även exempel på normbrytande representation, där deltagare med funktionsnedsättningar kunnat etablera sig som professionella kulturarbetare. Även i detta avseende bidrar folkbildningen till att uppnå de kulturpolitiska målen:

... främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.

Folkbildningens kulturinriktade verksamheter präglas av könsbundna val men utgör samtidigt den del av folkbildningen där flest män återfinns och där män och kvinnor i störst utsträckning möts.

Deltagandet i kulturlivet är ojämnt fördelat. Den uppdelning som på sina håll uppstår mellan inrikes och utrikes födda deltagare inom kulturverksamheterna, och det faktum att de utrikes födda deltagarna inte sällan är underrepresenterade, är problem som folkbildningen delar med det övriga samhället. Även vuxna med kort utbildningsbakgrund är underrepresenterade.

Folkbildningen behöver intensifiera sitt arbete för breddat deltagande inom de kulturinriktade verksamheterna, dvs. arbeta mer aktivt för att involvera grupper i befolkningen som mer sällan än andra deltar i kultur. I det nya bidragssystemet som införs från och med 2024 förstärks studieförbundens utrymme att utveckla resurskrävande verksamheter med prioriterade deltagare.

I arbetet med att bredda deltagandet spelar även kostnaderna för deltagandet roll. För folkbildningens deltagare med svaga ekonomiska förutsättningar, inte sällan deltagare med funktionsnedsättningar och äldre kvinnor, är det särskilt avgörande att det ofta är gratis att delta i folkbildningens kulturverksamheter, eller att eventuella kostnader för att delta är låga.

15 Kultur och demokrati: beviset (kulturradet.se)

Budgetpropositionens resultatindikatorer

Folkbildningsrådets samlade bedömning ska enligt regeringens riktlinjer innehålla ett antal resultatindikatorer som anges i Budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1). Dessa uppgifter sammanfattas på nästa sida. Samtliga uppgifter avser 2023 och deltagaruppgifterna avser unika personer om inte annat anges:

FIGUR 1. Budgetpropositionens resultatindikatorer 2021–2023	2023	2022	2021
Folkhögskolor och studieförbund i landet			
Folkhögskolor (antal)	156	155	154
Studieförbund (antal)	10	10	10
Fördelning i landet			
Kommuner där långa folkhögskolekurser erbjuds (antal)	151	154	151
Kommuner där studieförbunden erbjuder studiecirklar (antal)	290	290	290
Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön			
Allmän kurs, kvinnor (antal och andel)	11 400 (60%)	11 900 (57%)	12 300 (57%)
Allmän kurs, män (antal och andel)	7 600 (40%)	9 000 (43%)	9 200 (43%)
Allmän kurs, medelålder	28 år	29 år	29 år
Särskild kurs, kvinnor (antal och andel)	26 800 (69%)	27 500 (68%)	24 800 (68%)
Särskild kurs, män (antal och andel)	12 000 (31%)	13 000 (32%)	11 700 (32%)
Särskild kurs, medelålder	39 år	40 år	38 år
Cirkeldeltagare efter ålder och kön			
Kvinnor (antal och andel)	225 600 (65%)	221 300 (64%)	185 500 (63%)
Män (antal och andel)	121 500 (35%)	124 500 (36%)	109 000 (37%)
65– år	41%	40%	37%
45–64 år	25%	25%	26%
25–44 år	22%	22%	24%
–25 år	12%	13%	14%
Andel utrikes födda deltagare i långa kurser och i studiecirklar			
Allmän kurs, grundskolenivå	84%	86%	85%
Allmän kurs, gymnasienivå	31%	32%	32%
Särskild kurs	20%	18%	17%
Studiecirkel	18%	18%	19%
Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser och i studiecirklar			
Allmän kurs, grundskolenivå	25%	20%	21%
Allmän kurs, gymnasienivå	45%	42%	40%
Särskild kurs	15%	13%	13%
Studiecirkel ¹⁶	5%	4%	4%
Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende och som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser¹⁷			
Vardagssvenska	2 400	8 000	5 000
Svenska från dag ett, studieförbund	4 400	12 200	6 300
Svenska från dag ett, folkhögskolor	650	2 000	1 100
Andel deltagare utan gymnasieutbildning			
Allmän kurs, grundskolenivå	68%	69%	68%
Allmän kurs, gymnasienivå	57%	57%	57%
Särskild kurs	15%	15%	13%
Studiecirkel	14%	15%	15%
Antal utfärdade intyg bland deltagare på folkhögskolans långa kurser			
Intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola	1 580	1 720	1 830
Intyg om grundläggande behörighet för studier vid yrkeshögskola	460	500	470
Intyg om avslutad eftergymnasial utbildning på särskild kurs	1 170	1 300	1 600
Deltagare i kulturprogram¹⁸			
Antal deltagare i folkhögskolans kulturprogram	153 100	149 800	90 400
Andel kvinnor i folkhögskolans kulturprogram	53%	52%	52%
Andel män i folkhögskolans kulturprogram	47%	48%	48%
Antal deltagare i studieförbundens kulturprogram	8 200 000	8 872 000	4 720 000
Andel kvinnor i studieförbundens kulturprogram	58%	56%	54%
Andel män i studieförbundens kulturprogram	42%	44%	46%

16 Uppgifterna avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

17 Folkbildningsrådet har inga uppgifter om var deltagarna bor.

18 Uppgifterna avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

FAKTAUNDERLAG

Demokratisyftet

Folkbildningen inkluderar många

I regeringens handlingsplan *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara* (2018) beskrivs det "demokratiska utanförskapet" som ett hot mot den svenska demokratin som är särskilt viktigt att bemöta. Utanförskapet hör enligt regeringen nära samman med människors socioekonomiska förutsättningar, som i sin tur även hör samman med var man bor och formar sitt liv. Folkbildningen motverkar utanförskap genom att vara tillgänglig för många, inkludera olika grupper och genom att finnas i hela landet.

Hundratusentals deltagare varje år

Folkbildningens anslag från staten ges dels i form av generella medel inom ramen för folkbildningsanslaget, dels som riktade medel för regeringsuppdrag, projekt och särskilda folkbildningsinsatser. Hundratusentals människor deltar varje år.^{19 20}

Studieförbundens deltagare med stöd av det generella statsbidraget

Under 2023 rapporterade studieförbunden nästan 717 000 unika deltagare med stöd av folkbildningsanslaget:

- ca 347 000 deltagare i *studiecirklar*
- ca 369 900 deltagare i *annan folkbildningsverksamhet*.

Dessutom rapporterades ca 8 237 500 (grupprapporterade) deltagare i *kulturprogram*.

Antalet deltagare har ökat jämfört med under pandemiåren 2020 och 2021, men fortfarande är det långt kvar till de volymer som gällde innan pandemin.

19 Den verksamhets- och deltagarstatistik som SCB rapporterar till Folkbildningsrådet, och som redovisas i denna rapport, innefattar enbart de delar av studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter som finansieras med stöd av medel från staten.

20 I den följande texten om folkbildningens deltagare redovisas i första hand uppgifter från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, dvs. unika personer per verksamhetsform. Det innebär att totalsiffran överstiger det faktiska antalet personer något, eftersom de som deltar i fler än en verksamhetsform kommer att räknas fler än en gång. Om det är grupprapporterade deltagare som avses så markeras detta i texten. Alla uppgifter i den följande texten som handlar om deltagare i kulturprogram avser grupprapporterade deltagare.

Jämfört med 2019 är antalet cirkeldeltagare 42 procent lägre och antalet deltagare i annan folkbildningsverksamhet 25 procent lägre. Kulturprogrammets grupprapporterade deltagare är 57 procent färre 2023 jämfört med 2019.

En närmare analys visar att minskningen mellan 2019 och 2023 varierar mellan studieförbunden, från 33 till 62 procent av cirkeldeltagarna och från 6 till 40 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet. Sedd till olika kommungrupper i landet är volymminskningarna relativt jämnt fördelade, dock med en något större minskning av antalet deltagare i relation till befolkningen i landsbygdskommunerna, än på andra håll.

Cirkeldeltagargruppernas sammansättning har förändrats något, framför allt när det gäller utbildningsbakgrund. Andelen cirkeldeltagare med eftergymnasial utbildning har ökat (från 44 procent 2019 till 51 procent 2023) och andelen med högst grundskola eller motsvarande har minskat (från 19 procent till 14 procent). Andelen deltagare som är 65 år eller äldre har ökat från 38 till 41 procent.²¹ Samtidigt har andelarna män och utrikes födda minskat något. Andelen deltagare med funktionsnedsättning minskade under pandemin men ökar igen. Den har dock ännu inte återgått till samma nivåer som före pandemin.²²

Mönstret ser ungefär likadant ut inom annan folkbildningsverksamhet.

De tänkbara förklaringarna till volymminskningarna är flera. Både studieförbunden och Folkbildningsrådet har under perioden ökat sina granskningar av bidragsanvändningen och infört strängare regler för den verksamhet som kan rapporteras som grund för statsbidrag. Det har både inneburit faktiska volymminskningar och att studieförbunden sannolikt erbjuder fler verksamheter än tidigare som finansieras på andra sätt än via statsbidraget.

Samtidigt har en ny modell för bidragsfördelning förberetts, som innebär att tidigare volyminriktad verksamhetslogik ersätts av ett kvalitetstänkande. En

21 Bland de cirkeldeltagare som är 65 år eller äldre har andelen som har eftergymnasial utbildning ökat från 39 procent 2019 till 46 procent 2023, medan andelen med högst grundskola eller motsvarande minskat från 22 procent 2019 till 16 procent 2023. Dessa förändringar bland de äldre deltagarna svarar troligen, åtminstone delvis mot förändringar i befolkningens utbildningsnivåer i motsvarande ålderskohort.

22 När mer än hälften av deltagarna i en studiecirkel tillhör målgruppen personer med funktionsnedsättning kommer studiecirkeln och cirkelns samtliga deltagare att definieras som ingående i målgruppen i rapporteringen.

följd av detta kan bli att verksamhetens omfång på kort sikt minskar något.

Bidragen till studieförbunden har urholkats. Inga pris- och kostnadsuppräknings har gjorts av statsbidraget under senare år, samtidigt som inflationen har varit hög och kommunbidragen har minskat – i en tid då stora ansträngningar har behövt göras för nyrekrytering av deltagare efter pandemiåren 2020 och 2021.

Inom civilsamhället och i kulturlivet finns många exempel på att det efter pandemin har varit svårt att återstarta verksamheter. Studieförbundens samarbete med det civila samhället är både nära och omfattande, så det civila samhällets förutsättningar påverkar även studieförbundens verksamheter. I rapporten *Ett år med nya utmaningar. Uppföljning av ideella föreningsars villkor 2022 (2023)* konstaterar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) att det civila samhället har varit utsatt för stora utmaningar under de senaste åren. Coronapandemin har haft stor negativ påverkan på många föreningsars möjligheter att bedriva verksamhet. Andelen kulturföreningar som påverkats negativt är särskilt hög.²³ Även Rysslands invasion av Ukraina och de senaste årens höjda elpriser och inflation har påverkat förutsättningarna för verksamheterna negativt.

Studieförbundens deltagare med riktade statliga medel

Vid sidan av det generella statsbidraget rapporterade studieförbunden ungefär 11 600 deltagare i sina regeringsuppdrag och särskilda folkbildningsinsatser 2023.²⁴

- ca 2 400 deltagare i *vardagssvenska*
- ca 4 400 deltagare i *svenska från dag ett*
- ca 3 900 deltagare i *svenska för föräldradediga*.

Mellan 2018 och 2021 minskade antalet deltagare stadigt i studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter med asylsökande, det vill säga *svenska från dag ett* och *vardagssvenska*. Antalet personer som väntade på besked om asyl blev färre och allt fler asylsökande hade flyttat till eget boende och blev därmed svårare att nå. Även pandemin gjorde det svårare att rekrytera. 2022 ökade antalet deltagare kraftigt i och med att insatserna expanderades till att även omfatta ukrainare som befinner sig i Sverige under masskyddsdirektivet. Från och med

2023 reducerades statsbidraget till asylverksamheterna, från knappt 138 miljoner kronor 2022 till 28,6 miljoner kronor 2023, och antalet deltagare minskade med ca 70 procent.

Under pandemin startade insatsen *svenska för föräldradediga*. Cirka 4 800 personer deltog i verksamheten under 2023. Insatsen upphörde från och med 2024.

Insatser för främjande av nationella minoritetsspråk

I april 2022 lanserade regeringen ett handlingsprogram för bevarande och främjande av de fem nationella minoritetsspråken. Som en del av programmet gavs Folkbildningsrådet i uppdrag att fördela medel till insatser vid studieförbund och folkhögskolor under perioden 2022–2024, inledningsvis 7,5 miljoner kronor för 2022, därefter 9,5 miljoner kronor per år.

Insatsens syfte är att bidra till att de nationella minoritetsspråken revitaliseras via folkbildning. Detta kan ske via språkstudier men också genom andra insatser som stärker kultur och infrastruktur kring språken.

När en tredjedel av insatstiden återstår har grunden lagts för ett långsiktigt folkbildningsarbete som är väl förankrat hos nationella minoritetsgrupper. Detta manifesteras av att efterfrågan på projektmedel successivt har ökat och nu långt överstiger tillgängliga medel, samtidigt som antalet deltagare expanderar. Under 2023 deltog ca 900 personer i språkkurser, en siffra som vida överstiger antalet studerande hos andra arrangörer av vuxenutbildning i nationella minoritetsspråk. Det samlade antalet deltagare i insatsen uppgick till drygt 5 200 personer.²⁵

Folkbildningsinsatser kring nationella minoriteter förstärker parallella initiativ. Därför rekommenderar *Utredningen om nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige* liksom *Sannings- och försoningskommisionen för tornedalningar, kväner och lantalaïset* fortsatt stöd till nationella minoriteter via folkbildningen.²⁶

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 1A. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget.

TABELL S 1B. Studieförbundens verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023.

TABELL S 2A. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2021–2023, jämfört med andel i befolkningen. Antal (N) och andel (procent)

²³ Volymminskningen inom studieförbundens kulturinriktade verksamheter analyseras i denna rapport i kapitlet *Kultursyftet*.

²⁴ Uppgifter för de båda asylverksamheterna avser unika deltagare i varje arrangemangstyp.

²⁵ Som jämförelse rapporterade Universitets- och högskolerådet 1179 antagna på språk- och kulturstudier knutna till nationella minoritetsspråk på landets universitet under 2022, där antalet studerande har varit statistiskt under senare år.

²⁶ Betänkande *SOU 2024:3* respektive *SOU 2023:68*.

Folkhögskolornas deltagare med stöd av det generella statsbidraget

Folkhögskolorna rapporterade under 2023 nästan 95 900 deltagare med stöd av det generella statsbidraget:

- ca 18 900 deltagare i *allmän kurs*
- ca 38 900 deltagare i *särskild kurs*
- ca 38 000 deltagare i *kort kurs*.²⁷

Dessutom hade man ytterligare ca 153 100 (grupprapporterade) deltagare i *kulturprogram*.

Det innebär att antalet deltagare har minskat i samtliga kurstyper jämfört med 2022. Jämfört med 2019, innan pandemin, har antalet deltagare i särskild kurs ökat med ca 1 900, medan deltagarna i allmän kurs är 3 500 färre.

I ett tioårsperspektiv har antalet deltagare i folkhögskolans långa kurser ökat som ett resultat av att staten har tillfört nya resurser.²⁸

Folkhögskolornas deltagare med riktade statliga medel

Folkhögskolorna rapporterade drygt 4 500 deltagare inom ramen för regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser 2023:

- ca 600 deltagare i *svenska från dag ett*
- ca 600 deltagare i *etableringskurs vid folkhögskola*
- ca 3 300 deltagare i *studiemotiverande folkhögskolekurs*.

I *svenska från dag* minskade antalet deltagare stadigt mellan 2019 och 2021. Under 2022 då insatsen även kom att innefatta deltagare från Ukraina, dubblerades nästan verksamheten, till drygt 2 000 deltagare. Under

27 Trots det jämförelsevis stora antalet deltagare utgör de korta kurserna en mycket liten del av folkhögskolans totala kursverksamhet. De korta kurserna stod för ca 38 100 deltagarveckor under 2023, jämfört med de långa kursernas ca 1145 000 deltagarveckor.

28 Riksdagen tillförde 1000 extra platser till allmän kurs vid folkhögskola under åren 2013 och 2014. Syftet var att möjliggöra för personer som deltagit i de studiemotiverande kurserna att fortsätta sina studier vid allmän kurs. För hösten 2015 tillfördes i stället 750 extra platser till allmän kurs. För åren 2016 och 2017 tillfördes 3 000 extra platser till allmän och särskild kurs. Inför 2018 blev dessa 3 000 platser permanenta, och de utökades dessutom med ytterligare 5 000 platser. Under 2021 tillkom dessutom 1 000 så kallade *utökade* helårsplatser i allmän och särskild kurs. Den senare satsningen upphörde från och med 2023 och platserna drogs tillbaka.

2023 reducerades de statliga anslagen till verksamheten kraftigt och följaktligen minskade även antalet deltagare kraftigt.

I *etableringskursen* har antalet deltagare minskat stadigt sedan 2019. Den primära orsaken bedöms vara att målgruppen, personer som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag, minskar.

Jämfört med 2019 har antalet deltagare inom den *studiemotiverande kursen* minskat med ca 500 personer, trots att antalet deltagare ökade relativt kraftigt under pandemiåren 2020 och 2021, och trots att målgruppen fortfarande är stor. Enligt folkhögskolorna beror minskningen i första hand på att den studiemotiverande kursen inte prioriteras av Arbetsförmedlingen på samma sätt som tidigare. Arbetsförmedlingen anvisar i första hand deltagare till upphandlad verksamhet, och därmed färre deltagare till folkhögskolan.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 1A. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget.

TABELL F 1B. Folkhögskolornas verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023.

Olika grupper av deltagare

I studieförbundens studiecirkel och folkhögskolornas långa kurser samlades under 2023 kvinnor och män i olika åldrar och med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter.

Samtidigt skiljer sig deltagarsammansättningen åt mellan studieförbund och folkhögskolor och mellan olika verksamhetsformer och kurstyper, eftersom verksamheterna har olika syften och inriktning.

Studieförbundens cirkeldeltagare

Kvinnor och män²⁹

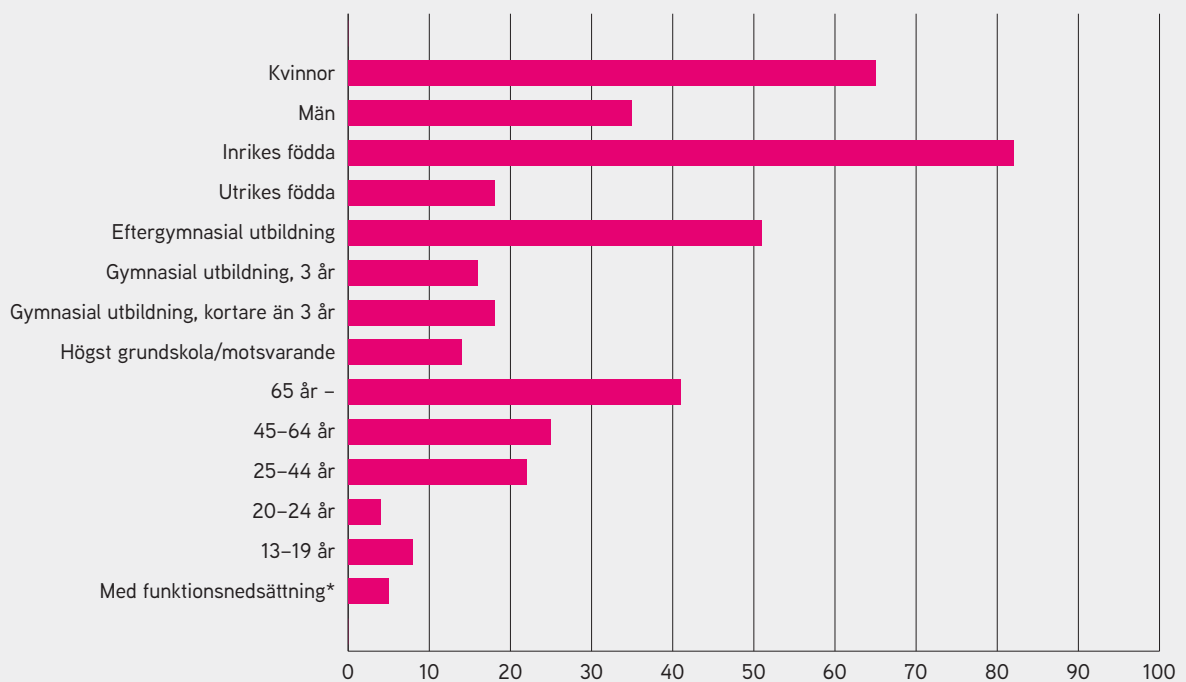
Kvinnorna var i majoritet inom studieförbundens samtliga verksamhetsformer 2023 och utgjorde:

- 65 procent av deltagarna i studiecirkel
- 67 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet
- 58 procent av deltagarna i kulturprogram.

Andelen kvinnor bland cirkeldeltagarna varierade från 53 till 71 procent mellan olika studieförbund.

De kvinnliga cirkeldeltagarna är i allmänhet äldre än männen, har längre formell utbildning, är något

29 I redovisningen av könsfördelningen utgår Folkbildningsrådet från deltagarnas juridiska kön.

DIAGRAM 1.**Cirkeldeltagare 2023. Andel (procent).**

* Uppgifterna avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

oftare än männen födda i Sverige, och har något oftare en funktionsnedsättning.

Ålder

Bland cirkeldeltagarna dominerar de medelålders och äldre deltagarna och åldersfördelningen har sett ungefär likadan ut sedan minst 2019:

- yngre än 25 år: 12 procent
- 25-64 år: 47 procent
- 65 år och äldre: 41 procent
- medelålder: 54 år.

Ålderssammansättningen bland cirkeldeltagarna varierar mellan olika studieförbund. Andelen deltagare som är 65 år eller äldre varierade under 2023 från 3 till 59 procent, och andelen som är 13-19 år från 3 till 25 procent.

De äldsta deltagarna är ofta kvinnor, födda i Sverige och har relativt kort formell utbildning jämfört med andra åldersgrupper. Bland de yngre deltagarna är relativt många män och födda utanför Sverige.

I avhandlingen *Seniorers lärande* (2023) undersöks lärandets betydelse för seniorers hälsa. I analysen

identifieras fyra olika egenvärden som äldre upplever av att delta i studiecirkel: sociala värden (stöttning och gemenskap), emotionella värden (berikande, meningsfullhet, lustfylldhet, fridfullhet), intellektuella värden (nya insikter, breddat perspektiv, reflekterande process) och existentiella värden (existentiell uppmärksamhet). Dessa värden beskrivs som hälsoresurser, som i sin tur bidrar till en känsla av sammanhang och till att bryta ofrivillig ensamhet bland de äldre deltagarna.

Utrikes och inrikes födda

Av 2023 års cirkeldeltagare var 18 procent födda utanför Sverige. Denna andel varierade mellan olika studieförbund från 9 till 81 procent.

Medelåldern är lägre bland de utrikes födda deltagarna än bland de som är födda i Sverige, och de har i allmänhet kortare utbildning. Till exempel är andelen deltagare som är 65 år eller äldre hälften så stor, jämfört med de deltagare som är födda i Sverige. Andelen deltagare som har grundskola eller motsvarande som högsta formella utbildning är dubbelt så stor bland de utrikes födda deltagarna jämfört med de inrikes födda,

24 procent jämfört med 12 procent. Andelen män är något större bland de utrikes födda, även om kvinnorna är i majoritet.

Utbildningsbakgrund

Många av studieförbundens cirkeldeltagare hade relativt lång formell utbildning 2023: 51 procent hade eftergymnasial utbildning. Samtidigt var det en stor grupp som saknade treårigt gymnasium, 32 procent, och 14 procent hade högst grundskola (ca 48 600 personer).

Cirkeldeltagarnas utbildningsbakgrund såg olika ut i olika studieförbund. Andelen deltagare med eftergymnasial utbildning varierade från 25 till 78 procent, och andelen med högst grundskola från 5 till 43 procent.

Andelen utrikes födda deltagare var nästan dubbelt så stor bland deltagarna som har grundskola eller motsvarande som högsta formella utbildning, jämfört med bland deltagarna med annan utbildning. Bland deltagarna med eftergymnasial utbildning var medelåldern relativt hög och många var födda i Sverige.

Med funktionsnedsättning

Av studieförbundens cirkeldeltagare rapporterades ca 5 procent ha någon form av funktionsnedsättning 2023.³⁰ Innan pandemin var andelen nästan 7 procent. Under 2023 rapporterade Studieförbundet Vuxenskolan (SV) 80 procent av alla grupprapporterade deltagare med funktionsnedsättning. Övriga studieförbunds andelar var mellan 0 och 6 procent. Totalt rapporterade studieförbunden ca 34 000 deltagare med funktionsnedsättning.³¹

Det mesta av den verksamhet som rapporteras med cirkeldeltagare med funktionsnedsättning genomförs i samverkan med föreningar som är inriktade mot rättighetsfrågor.

30 Från statsbidraget till studieförbunden avsattes 8 procent, motsvarande ca 142 miljoner kronor, till ett tillgänglighetsbidrag för personer med funktionsnedsättning och i behov av särskilt stöd under 2023.

31 De statistiska uppgifterna om studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning bygger på grupprapporterade uppgifter och är osäkra. De bygger på grupprapporterade uppgifter, där deltagare registreras enligt majoritetsprincipen, dvs. när mer än hälften av deltagarna i en studiecirkel tillhör målgruppen personer med funktionsnedsättning, kommer studiecirkeln och cirkeln samtliga deltagare att definieras som ingående i målgruppen i rapporteringen. När målgruppen utgör mindre än hälften av en studiecirkel, fångas de inte upp av gruppstatistiken.

Rapporten *Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning*

I rapporten *Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning* (2023) undersöker Folkbildningsrådet studieförbundens arbete i relation till det nationella målet för funktionshinderspolitiken.³² Undersökningen visar att studieförbundens verksamhet är värdefull för deltagare med funktionsnedsättning. Deltagarna lyfter framför allt fram betydelsen av att få vara en del av en gemenskap och kunna utveckla sina kreativa intressen.

Studieförbunden skiljer mellan cirklar som erbjuds som en del av den ordinarie verksamheten och anpassade cirklar som riktar sig specifikt till deltagare med funktionsnedsättning. Även om man i första hand arbetar för att alla cirklar ska vara tillgängliga för alla så ser både studieförbunden och deltagarna fördelar med de anpassade cirkelarna. Här känner deltagarna med funktionsnedsättning tillhörighet och sammanhang och har lättare att få individuellt stöd. De här cirkelarna beskrivs som tryggare, tempot är ofta lugnare och deltagarna tycker att förståelsen från övriga i gruppen är större. Cirkelledarna är centrala.

De flesta anpassade kurserna är estetiska kurser såsom teater, sång och musik. Samtidigt har utbudet förändrats över tid, menar studieförbunden, med allt fler kurser inriktade mot samhällskunskap.

Studieförbunden beskriver rekryteringen av deltagare med funktionsnedsättning som en utmaning, framför allt när det handlar om personer med neuropsykiatriska diagnoser och psykisk ohälsa, utrikes födda, yngre som har en funktionsnedsättning samt de som står utanför föreningslivet.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 2A. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2021–2023, jämfört med andel i befolkningen. Antal (N) och andel (procent).

TABELL S 6A. Cirkeldeltagare fördelade efter juridiskt kön 2023. Andel (procent).

TABELL S 6B. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2023. Andel (procent).

TABELL S 6C. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).

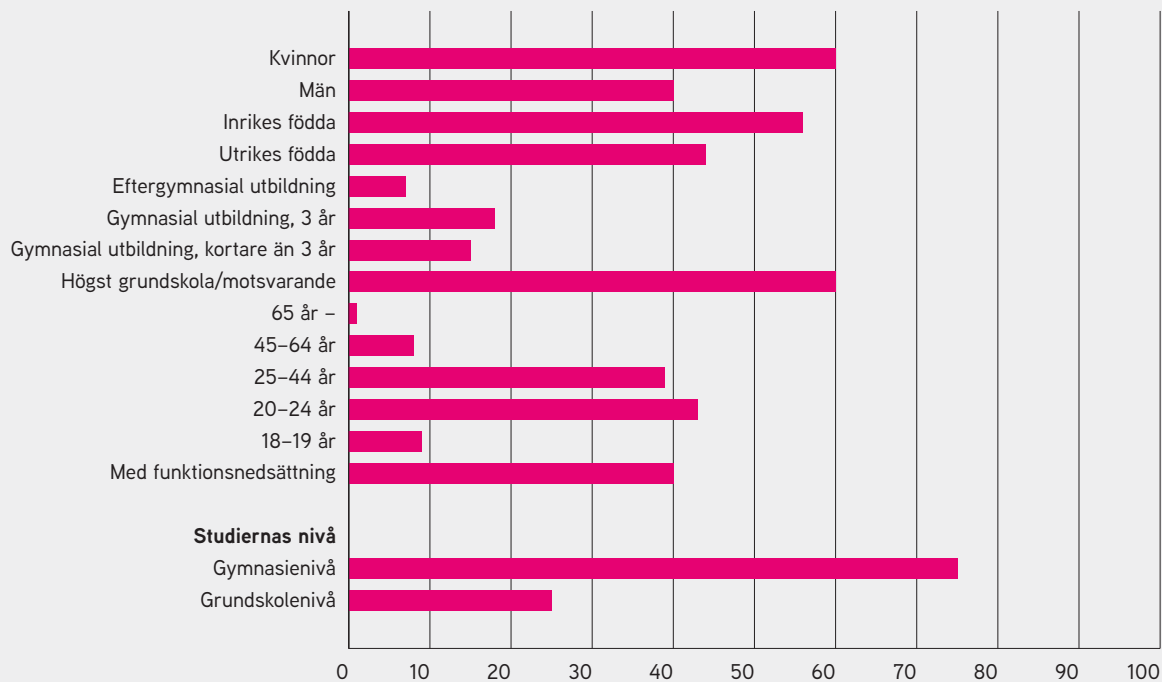
TABELL S 6D. Cirkeldeltagare i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).

TABELL S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2023. Största och minsta andel samt median (procent).

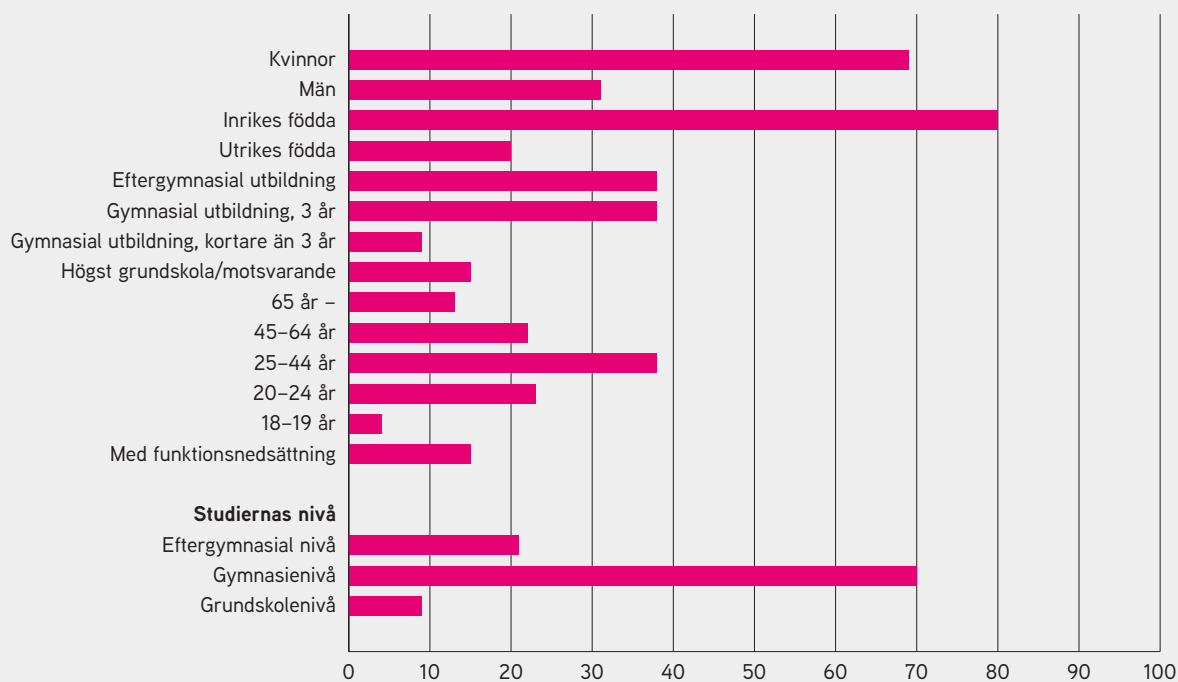
32 Det nationella målet för funktionshinderspolitiken handlar om att: *...uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. (Prop. 2016/17:188, s. 24–25)*

DIAGRAM 2.

Deltagare i allmän kurs 2023. Andel (procent).

DIAGRAM 3.

Deltagare i särskild kurs 2023. Andel (procent).

Folkhögskolornas deltagare i långa kurser

Kvinnor och män

Under 2023 var kvinnorna flest inom folkhögskolans olika långa kurser, med störst andel i allmän kurs, grundskolenivå:

- 72 procent av deltagarna i allmän kurs, grundskolenivå
- 56 procent av deltagarna i allmän kurs, gymnasienivå
- 69 procent av deltagarna i särskild kurs.

Det innebär att andelen män har minskat i både allmän och särskild kurs jämfört med innan pandemin. Särskild märkbar är förändringen bland deltagarna i allmän kurs, på grundskolenivå. Här har männens andel minskat från 42 till 28 procent sedan 2019. Troligen handlar det om en kedjeeffekt: under samma period har andelen män minskat i den studiemotiverande kursen, som fungerar som rekryteringsbas till allmän kurs på grundskolenivå.

Andelen kvinnor varierade mellan olika folkhögskolor: i allmän kurs mellan 30 och 99 procent, och i särskild kurs mellan 39 och 98 procent.

Inom de långa kurserna var kvinnorna i allmänhet något äldre än männen, och fler hade eftergymnasial utbildning. I allmän kurs var det samtidigt en större andel av kvinnorna (30 procent) än männen (18 procent) som studerade på grundskolenivå. Männen hade oftare än kvinnorna en funktionsnedsättning.

Ålder

Deltagarna var yngre i allmän kurs än i särskild kurs 2023, och allra yngst var deltagarna som läste på gymnasienivå:

- allmän kurs, grundskolenivå: medelålder 34 år, 30 procent yngre än 25 år
- allmän kurs, gymnasienivå: medelålder 26 år, 60 procent yngre än 25 år
- särskild kurs: medelålder 39 år, 27 procent yngre än 25 år.

Kvinnorna var relativt sett fler och deltagarna med en funktionsnedsättning färre ju äldre deltagarna var. I allmän kurs var de utrikes födda deltagarna i majoritet i åldrarna 25–64 år, medan de inrikes födda var i majoritet bland de yngre. I särskild kurs var de inrikes födda deltagarna i tydlig majoritet i alla åldersgrupper.

Utrikes och inrikes födda

Andelen utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser varierade stort 2023, och i särklass störst var den inom allmän kurs, grundskolenivå:

- allmän kurs, grundskolenivå: 84 procent
- allmän kurs, gymnasienivå: 31 procent
- särskild kurs: 20 procent.

Andelen utrikes födda deltagare varierade även mellan olika folkhögskolor: i allmän kurs från 6 till 97 procent, och i särskild kurs från 3 till 94 procent.

I allmän kurs var deltagarna i allmänhet äldre och fler var kvinnor bland dem som var utrikes födda, jämfört med dem som var födda i Sverige. Vidare var andelen som hade eftergymnasial utbildning större bland de som var födda utomlands, samtidigt som det var en större andel som studerade på grundskolenivå – 47 procent jämfört med 7 procent bland de inrikes födda. 22 procent av de deltagarna från andra länder rapporterades ha en funktionsnedsättning, jämfört med 54 procent av de som är födda i Sverige.

I särskild kurs var könsfördelningen ungefär densamma bland deltagarna som var utrikes födda som bland dem som var inrikes födda. Bland de utrikes födda deltagarna var andelen som har treårigt gymnasium tydligt lägre, andelen med högst grundskola tydligt högre, och betydligt fler studerade på grundskolenivå än bland de inrikes födda. Andelen deltagare med funktionsnedsättning var lägre.

Utbildningsbakgrund och studiernas nivå i allmän kurs³³

- högst grundskola/motsvarande: 60 procent
- gymnasial utbildning: 33 procent
- eftergymnasial utbildning: 7 procent
- studier på grundskolenivå: 25 procent
- studier på gymnasienivå: 75 procent.

Deltagarnas utbildnings- och studiemönster såg olika ut på olika folkhögskolor 2023. Andelen deltagare med högst grundskola varierade från 6 till 85 procent, och andelen med eftergymnasial utbildning från 0 till 50 procent. Andelen som studerade på grundskolenivå varierade från 0 till 70 procent, och på gymnasienivå från 30 till 100 procent.

Deltagarna i allmän kurs har i allmänhet betydligt kortare formell utbildning än deltagarna i särskild kurs. Detta har att göra med att de båda kursstyperna har olika inriktning. Allmän kurs är behörighetsgivande, hit söker sig många av deltagarna för få att få behörighet till fortsatta studier. Skillnaderna har sannolikt också att göra med att deltagarna är yngre inom allmän kurs.

Deltagarnas formella utbildning korrelerar inte alltid med den nivå som de studerar på: av deltagarna på all-

³³ Studier i allmän kurs kan genomföras på grundskolenivå – för behörighet till gymnasieskolan – eller på gymnasienivå – för behörighet till högskola och yrkeshögskola.

män kurs som studerade på grundskolenivå hade till exempel 12 procent eftergymnasial utbildning.

Bland deltagarna på grundskolenivå var andelen kvinnor jämförelsevis stor, medelåldern var högre än på gymnasienivå, och 84 procent var utrikes födda.

På gymnasienivå dominerade de inrikes födda deltagarna, könsfördelningen var jämnare och medelåldern lägre än på grundskolenivå. Här hade 45 procent av deltagarna en funktionsnedsättning, jämfört med 25 procent på grundskolenivå.

Utbildningsbakgrund och studiernas nivå i särskild kurs³⁴

- högst grundskola eller motsvarande: 15 procent
- gymnasial utbildning: 47 procent
- eftergymnasial utbildning: 38 procent
- studier på grundskolenivå: 9 procent
- studier på gymnasienivå: 70 procent
- studier på eftergymnasial nivå: 21 procent.

Deltagarnas utbildningsbakgrund och studiemönster i särskild kurs ser olika ut på olika folkhögskolor. Andelen deltagare med eftergymnasial utbildning varierade 2023 från 8 till 75 procent, och andelen med högst grundskola från 0 till 52 procent. Andelen som studerade på gymnasienivå varierade från 0 till 100 procent, och på eftergymnasial nivå från 0 till 96 procent.

Av deltagarna som läste på gymnasienivå hade 78 procent treårigt gymnasium eller längre utbildning. På den här nivån är andelen inrikes födda större än på andra nivåer, och andelen deltagare med funktionsnedsättning mindre.

På eftergymnasial nivå var andelen män större än på gymnasienivå, andelen utrikes födda var högre och fler hade en funktionsnedsättning.

I den relativt lilla grupp som läste särskild kurs på grundskolenivå var andelarna utrikes födda och deltagare med funktionsnedsättning betydligt större än på andra kursnivåer, samtidigt som deltagarna var äldre och hade kortare utbildning än andra.³⁵

³⁴ Studierna i särskild kurs genomförs främst på gymnasienivå eller eftergymnasial nivå. En mindre andel av de särskilda kurserna genomförs på grundskolenivå.

³⁵ Under 2023 erbjöd 71 folkhögskolor totalt 126 särskilda kurser på grundskolenivå. De vanligaste inriktningarna var allmän bred ämnesinriktning, samt svenska, engelska och språk – sammanlagt 70 kurser. Dessa var antingen kurser på en nivå som är lägre än grundskolenivå, eller kurser som inte uppfyller villkorens krav på ämnesbredd och därmed inte kan rapporteras som allmänna kurser. Tolv kurser hade yrkesinriktning, varav sex var vårdförberedande. Utöver dessa riktades minst 20 av kurserna till personer med funktionsnedsättning och ytterligare ett antal till pensionärer.

Med funktionsnedsättning

Inom folkhögskolan rapporterades många deltagare med funktionsnedsättning under 2023, flest bland deltagarna i allmän kurs, gymnasienivå:³⁶

- allmän kurs, grundskolenivå: 25 procent
- allmän kurs, gymnasienivå: 45 procent
- särskild kurs: 15 procent.

Störst var gruppen med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Inom allmän kurs utgjorde dessa 52 procent av alla deltagare med funktionsnedsättning, och inom särskild kurs 33 procent.

Andelen deltagare med funktionsnedsättning i allmän och särskild kurs varierade från 0 till 100 procent mellan olika folkhögskolor.³⁷

Deltagarna med funktionsnedsättning var ofta födda i Sverige och medelåldern var lägre än bland andra deltagare. Gruppen som hade högst grundskola eller motsvarande utbildningsnivå var större bland deltagarna med funktionsnedsättning än bland övriga. I allmän kurs var det också en tydligt större andel bland dem som har en funktionsnedsättning som studerade på gymnasienivå än bland övriga deltagare.

Rapporterna *Folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning*

Folkhögskolan är på många sätt en välfungerande utbildningsform för deltagare med funktionsnedsättning. Det visas bland annat i Folkbildningsrådets båda rapporter *Folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning* (2022 respektive 2023).³⁸

Rapporterna visar att de flesta långa kurser som riktas till deltagare med intellektuell funktionsnedsättning handlar om "livskunskap" och personlig utveckling i olika mening och på olika nivåer. Kursernas innehåll fördjupas i och med att deltagarna ofta bor på

³⁶ Totalt på allmän kurs var andelen deltagare med funktionsnedsättning 39 procent.

³⁷ Vid 123 av folkhögskolorna hade mer än 25 procent av deltagarna i allmän kurs en funktionsnedsättning. Vid 38 av folkhögskolorna hade mer än 25 procent av deltagarna i särskild kurs en funktionsnedsättning.

³⁸ Liknande resultat presenteras i forskningsrapporterna *Utbildning som stödande miljö för deltagare med högfungerande autism* (2018) och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar* (2019). Här beskriver deltagare, lärare och rektorer hur tydliga strukturer och folkhögskolans individcentrerade och holistiska grundsyn – förståelsen för individens hela sammanhang – är avgörande för att deltagarna ska trivas och kunna genomföra sina studier.

internat, där de med stöd av personalen kan tillämpa de kunskaper som de får under undervisningen. Flera av kurserna har också samhällsinriktning. Behörighetsgivande kurser som kan leda vidare till fortsatta studier, eller yrkesinriktade som kan leda till jobb, är mer sällsynta.

De flesta deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning är väldigt nöjda med sin tid vid folkhögskolan, kanske framför allt med att man har fått en möjlighet att flytta hemifrån och leva ett mer självständigt liv – i en kontrollerad och trygg miljö. Att få vänner är ett annat viktigt skäl att börja läsa på folkhögskola, och att höra hemma i en grupp, lära sig saker, ”få lyckas” och att ”få känna sig som alla andra”. Några hoppas också på att komma ut i arbete.

Samtidigt är behoven stora och resurserna räcker inte alltid till. I Folkbildningsrådets rapporter beskrivs de extra stöd till folkhögskolorna, knutna till deltagarnas studier, studiemiljö och boende, som ges av Folkbildningsrådet och Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. Både Folkbildningsrådets och SPSM:s stöd utgörs av statliga medel som riktas till folkhögskolorna, dvs. inte till enskilda deltagare.³⁹ Båda bidragen är översökta, med en täckningsgrad på 70–80 procent.

Deltagarnas personliga stöd vid folkhögskolan finansieras i första hand med kommunala medel, enligt *Socialtjänstlagen* (SoL) eller *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade* (LSS). De här stöden är personliga och behovsprövade – kommunerna gör en individuell bedömning av var och ens behov. Även vissa myndigheter, till exempel Försäkringskassan, bidrar med stöd under deltagarnas vistelse vid folkhögskolan.

³⁹ Under 2023 avsatte Folkbildningsrådet ca 8 procent, motsvarande ca 185,5 miljoner kronor, av det ordinarie statsbidraget till folkhögskolan i ett förstärkningsbidrag för extra lärarinsatser till vissa deltagare med funktionsnedsättning. I rapporten *Förstärkningsbidrag för folkhögskolor Utredning om förstärkningsbidragets användning under 2022 (2023e)* konstaterar Folkbildningsrådet att förstärkningsbidraget har stor betydelse för folkhögskolornas generella lärartäthet. Bidraget används framför allt till insatser som möjliggör anpassningar och ökade lärarresurser för hela deltagargrupper, snarare än riktade mot enskilda individer. De flesta skolor organiserar sitt stöd till deltagare efter principen om universell utformning, vilket också är en del av folkhögskolans pedagogiska tradition. Antalet specialinriktade kurser på folkhögskolan minskar, framför allt av ekonomiska skäl men också på grund av skolornas svårigheter att behålla eller ersättningsrekrytera specialkompetens.

Även om folkhögskolan som studiemiljö beskrivs som välfungerande, skapar de ekonomiska stödets utformning, en oklar ansvarsfördelning och beroendet av olika stöd och olika aktörers (ekonomiska) beslut, en ansträngd och svårhanterlig situation för många folkhögskolor och deltagare med funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 2A. Deltagare i allmän kurs 2021–2023 per kursnivå.

Andel (procent).

TABELL F 2B. Deltagare i särskild kurs 2021–2023 per kursnivå.

Andel (procent).

TABELL F 6A. Deltagare fördelade efter juridiskt kön i allmän och särskild kurs 2023. Andel (procent).

TABELL F 6B. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2023. Andel (procent).

TABELL F 6C. Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).

TABELL F 6D. Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).

TABELL F 6E. Deltagare i allmän kurs i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).

TABELL F 6F. Deltagare i särskild kurs i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).

TABELL F 6G. Deltagare i allmän och särskild kurs med funktionsnedsättning 2023. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

TABELL F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2023. Minsta och största andel samt median (procent).

Folkbildningen skapar möten och mötesplatser

En grundläggande förutsättning för en levande demokrati är att det finns platser där människor kommer samman, lär känna varandra och kan prata med varandra. Mötesplatser har inte bara betydelse för dem som vistas där, utan även för de områden där de finns. Här bidrar de till trygghet, stabilitet och sammanhang. I och med att folkbildningen finns i hela landet bidrar den till ett rikstäckande nätverk av mötesplatser.

Ett rikstäckande nätverk av mötesplatser

Under 2023 erbjöd studieförbunden totalt drygt 313 000 arrangemang och folkhögskolorna rapporterade nästan 11 000 olika kurser. Alla dessa arrangemang och kurser är också mötesplatser. Vissa innebär att deltagarna möts vid ett enda tillfälle, i andra ses man

någon gång i veckan under ett antal veckor eller månader, och i ytterligare andra ses deltagarna återkommande i flera år och i princip dagligen.

Vid sidan av dessa mer organiserade mötesplatser äger möten också rum mellan och i anslutning till kurserna, cirkelarna, kulturprogrammen och de övriga arrangemangen.

Studieförbundens mötesplatser och möten

Studieförbunden som mötesplatser

Studieförbundens studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram äger rum spritt i samhället och för det mesta i nära samarbete med andra civilsamhällesorganisationer. Studieförbunden har inte alltid egna lokaler att hålla till i. De flesta erbjuder mycket av sin verksamhet i lokaler som deras samarbetsparter står för.

Vanligt är också att studieförbunden arrangerar studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram i öppna lokaler som man delar med andra, till exempel i kulturhus, verkstäder för konsthantverk och liknande.

Rapporten *Cirkelns betydelser*

I rapporten *Cirkelns betydelser: En studie om deltagare i studieförbundens studiecirklar 2019 (2020)* skiljer författarna mellan tre olika betydelser av cirkeldeltagande:

- *social dimension* (betydelse för samhörighet, vänskap, sociala nätverk, gemenskap)
- *individualistisk dimension* (betydelse för den individuella deltagarens bildningsresa)
- *kompetensdimension* (betydelse för kunskaper och möjligheter för arbetsliv och föreningsliv).

De flesta av de deltagare som ingår i undersökningen menar att den sociala dimensionen är viktigast. Den samhörighet, delaktighet och gemenskap som man upplever i cirkeln – de möten som äger rum – påverkar deltagarnas personligen och blir en viktig grund för det lärande som sker i cirkeln.⁴⁰

Möten i studiecirkelarna

I många studiecirklar blandas deltagare med olika erfarenheter och förutsättningar. Av deltagarna i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel 2023 uppgav till exempel 79 procent att de under det senaste året lärt känna nya människor som de har diskuterat aktuella

socialfrågor med, och 69 procent att de under det senaste året lärt känna nya människor som var födda i andra länder än de själva.⁴¹

På andra håll uppstår en uppdelning och resultatet blir mer homogena grupper. I första hand sker då uppdelningen efter kön och födelseland:

- Under 2023 var 50 procent av cirkelarna i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnliga deltagare (22 procent av cirkelarna) eller högst 10 procent manliga deltagare (28 procent av cirkelarna).
- I 70 procent av cirkelarna möttes utrikes och inrikes födda deltagare knappt. I dessa fanns antingen högst 10 procent inrikes födda deltagare (11 procent av cirkelarna) eller högst 10 procent utrikes födda deltagare (59 procent av cirkelarna).⁴²
- I 20 procent av cirkelarna hade nästan alla deltagare, 91–100 procent, liknande utbildningsbakgrund, oftast eftergymnasial utbildning.⁴³
- I 36 procent av cirkelarna hörde nästan alla deltagare, 91–100 procent, till samma åldersgrupp, oftast 65 år eller äldre.⁴⁴

Det finns olika förklaringar till varför vissa cirklar blir mer homogena än andra. Delvis har det att göra med vilken typ av cirkel det handlar om. En så kallad *kamratcirkel* består av en grupp personer som själva tar initiativ till att starta en studiecirkel, här känner deltagarna varandra redan innan. I så kallade *föreningscirklar* som arrangeras i nära samarbete med organisationer inom föreningslivet deltar i första hand personer som sökt sig till föreningarna utifrån gemen-

40 Liknande resultat om cirkeldeltagandets betydelser presenteras bland annat i Folkbildningsrådet (2017a).

41 Motsvarande siffror för befolkningen var 59 procent (*lärt känna nya människor, diskuterat samhällsfrågor*), respektive 62 procent (*lärt känna nya människor från annat land*). Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel är upprättad i samarbete med Novus, som ansvarar för administration och genomförande av undersökningarna. Panelen omfattar nästan 11 000 cirkeldeltagare från samtliga tio studieförbund. Vissa av de frågor som ställs i cirkeldeltagarpanelen ställs även till Novus så kallade Sverigepanel, för att det ska vara möjligt att jämföra cirkeldeltagarnas svar med befolkningen i stort.

42 Utrikes födda är inte en homogen grupp. Det är troligt att det i cirklar och folkhögskolekurser som domineras av utrikes födda deltagare sker möten mellan människor från olika länder, även om ingen eller få av dessa är födda i Sverige.

43 Utbildningskategorierna är: högst grundskola; gymnasium kortare än tre år; treårigt gymnasium; eftergymnasial utbildning.

44 Ålderskategorierna är: 17 år och yngre; 18–19 år; 20–24 år; 25–44 år; 45–64 år; 65 år och äldre.

samma behov och intressen. En tredje typ av studiecirklar kallas *programcirklar* eller *annonserade cirklar* och ingår i studieförbundets annonserade utbud.

Deltagarsammansättningen har också att göra med cirkelns ämne:

- Det vanligaste ämnesvalet bland kvinnor var *husdjurskötsel, körsång* och *övrigt konsthantverk*, medan männens vanligaste val var *improvisatorisk musik, sång och musik i grupp* och *annan utbildning i religion*.
- Det vanligaste ämnesvalet bland inrikes födda deltagare var *improvisatorisk musik, körsång* och *husdjurskötsel* medan de utrikes födda deltagarnas vanligaste val var *annan utbildning i religion, svenska som främmande språk* och *improvisatorisk musik*.
- Det vanligaste ämnesvalet bland deltagare med eftergymnasial utbildning var *improvisatorisk musik, körsång* och *husdjurskötsel* medan deltagare med högst grundskola eller motsvarande oftast valde *annan utbildning i religion, improvisatorisk musik* och *sång och musik i grupp*.
- Det vanligaste ämnesvalet bland deltagare som var 65 år och äldre var *körsång, övrigt konsthantverk och historia*, medan deltagare i åldern 20–24 år oftast valde *improvisatorisk musik, annan utbildning i religion* och *teater och dramatik (för scenframställning)*.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 5B. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2023. Andel av grupp (procent).

TABELL S 5C. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

TABELL S 5D. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

TABELL S 5E. Cirkeldeltagare inom ämnesområdena Musik och Improvisatorisk musik 2023. Antal (N) och andel (procent).

TABELL S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2023. Största och minsta andel samt median (procent).

Folkhögskolornas mötesplatser och möten

Folkhögskolorna som mötesplatser

Folkhögskolorna fungerar på många sätt som smältdeglar som samlar deltagare med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter.

Folkhögskolornas kurser är koncentrerade till specifika miljöer – skolor och filialer – och mötena äger rum mellan de människor som rör sig där eller i närheten. Inom folkhögskolan samlas deltagarna i en skolbyggnad, i de långa kurserna ibland under flera år. Deltagarna träffas i klassrummen, möter andra grup-

per som studerar på samma skola och interagerar med samhället runt omkring med folkhögskolan som bas.

Folkhögskolans internat

Vid folkhögskolans kurser på internat lever och studerar deltagare tillsammans dygnet runt, med tillgång till åtminstone delar av skolans personal under hela dygnet.

Av de 156 folkhögskolorna erbjöd 70 internatplatser för deltagare i allmän kurs 2023, och 81 erbjöd internat för deltagare i särskild kurs. De flesta av dessa skolor finns i landsbygderna. Totalt bodde ungefär 5 procent av deltagarna i allmän kurs och 10 procent av deltagarna i särskild kurs på internat. Jämfört med 2019 är det en liten minskning i båda kurstyperna.

Att bo på internat innebär för de flesta att flytta till en annan ort. Av deltagarna i allmän och särskild kurs på internat var förhållandevis många män – i allmän kurs var till och med en majoritet av internatdeltagarna män. Andelarna inrikes födda respektive i åldern 18–24 år var tydligt större än bland övriga deltagare i allmän och särskild kurs. Få var äldre än 45 år. Inom både allmän och särskild kurs var det betydligt fler av deltagarna på internat som läste på gymnasienivå jämfört med övriga deltagare, och färre som läste på grundskolenivå.

Andelen deltagare med funktionsnedsättning var tydligt högre bland deltagarna i allmän och särskild kurs som studerade på internat än bland övriga deltagare.

Folkhögskolans filialer

Som mötesplatser kan filialerna i flera avseenden beskrivas som internatens motpoler. Här genomförs vissa verksamheter på avstånd från en huvudskola, oftast endast under dagtid. Tillgången till personal, samlingslokaler, etc. varierar.

Under 2023 arrangerade 83 folkhögskolor kurser både vid en "huvudskola" och vid en eller flera filialer, totalt 167 filialer. Det rör sig för det mesta om folkhögskolor som finns i landsbygderna och som öppnar filial i en stad eller annan tätort. Under 2023 studerade 16 procent av deltagarna i allmän kurs och 14 procent av deltagarna i särskild kurs vid filial i annan kommun än huvudskolan. Det är ungefär samma andelar som 2019.⁴⁵

⁴⁵ Folkbildningsrådets statistik över *deltagare* vid folkhögskolans filialer omfattar sedan 2018 endast filialer eller kurser i *andra kommuner* än den kommun där huvudskolan är placerad.

Deltagare vid filialer i samma kommun som huvudskolan ingår i den statistik som avser huvudskolan. Under 2023 rapporterade folkhögskolorna 131 filialer i en annan kommun än huvudskolans hemkommun och 36 filialer i samma kommun som huvudskolan.

I allmän kurs såg deltagargrupperna olika ut vid filialer och huvudskolor. Vid filialerna studerade förhållandevis många kvinnor, många utrikes födda deltagare och många med eftergymnasial utbildning, jämfört med deltagarna i allmän kurs vid en huvudskola. Medelåldern var högre än bland huvudskolornas deltagare och relativt många av filialernas deltagare studerade på grundskolenivå.

Andelen deltagare med funktionsnedsättning var tydligt mindre vid filialerna än vid huvudskolorna, 31 procent jämfört med 41 procent.

I särskild kurs var skillnaderna mellan deltagare vid filial och huvudskola mindre. De tydligaste skillnaderna var att andelen utrikes födda och andelen deltagare som studerade på grundskolenivå var större vid filialerna, medan andelen som studerade på eftergymnasial nivå var mindre.⁴⁶

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 4A. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2023. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).

TABELL F 4B. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som bor på internat 2023. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

Möten i folkhögskolornas kurser

I många av folkhögskolornas kurser är deltagargrupperna heterogena, med deltagare som knappast skulle ha träffats utan folkhögskolan. Här äger många gränsöverskridande möten rum. I *Folkhögskoleenkäten 2023* anger drygt 80 procent av deltagarna i allmän och särskild kurs att de under sin tid vid folkhögskolan lärt känna nya människor.⁴⁷

I andra kurser uppstår en uppdelning. Enskilda kurser samlar deltagargrupper som är homogena i olika avseenden. Inom de behörighetsgivande allmänna kurserna var det 2023 i första hand deltagarnas födelseland och kön som slog igenom:

- I 44 procent av de allmänna kurserna möttes inrikes och utrikes födda deltagare knappt. I dessa fanns antingen högst 10 procent utrikes födda deltagare (13 procent av kurserna) eller högst 10 procent inrikes födda deltagare (28 procent av kurserna).
- 28 procent av de allmänna kurserna var i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnor (7 procent av kurserna) eller högst 10 procent män (28 procent av kurserna).
- I 16 procent av de allmänna kurserna hade nästan alla deltagare, 91–100 procent, liknande utbildningsbakgrund (högst grundskola/motsvarande).
- I 10 procent av de allmänna kurserna hörde nästan alla deltagare, 91–100 procent, hemma i samma åldersgrupp (25–44 år).

Också i de särskilda kurserna var det relativt vanligt att utrikes och inrikes födda deltagare valde olika kurser:

- I 25 procent av de särskilda kurserna möttes utrikes och inrikes födda deltagare knappt. I dessa fanns antingen högst 10 procent utrikes födda deltagare (30 procent av kurserna) eller högst 10 procent inrikes födda deltagare (10 procent av kurserna).
- 11 procent av de särskilda kurserna var i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnor (5 procent av kurserna) eller högst 10 procent män (16 procent av kurserna).
- I 6 procent av de särskilda kurserna hörde nästan alla deltagare, 91–100 procent, hemma i samma åldersgrupp (25–44 år).
- I 4 procent av de särskilda kurserna hade nästan alla deltagare, 91–100 procent, liknande utbildningsbakgrund (eftergymnasial utbildning).⁴⁸

Olika kursinriktningar attraherar olika deltagargrupper. I folkhögskolornas långa eftergymnasiala yrkesutbildningar deltog till exempel förhållandevis många män, inrikes födda deltagare, deltagare i åldern 25–44 år och deltagare med funktionsnedsättning, jämfört med övriga inriktningar inom särskild kurs. Av yrkesutbildningarnas deltagare var det, jämfört med övriga deltagare, relativt få som hade eftergymnasial utbildning, och relativt många som hade treårig gymnasieutbildning.

⁴⁶ Folkbildningsrådet genomförde hösten 2020 en enkätundersökning som handlade om folkhögskolornas filialer och utlokaliserade verksamheter. Undersökningen avsåg filialer i samtliga kommuner och genomfördes för att skapa en totalbild över antalet filialer i landet, som ett komplement till Folkbildningsrådets årliga insamling av verksamhetsstatistik som bara avser filialer i andra kommuner än huvudskolan. Undersökningen visade att de vanligaste kurskombinationerna på filialerna är allmän kurs tillsammans med studiemotiverande folkhögskolekurs, svenska från dag ett, etableringskurs, respektive särskild kurs. Vid lite drygt 60 procent av filialerna erbjuds bara en kurstyp, oftast särskild kurs.

⁴⁷ Folkhögskoleenkäten genomförs av Sveriges folkhögskolor sedan 2021. Den riktar till deltagare i allmän och särskild kurs.

⁴⁸ Andelarna särskilda kurser med deltagargrupper som är homogena i olika avseenden är tydligt mindre 2023 jämfört med föregående år. Förändringen beror i första hand på att folkhögskolorna har rapporterat in betydligt färre kurser med mycket få (1–4) deltagare 2023, dvs. kurser som av nödvändighet blir mer homogena än andra.

I de särskilda kurserna med estetisk inriktning deltog förhållandevis få utrikes födda deltagare, och förhållandevis många i åldersgruppen 20–24 år, jämfört med inom övriga kursinriktningar. Variationen mellan olika estetiska kurser var stor, med exempelvis en stor andel män i *musikkurserna* och jämförelsevis många kvinnor och deltagare med hög medelålder i kurser inriktade mot *slöjd och konsthantverk*, respektive *bild, form och målarkonst*.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 5B. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

TABELL F 5C. Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

TABELL F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2023. Minsta och största andel samt median (procent).

Förändrade förutsättningar för folkbildningens möten och mötesplatser

Rapporterna *Folkbildningens betydelse för demokratin* och *När folkbildningen möter samhällets demokratiska utmaningar*

I rapporterna *Folkbildningens betydelse för demokratin* (2022) och *När folkbildningen möter samhällets demokratiska utmaningar* (2023) görs fördjupade analyser av demokratisyftet.

Analyserna tyder på att studieförbundens och folkhögskolornas förutsättningar att fungera som mötesplatser har förändrats. I takt med att normer och demokratisyn förändras i samhället är det mindre självklart än tidigare vilka mötesplatser som är tillåtna i folkbildningens namn. En tydlig förändring är att folkbildningen på ett mer absolut sätt än tidigare förväntas hålla sig borta från grupper, organisationer och personer som uppfattas som ickedemokratiska. Men ibland också att hålla sig borta från en aktivism som uppfattas som alltför politisk.

Här ställs folkbildarna inför gränsdragningsproblemet. Å ena sidan får studieförbund och folkhögskolor aldrig fungera som ekonomiska eller andra plattformar för ickedemokratiska idéer. Men för att kunna bidra till att stärka och utveckla demokratin behöver man å andra sidan erbjuda mötesplatser som även inkluderar organisationer i demokratins utkanter och människor som inte är övertygade demokrater, för att söka påverka dessa. Å ena sidan handlar det om att stå upp för och driva folkbildningens värdegrund i möten med deltagare och grupper som saknar kunskap, erfarenhet och delaktighet i demokratin. Å andra sidan riskerar kanske framför allt studieförbunden att bli

misstänkliggjorda när de befattar sig med just sådana grupper.

I intervjuerna talar man om en beröringsskräck som kan visa sig kontraproduktiv och slå tillbaka mot demokratin:

De föreningar, grupper och personer som balanserar på gränsen till demokratin, eller som står utanför, blir inte mer demokratiska av att utestängas från demokratiska sammanhang. (Fokusgruppsintervju)⁴⁹

Rapporten *Digitaliserad folkbildning*

Till de pågående samhällsförändringarna hör en alltmer genomgripande digitalisering. I rapporten *Digitaliserad folkbildning* (2024) undersöks hur denna digitalisering påverkar folkbildningens undervisningsformer och folkbildningen som bildnings- och utbildningsform. Rapporten visar att folkbildningen är i hög grad digitaliserad, bland annat på grund av coronapandemin som gav extra skjuts åt utvecklingen.

Den digitalisering som i dag präglar studieförbunden och folkhögskolorna beskrivs som mångfaceterad och delvis omdebatterad. Ett frågetecken som sticker ut handlar om det folkbildningsmässiga mötet. Kan fysiska möten ersättas av digitala inom folkbildningen? Kan bildande möten översättas till pedagogiska praktiker i en hyperdigital tid? Måste digitala möten även innebära social distans? Rapporten ger få svar, utan speglar en pågående diskussion som enligt flera svars personer i grunden handlar om folkbildningens identitet.

Som delar i folkbildningens digitalisering ingår studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter på distans. Platsoberoende studier beskrivs som ett skäl för deltagare att söka sig till folkbildningen och som ett sätt för studieförbund och folkhögskolor att nå nya deltagargrupper - inte minst deltagare med särskilda behov eller med funktionsnedsättningar.

Studieförbundens verksamheter och deltagare på distans

I och med pandemin ställde studieförbunden om delar av sin verksamhet till distans. Under 2021 deltog 19 procent av cirkeldeltagarna, 23 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet och 21 procent av deltagarna i kulturprogram på distans.⁵⁰ Det var

⁴⁹ Folkbildningsrådet (2022a), s. 35.

⁵⁰ Respektive studieförbunds andel distanstimmar av alla studieförbundets studiecirkeltimmar varierade mellan 3 och 75 procent.

en kraftig höjning jämfört med 2019, då andelarna var nästan obefintliga. Efter pandemin har andelen cirkeldeltagare på distans minskat igen, till 5 procent under 2023.

Deltagarna i distanscirklar skiljer sig på flera sätt från dem som deltar i cirklar med fysiska sammankomster. Andelen utrikes födda var större bland dem som deltog på distans. Distansdeltagarna hade i genomsnitt längre utbildning än andra och medelåldern var väsentligt lägre. Framför allt var andelen deltagare som var 65 år eller äldre mindre på distans (11 procent) jämfört med i cirklar med fysiska sammankomster (42 procent).

Folkhögskolans kurser och deltagare på distans

Under 2023 erbjöds särskild kurs på distans vid 133 folkhögskolor, och allmän kurs vid 50 skolor. Ungefär 9 procent av deltagarna i allmän kurs och 39 procent av deltagarna i särskild kurs studerade på distans. Det är ungefär samma deltagarandelar och antal skolor som innan pandemin. Åren innan pandemin hade andelen distansstuderande inom framför allt särskild kurs ökat under ett antal år.

Bland deltagarna som läste långa kurser på distans 2023 var jämförelsevis många inrikes födda, framför allt i allmän kurs, och i yrkesverksam ålder. Relativt få hade en funktionsnedsättning. I både allmän och särskild kurs var det relativt många distansdeltagare som läste på gymnasienivå, och i särskild kurs var det betydligt fler av distansdeltagarna än av övriga deltagare som hade eftergymnasial utbildning.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 4A. Studieförbundens deltagare och arrangemang på distans 2020–2023. Jämförelse med övriga deltagare och arrangemang.

TABELL S 4B. Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet som läser på distans 2023. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans eller har deltagit i båda typerna av verksamhet. Andel (procent).

TABELL F 4C. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läser på planerad distans 2023. Jämförelse med deltagare som läser på ej distans. Andel (procent).

Bildande samtal – grunden i folkbildningens pedagogik

Ett demokratiskt samhälle vilar på demokratiska och bildande samtal, på ett öppet, gemensamt, och ständigt pågående menings- och kunskapsutbyte. Bildande samtal utgör en grund i folkbildningens pedagogik.

Ett myller av samtal

Folkbildningens samtal ser väldigt olika ut. De äger rum i folkhögskolans långa och korta kurser, i kulturprogram, föreningscirklar, kamratcirklar och annonserade cirklar, och i annan folkbildningsverksamhet.

Vissa förs i klassrum eller föreningslokaler med böcker och annat studiematerial som grund, andra äger rum i replokaler, ateljéer, vid föreläsningar eller utomhus.

Vissa handlar om språk, föreningskunskap eller samhällskunskap, medan många andra handlar om kultur och kulturutövande. Vissa leder till yrkeskunskaper eller behörigheter, andra är en del av deltagarnas samhälls- och föreningsengagemang. Ganska många handlar om deltagarnas fritidsintressen och vilja till självförverkligande.

Gemensam grund – relationer, respekt, kunskap och inflytande

Studiecirklar och folkhögskolekurser erbjuder deltagarna strukturerade sätt att samtala. Samtalen har liknande pedagogiska utgångspunkter, med deltagarnas bildning som syfte. De bygger på relationer och förtroende, förutsätter trygghet och respekt och prioriterar kunskap och saklighet. Det är samtal som handlar om att lyssna för att försöka förstå.

Ömsesidig respekt och jämlikhet är grundläggande förutsättningar. Alla förväntas bidra aktivt. Deltagarna ska ha utrymme att ”prov tänka” och ”prov prata”: lyfta, vrida, vända och testa sina kunskaper, idéer och värderingar i samtal med andra. Samtalens *form* är central – dialog hellre än debatt, insikter i stället för åsikter.

Ett annat kännetecken är inflytande. I studiecirklar, kurser och andra arrangemang ska deltagarnas erfarenheter och behov avgöra upplägget och innehållet. Ofta möts deltagarna återkommande under lång tid, i veckor, terminer eller år. Långsiktigheten ger utrymme för eftertanke, lärande och tid att ompröva sina åsikter och värderingar.

Folkbildningens samtal och pedagogik analyseras bland annat i undersökningar bland folkhögskolornas och studieförbundens deltagare.⁵¹

Folkbildningens pedagoger

Rapporten *När folkbildningen möter samhällets demokratiska utmaningar*

I Folkbildningsrådets rapport *När folkbildningen möter samhällets demokratiska utmaningar* (2023) analyseras

51 Se till exempel *Folkhögskoleenkät 2023*; Folkbildningsrådet (2020a, 2021a); Hugo, M., Hedegaard, J. & Bjursell, C. (2019).

DIAGRAM 4.

Vilka betydelser har studiecirkeln? Cirkeldeltagarundersökning maj 2023. Öppna svar.

1 Social sammanhållning och stödet från andra:

- Gemenskap
- Trevligt socialt umgänge
- Nya vänner
- Engagemang från deltagare och ledare

2 Det pedagogiska värdet:

- Lärorikt innehåll
- Kunskapsförvärv
- Intressanta ämnen och diskussioner
- Lärorik miljö

3 Personlig utveckling:

- Personlig utveckling
- Utvecklande aktiviteter
- Utmaningar som stimulerar tillväxt

4 Underhållning och nöje:

- Roliga och underhållande aktiviteter
- Glädje i lärandeprocessen

ras förutsättningarna för lärarnas och cirkelledarnas arbete i ett demokratiperspektiv. Här beskrivs hur förändrade samhällsnormer – ifrågasättande av demokrati och mänskliga rättigheter, ökad populism, främlingsfientlighet, misogyni och en allt starkare tro på konspirationsteorier – även når in i folkbildningen och blir lärarnas och cirkelledarnas uppgift att hantera.

Här sätts cirkelledare och lärare på prov. Deras folkbildningsidéer prövas strängare än tidigare. De behöver kunna mycket, ha aktuell samhällskunskap och följa samhällsdebatten kring demokratifrågor och mänskliga rättigheter. De behöver också vara trygga i folkbildningens värdegrund och arbetsmetoder.

De demokratiska utmaningarna skärper samtidigt lärarnas och cirkelledarnas behov av utbildning och fortbildning, och av stöd inom de egna organisationerna.

Förändrade krav på folkhögskolans lärare

Folkhögskolans lärare har både frihet och stort ansvar i sitt arbete. Det är ett skäl till att man som lärare söker sig till folkhögskolan. Här får man stort förtroende i sin lärarroll.

Inom folkhögskolan har förutsättningarna för lärarnas arbete förändrats under den senaste tioårsperioden, i takt med att deltagargrupperna ändrats. Redan i Folkbildningsrådets utvärdering *Att vara*

folkhögskollärare (2013) beskrevs hur utvecklingen under 2000-talet hade lett fram till en delvis annorlunda lärarroll, framför allt inom allmän kurs. Arbetsbelastningen hade ökat, tillsammans med behoven av handledning, individualisering och special- och socialpedagogiska insatser, samt kurativt stöd.⁵²

Undersökningen följs upp tio år senare i utvärderingen *Lärare inom folkhögskolan – akademisk meritering och yrkessocialisation* (2024). De preliminära resultaten visar att antalet hel- och deltidsanställda lärare i allmän och särskild kurs har ökat från drygt 3 000 till drygt 5 000 under perioden, samtidigt som andelen kvinnor och utrikes födda ökat något i lärargruppen. I den enkät som ingår i båda utvärderingarna beskriver lärarna de krav som yrket ställer på dem och sin arbetssituation på ungefär samma sätt som tio år tidigare.

Läroutbildade lärare

Folkhögskolorna avgör själva vilka pedagogiska kompetenser lärarna behöver ha. Under 2023 hade 76 procent av lärarna inom allmän kurs en lärarexamen, varav 23 procent hade examen från folkhögskolläro-

⁵² Resultaten bekräftas i en uppföljning av lärarnas arbetssituation och kompetenser som Folkbildningsrådet genomförde 2017.

programmet vid Linköpings universitet och 53 procent hade annan lärarutbildning. Inom särskild kurs hade 44 procent av lärarna en lärarexamen, varav 10 procent från folkhögskolläraryrket och 34 procent från annan lärarutbildning. Ungefär 32 procent hade annan högskoleexamen.⁵³

Andelen lärarutbildade inom allmän kurs var högre än inom Komvux (68 procent) och ungefär densamma som inom gymnasieskolan (75 procent).

Cirkelledare – en blandad grupp av samhällsengagerade

Under 2023 rapporterade studieförbunden nästan 48 200 cirkelledare.

Cirkelledarna kan på ett sätt beskrivas som den viktigaste länken i studieförbundens arbete. Det är de som de facto utför folkbildning och på så sätt företräder folkbildningen gentemot deltagarna. Men det är samtidigt en länk som inte alltid är särskilt starkt kopplad till studieförbunden. Under 2023 var endast 7 procent av cirkelledarna arvoderade av studieförbunden. Inom åtta av studieförbunden utförde minst 95 procent av cirkelledarna sina uppdrag utan arvode, i de båda övriga var andelarna icke arvoderade ledare 56 respektive 85 procent.⁵⁴

Att vara cirkelledare innebär alltså ideellt arbete för de allra flesta. Många kommer från de föreningar som studieförbunden samarbetar med, andra är privatpersoner som fungerar som cirkelledare i så kallade kamratcirkel. Bland cirkelledarna är det många som har lång och gedigen erfarenhet av folkbildning, för andra är uppdraget nytt eller mer tillfälligt.

Cirkelledarutbildning

Varje cirkelledare ska vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning och ha den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget. I princip alla cirkelledare går en några timmar lång introduktionsutbildning. Utöver introduktionen erbjuder varje studieförbund cirkelledarutbildning. Under 2023 varierade studieförbundens respektive andel cirkelledare som genomgått så kallad grundläggande cirkelledarutbildning mellan

48 och 98 procent, med en median på 78 procent. Det är en höjning jämfört med 2019.

Omfattningen och upplägget på cirkelledarutbildningen ser olika ut i olika studieförbund, vilket gör det svårt att jämföra studieförbunden med varandra på ett rättvisande sätt.

⁵³ I september 2021 påbörjade tolv folkhögskollärare utbildning för licentiatexamen inom den nystartade *Forskarskolan för folkhögskolans lärare*. Under fyra år kommer lärarna att ägna ena halvan av sin arbetstid åt forskarstudier och under den andra halvan arbeta på sin folkhögskola. Forskarskolan organiseras genom ett samarbete mellan Linköpings universitet (värduniversitet), Göteborgs universitet och Jönköping University.

⁵⁴ På grund av ändrad insamlingsmetod 2022 är det inte möjligt att göra jämförelser över tid.

DEMOKRATISYFTET – JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKEN

I *Generationsrapporten 2024* tar var femte ung man avstånd från påståendet att demokrati är det bästa systemet för att styra samhället.⁵⁵ En studie från Göteborgs Universitet visar också hur allt fler unga män upplever att arbetet för kvinnors rättigheter har gått för långt och hotar mäns och pojkars möjligheter. Studien visar att negativa attityder till fortsatt jämställdhetsarbete, så kallad modern sexism, är vanligast i de kommuner i Sverige där arbetslösheten har ökat mest de senaste två åren och sammanfaller med en allmän misstro mot myndigheter.⁵⁶

I marginaliserade stadsdelar finns ett utanförskap, som drabbar män och kvinnor på delvis olika sätt. Pojkar och unga män löper högre risk att rekryteras till kriminella gäng som präglas av våldsbejakande och destruktiva maskulinitets- och hedersnormer.⁵⁷ Det ökande gängvåldet och den organiserade brottligheten utgör ett akut och allvarligt hot mot demokratin.

Folkbildningen är ofta en av få aktörer som finns på dessa platser och som har potential att vara en motkraft till polarisering, antifeminism och våld. Studieförbundens studiecirklar och kurser på folkhögskola innebär gemenskap och sammanhang, samt kunskap, verktyg och tillfälle att delta i samhällsutvecklingen. Deltagarna förs också närmare fortsatta studier och arbetslivet, vilket motverkar det utanförskap som är polariseringens och kriminalitetens grogrund.

Mer krävs dock för att folkbildningen till fullo ska kunna fullfölja detta viktiga demokrati- och jämställdhetsuppdrag. Folkbildningen når fler män i marginaliserade stadsdelar (45 procent) än i andra delar av landet (38 procent). Men i landsbygderna är situationen den motsatta, här når folkbildningen en mindre andel män än i övriga landet.

55 ungdomsbarometern.se/rapportslapp-generationsrapporten-2024/

56 gu.se/nyheter/unga-man-kanner-sig-mest-hotade-av-okade-rattigheter-for-kvinnor

57 svd.se/a/G38JGB/forskare-konsblindhet-skadar-arbetet-med-gangfragan

DEMOKRATISYFTET – FUNKTIONSHINDERSPOLITIKEN

För att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara demokratiskt delaktiga på lika villkor som andra, förutsätts verksamheter som är universellt utformade och tillgodoser individers rätt att göra egna val, samt att det finns resurser att möta särskilda behov.

Genom sin fokus på inkludering och sina demokratiska arbetssätt stärker folkbildningen demokratin, och deltagandet i denna. Folkhögskolornas och studieförbundens verksamheter fungerar väl för många av deltagarna med funktionsnedsättningar. Det beror bland annat på folkbildningens flexibla arbetsformer, de mindre grupperna och på det deltagarinflytande som präglar verksamheterna.⁵⁸ Deltagare som behöver stöd i studierna kan ofta påverka vilket stöd de får, även om bristande anpassning också förekommer.⁵⁹ Folkbildningsrådet ser nu över stödet till folkbildningens tillgänglighetsarbete, för att öka nyttan och förbättra uppföljningen.

I flera studieförbund är deltagare med funktionsnedsättning en självklar del av verksamheten, här har man stor erfarenhet av riktade kurser och cirklar. I andra studieförbund efterfrågar man ökad kompetens och större inkludering.⁶⁰ Särskilt svårt är det att nå deltagare utanför föreningslivet.⁶¹

Andelen deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolan har ökat över tid. Ökningen består framför allt av deltagare med psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, medan vissa andra grupper med funktionsnedsättningar har minskat. Folkhögskolor vittnar om allt större svårigheter med finansiering som gör att de lägger ner eller riskerar att lägga ner kurser riktade till deltagare med mera omfattande behov av stöd och anpassning.

58 Hugo, M., Hedegaard, J, & Bjursell, C. (2019).

59 Myndigheten för delaktighet (MFD) och Folkbildningsrådet (2023), enkät till *Rivkraft*, MFD:s undersökningspanel med personer med funktionsnedsättning samt Folkbildningsrådets cirkeldeltagarenkät tillsammans med Novus.

60 Folkbildningsrådet (2023g).

61 Folkbildningsrådet (2023g) och Novus och Folkbildningsrådet, cirkeldeltagarenkät, maj 2023.

FAKTAUNDERLAG

Påverkans- och mångfaldssyftet

Folkbildningen och det civila samhället

Samhällsengagerade medborgare både kännetecknar och är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Civilsamhället är en arena för detta aktiva medborgarskap. Här kan man som medborgare organisera sig, mobilisera för förändring och påverka. Det omfattande samarbetet mellan folkbildningen och det civila samhället gör det möjligt fånga upp en mångfald människors engagemang, i hela landet.

Det civila samhället – inkludering och samhällsengagemang

I rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* (2018) beskriver Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) deltagande i det civila samhället som en väg till inkludering och delaktighet i samhället. Och i rapporten *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* (2015) beskriver författarna människors engagemang i det civila samhället som kumulativt: den som gör många insatser engagerar sig gärna ännu mer, en aktivitet i civilsamhället leder vidare till en annan.

Det nära samarbetet mellan civilsamhället och folkbildningen ges som en förklaring till varför det medborgerliga engagemanget i det svenska samhället har varit så omfattande och stabilt under många år.

Studieförbundens samarbete med det civila samhället

En majoritet av studieförbundens deltagare är medlemmar eller på annat sätt aktiva i de olika organisationer, nätverk eller andra grupper som studieförbunden samarbetar med. I *Trendrapport 2019–2023* (NOVUS, 2023) anger 74 procent av cirkeldeltagarna att de var engagerade i en eller flera föreningar under 2023. Motsvarande andel i befolkningen i stort var 39 procent. Även många av cirkelledarna kommer från studieförbundens olika samarbetsparter.

Samarbetet organisationerna emellan är omfattande. Under 2023 redovisade de tio studieförbunden centrala avtal med 211 medlemsorganisationer och 525 samverkansorganisationer. Lokalt samarbetade studieförbunden med ca 16 000 föreningar. Antalet lokala samarbeten varierade stort, från ca 50 (Bilda) till ca 6 700 (ABF).

Studieförbunden genomför ungefär 15 procent av sina studietimmar inom studiecirkel- och annan folkbildningsverksamhet i samverkan med sina medlemsorganisationer, och ca 30 procent i samverkan med andra organisationer. Övriga studietimmar

hör antingen hemma i den så kallade programförda verksamheten (ungefär 15 procent) eller genomförs i form av *fria grupper* – som inte är kopplade till en viss förening eller organisering. Ibland kallas sådana studiecirklar för *kamratcirklar*.

Under senare år har villkoren för studieförbundens lokala arbete förändrats. Antalet lokalavdelningar har minskat från 830 till 135 under perioden 1997–2023. Den kraftigt minskade lokala organisationen innebär att de avdelningar som nu finns täcker större geografiska områden än tidigare. Det har bidragit till att de flesta studieförbunden har blivit mer beroende av lokala samarbeten för att nå ut med sin verksamhet lokalt.

Studieförbunden är följaktligen starkast i de delar av landet, inom de grupper av befolkningen och inom de samhällsområden där de har sina mest aktiva samarbetsparter.⁶² Det här illustreras inte minst i Folkbildningsrådets rapporter *Folkbildning i landsbygder* (2024) och *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar* (2019). Här visas hur avgörande det täta samarbetet mellan studieförbunden och det lokala föreningslivet är för att folkbildningen ska kunna nå ut i olika lokalsamhällen.

Folkhögskolornas samverkan med det civila samhället

Under 2023 hade 114 av landets 156 folkhögskolor folkrörelser eller andra organisationer som huvudmän. Övriga folkhögskolor var offentligägda, med regioner som huvudmän.

Samtliga folkhögskolor, även de offentligägda, samverkar med lokala och regionala organisationer.

Egenmakt och aktivt medborgarskap

Det finns en riktning i folkbildningens demokratiarbete. Inkluderingen, mötesplatserna, de demokratiska samtalerna och kunskapssökandet syftar till engagemang, aktivitet och förändring.

Studieförbundens arbete för egenmakt och samhällsengagemang

Stöd till föreningar

En del i studieförbundens arbete för samhällsengagemang innebär att ge stöd till de föreningar som

⁶² Den geografiska spridningen påverkas även av studieförbundens olika storlek och ekonomiska och andra resurser.

de samarbetar med, i själva föreningsarbetet. Det beskrivs i Folkbildningsrådets rapporter *När folkbildningen möter samhällets demokratiska utmaningar* (2023) och *Folkbildningens betydelse för demokratin* (2022). Det handlar till exempel om styrelse- och föreningsutbildningar med inriktning på demokratiskt föreningsarbete, engagemang och påverkansarbete, och om ledarutbildningar med fokus på mänskliga rättigheter, antidiskriminering och rättighetsbaserade förhållningssätt.

Studieförbunden samarbetar också som arrangörer i arrangemang som föreningarna riktar till sina medlemmar. Ofta erbjuder de också mer handfast vardags hjälp till föreningarna, till exempel genom att ordna lokaler och förmedla kontakter, och överhuvudtaget genom att finnas som rådgivare och bollplank.

Stöd till deltagarnas egenmakt och samhällsengagemang

I NOVUS *Trendrapport 2019–2023* (2023) ansåg sammanlagt 63 procent av cirkeldeltagarna att de kan påverka samhällsutvecklingen, i första hand i området där de bor, men även i sin kommun och i Sverige. 43 procent uppgav dessutom att de i hög grad var delaktiga i samhällets utveckling. Motsvarande andel bland befolkningen i stort var 29 procent.

Relativt många knyter sitt samhällsengagemang till cirkeldeltagandet. Drygt 25 procent anser att cirkeldeltagandet har lett till att samhällsfrågor numera känns viktigare än tidigare, ca 30 procent har haft användning av studiecirkeln i en förening eller organisation som de är engagerade i, och 20 procent har haft nytta av studiecirkeln i sitt engagemang i området där de bor.

Folkhögskolornas arbete för egenmakt och samhällsengagemang

I *Folkhögskoleenkäten 2023* uppger nästan 60 procent av deltagarna att de genom sin tid vid folkhögskolan blivit mer inspirerade att arbeta för förändringar och att vilja påverka i samhället. Högst var andelarna bland deltagarna i allmän kurs, bland deltagarna i åldern 25–44 år, och framför allt bland de utrikes födda deltagarna (ca 80 procent).

Rapporten *Folkhögskolan som engagerande mikrokosmos*

Enligt Folkbildningsrådets rapport *Ett engagerande mikrokosmos* (2021) är det ideella engagemanget bland folkhögskolornas deltagare omfattande, likvärdigt med befolkningen i stort och högt både i ett skandinaviskt och övrigt internationellt perspektiv. Speciellt anmärkningsvärt är engagemanget bland deltagarna på allmän kurs, menar författarna, med tanke på deras

ofta mer bräckliga socioekonomiska villkor. Det höga engagemanget bland kvinnor och utrikes födda deltagare beskrivs som ”extraordinärt”.

I rapporten identifierar författarna strukturer och arbetsätt som ”efterfrågar och drar deltagarna in i ett medborgerligt engagemang”.⁶³ Folkhögskolornas deltagare känner sig accepterade och bekräftade, något som ökar deras tro på sig själva och sina egna förmågor. Det leder i sin tur till att de förmår att ta till sig undervisningen – som ofta innebär ett samhällsorienterat och praktisknära arbetsätt, och ger deltagarna möjligheter att upptäcka sin omvärld och träning att agera i denna. Till detta kommer att folkhögskolorna som mötesplatser erbjuder deltagarna många praktiska möjligheter att engagera sig i samhället och uppmuntar dem att göra just det.⁶⁴

Ökad mångfald – folkbildningens nya deltagare

I proposition 2013/14:172, Allas kunskap – allas bildning föreslår regeringen ett tillägg i det andra av statens syften för statsbidraget till folkbildningen. Tillägget innebär att folkbildningens arbete för samhällsengagemang och egenmakt ska involvera en ökad mångfald av människor. Regeringen markerar att statens stöd bör bidra till en verksamhet som kontinuerligt arbetar med att nå nya deltagargrupper.

Studieförbundens nya deltagare

Nya deltagare i reguljär verksamhet

Många cirkeldeltagare återkommer till studieförbunden år efter år. Av studieförbundens samtliga cirkeldeltagare 2023 var 26 procent nya för året, medan 74 procent deltagit i en studiecirkel tidigare.⁶⁵ Andelen nya cirkeldeltagare varierade mellan studieförbunden

⁶³ S. 6.

⁶⁴ Att folkhögskolan som pedagogisk miljö bidrar till att deltagare kan komma vidare i livet och engagera sig i samhället framgår i flera andra av Folkbildningsrådets undersökningar bland folkhögskolornas deltagare, och av Statskontorets rapporter Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget (2016) och Folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget (2018).

⁶⁵ Med *nya deltagare* avses deltagare i studiecirkel 2023, som inte deltagit under perioden 2020–2022. Med *återkommande deltagare* avses deltagare i studiecirkel 2023, som även deltagit någon gång 2020–2022.

från 10 till 37 procent. Störst andelar nya deltagare rapporterade de båda studieförbund som har mest öppen, programförd verksamhet.⁶⁶ Jämfört med innan coronapandemin (2019) är andelen nya deltagare 7 procentenheter större under 2023.

Studieförbundens nyrekrytering var proportionellt sett störst i storstäderna och de större städerna. Här hörde 45 procent av alla nya deltagare hemma, jämfört med 42 procent av de återkommande.

Medelåldern bland de nya cirkeldeltagarna var tydligt lägre än bland de återkommande och andelen utrikes födda var högre. De nya deltagarna hade även något längre formell utbildning.

Rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder*

Många av studieförbundens deltagare i den reguljära verksamheten är nya i Sverige – både bland nybörjarna och bland de återkommande deltagarna. Totalt utgjorde de utrikes födda deltagarna 18 procent av deltagarna i studiecirkel och 14 procent av deltagarna i annan kulturverksamhet under 2023.

Folkbildningsrådet genomförde 2016 en utvärdering bland de utrikes födda deltagarna, *Cirkeldeltagare från andra länder* (2017). I rapporten beskrivs en nära koppling mellan föreningslivet och studieförbunden, där föreningarna ofta fungerar som ingångar till cirkeldeltagande. Intervjuerna med deltagarna visar hur föreningsmedlemskap och cirkelstudier ger sammanhållning, trygghet, förståelse och bekräftelse, något som i sin tur ger styrka att möta det omgivande samhället och knyta nya kontakter.⁶⁷

*Att bli sedd som individ, att få sin identitet bekräftad och bejakad, tycks skapa förutsättningar för individen att öppna sig för samhället.*⁶⁸

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 6B. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2023. Andel (procent).

TABELL S 6E. Nya cirkeldeltagare 2023. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).

- 66** Öppen eller programförd verksamhet är en verksamhet som erbjuds allmänheten genom kursprogram och annonser. Den genomförs i huvudsak med arvoderade cirkelledare och mot deltagaravgift.
- 67** Liknande resultat presenteras i ABF:s rapport *Folkbildning av och för migranter* (2018). Här framhålls anknytningen till föreningslivet, orienteringen mot samhället och nätverksbyggandet, samt hur cirkelarna innebär social gemenskap och ger struktur i tillvaron.

68 S. 109.

Nya deltagare via regeringsuppdrag, statliga projekt och särskilda folkbildningsinsatser

De särskilda folkbildningsinsatser som studieförbunden genomförde med statlig finansiering under 2023 syftade till att främja deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden och att delta i samhällslivet. Målgrupperna var utrikes födda personer.

Studieförbundens ukrainska och asylsökande deltagare

Studieförbunden anordnade under 2023 verksamhet med drygt 6 700 asylsökande, samt med ukrainska medborgare inskrivna hos migrationsverket under massskyddsdirektivet. Nästan 2 400 personer deltog i *vardagssvenska* och ca 4 400 personer i *svenska från dag ett*.⁶⁹ Under 2023 utgjorde andelen kvinnor som deltog i satsningarna 68 procent, i nivå med 2022. Det är en relativt hög andel som förklaras av den höga andelen ukrainska deltagare, som i första hand är kvinnor.

Antalet deltagare minskade kraftigt jämfört med 2022, då samlade verksamheterna drygt 20 000 deltagare. Minskningen beror i första hand på att statens bidrag till verksamheten reducerades kraftigt. Samtidigt erbjöds verksamheten i färre kommuner – 149 kommuner under 2023 jämfört med 195 kommuner året innan.

Syftet med verksamheterna är att stärka deltagarnas kunskaper i svenska och om det svenska samhället, samt att främja deltagande i arbets- och samhällslivet. Folkbildningsrådet har följt upp asylverksamheterna sedan 2015 i årliga regeringsrapporter. Rapporterna visar hur asylverksamheterna bidrar till att deltagarna ges handfast hjälp med integrationsprocessen genom att lära sig svenska och lära sig om arbetsliv och samhälle. Genom verksamheten kommer de i kontakt med olika samhällsinstitutioner och integreras i välkomnande nätverk av människor på de orter där de bor.⁷⁰

69 Riksdagen beslutade 2015 om ett nytt anslag för folkbildningens insatser med asylsökande och med personer som har fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden. Inledningsvis omfattade anslaget bara studieförbunden, men i och med Vårändringsbudgeten 2016 fick även folkhögskolor möjlighet att anordna *svenska från dag ett*. Den innebar samtidigt starten för studieförbundens verksamhet kallad *vardagssvenska*, en 40-timmars studiecirkel i svenska med särskild studieplan. Insatsen fortsatte under 2023, men i kraftigt reducerad skala efter en neddragning av statsanslaget.

70 Liknande resultat presenteras i rapporten *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABF:s arbete med asylsökande* (2018). Här visar forskarna dessutom att verksamheten innebär ett omfattande socialt arbete, bland annat i form av kontakter med myndigheter och organisationer, överklaganden av asylbeslut och kontakter med sjukvården. Studiecirkelarna beskrivs som platser "för lärande, erkännande och stöd".

I rapporten *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor (2020)* drar även Statskontoret slutsatsen att insatserna svenska från dag ett och vardagssvenska bidrar till meningsfull sysselsättning under asyltiden, till att deltagarna utvecklar sociala nätverk och får stöd att söka sig vidare till studier och arbete, och möjligen även till ökad genomströmning inom SFI. Man pekar samtidigt på att tiden i insatserna är begränsad och menar att syftena skulle nås i högre utsträckning om deltagarna deltog i längre insatser på ett mer likvärdigt sätt.

Svenska för föräldralediga

Insatsen *svenska för föräldralediga* startade 2020 och genomfördes under 2023 med kvarvarande medel från tidigare år. Under 2023 rapporterade studieförbunden nästan 3 900 deltagare i 96 kommuner.

Syftet med insatsen var att bidra till att föräldralediga skulle utveckla sina kunskaper i svenska. Den huvudsakliga målgruppen var utrikes födda kvinnor som behöver lära sig svenska men har svårt att delta i svenskundervisning eftersom de är hemma med barn. Av deltagarna var 81 procent kvinnor, de flesta i åldern 25–44 år.

Studieförbunden bedömer att verksamheten har lett till språkutveckling genom att deltagarna fått utökat ordförråd, bättre uttal och ökad trygghet i muntliga samtal. Studieförbunden uppger också att fler har strävat efter vidare studier efter att ha deltagit i insatsen. I och med 2023 års verksamhet avslutades insatsen.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 1B. Studieförbundens verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023.

TABELL S 2B. Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).

Folkhögskolornas nya deltagare

Nya deltagare i folkhögskolornas långa kurser

Allmän kurs

Av folkhögskolornas deltagare i allmän kurs 2023 var 30 procent nybörjare. Av nybörjarna läste 28 procent på grundskolenivå – en större andel än bland övriga deltagare i allmän kurs (24 procent).⁷¹

42 procent av de nya deltagarna var utrikes födda, en något lägre andel än bland övriga deltagare. Nybörjarna var dessutom i allmänhet yngre än andra deltagare och jämförelsevis få hade en funktionsnedsättning.

Särskild kurs

Av deltagarna i särskild kurs var 36 procent nybörjare under 2023.

Bland nybörjarna i särskild kurs var det vanligare än bland övriga deltagare att vara utrikes född, i åldern 18–19 år respektive att ha högst grundskola som utbildningsbakgrund.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 6H. Nybörjare i allmän kurs per kursnivå 2023. Andel (procent).

TABELL F 6I. Nybörjare i särskild kurs per kursnivå 2023. Andel (procent).

Nya deltagare via regeringsuppdrag, statliga projekt och särskilda folkbildningsinsatser

En gemensam inriktning för de regeringsuppdrag och statligt finansierade särskilda folkbildningsinsatser som regeringen riktade till folkhögskolorna under 2023 är att främja deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden och deltagande i samhällslivet. Målgrupperna är personer som av olika skäl står långt ifrån arbetsmarknaden, vissa insatser riktas särskilt till utrikes födda deltagare.

Studiemotiverande folkhögskolekurs

Sedan 2010 har folkhögskolorna erbjudit studiemotiverande folkhögskolekurser, som är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Från och med 2016 har insatsen permanentats. Målgruppen är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning.

Kurserna är tre månader långa och syftet är att motivera deltagarna till fortsatta studier. Kursupplägget bestäms utifrån deltagarnas behov. Centrala delar är träning i studieteknik med inriktning på ämnen som samhällskunskap, svenska, engelska och matematik. Även orienterande och motivationshöjande moment ingår.

Under 2023 erbjöd 70 folkhögskolor studiemotiverande kurs och antalet deltagare var ca 3 300. Till och med 2023 hade totalt ca 49 500 personer deltagit.

Av deltagarna i den studiemotiverande kursen 2023 var 77 procent utrikes födda, 70 procent hade grundskola eller motsvarande som högsta utbildning, 29 procent var 16–24 år och övriga var 25 år eller äldre. Sedan 2022 har andelen unga minskat med 15 procentenheter. Könsfördelningen skiljer sig mellan de yngre

⁷¹ Med nya deltagare (nybörjare) menas deltagare som förekommer för första gången på allmän kurs grundskolenivå, respektive gymnasienivå.

och de äldre. I den yngre åldersgruppen var männen i majoritet (58 procent), medan kvinnorna var fler i den äldre (68 procent).⁷²

Jämfört med 2019, innan coronapandemin, har deltagarna som är utrikes födda och har kort utbildning blivit fler. Även andelen äldre deltagare har ökat.

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurs på folkhögskola är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet som pågått sedan 2014. Syftet är att deltagarna efter avslutad kurs ska ha stärkt sina möjligheter att studera inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller på motsvarande nivåer inom folkhögskolan, inom komvux som anpassad utbildning, eller ska ha kommit ut i arbete. Målgruppen är personer som omfattas av etableringsuppdraget enligt lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, och som har en pågående etableringsplan eller har anvisats till etableringsprogrammet.⁷³

Kurserna är sex månader långa och innehåller studier i svenska, samt arbetsförberedande och orienterande inslag.

Under 2023 rapporterades nästan 650 deltagare i etableringskurser i 24 kommuner, vid totalt 27 folkhögskolor. Till och med 2023 har totalt ca 19 500 personer deltagit.

I etableringskurserna var samtliga deltagare utrikes födda och kvinnorna var i majoritet, 56 procent. Sedan 2019 har kvinnornas andel minskat (från 61 procent).^{74 75}

Folkhögskolornas ukrainska och asylsökande deltagare

Under 2023 genomförde 22 folkhögskolor kurser i svenska från dag ett. Knappt 650 asylsökande och ukra-

inska flyktingar deltog. Kvinnornas andel låg kvar på hög nivå, 70 procent, vilket beror på den höga andelen kvinnor bland de ukrainska deltagarna.

Omfattningen på kurserna minskade kraftigt under 2023 till följd av minskade statsbidrag till verksamheten. Under 2022 samlade verksamheten drygt 2 000 deltagare i 67 kommuner.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 1B. Folkhögskolornas verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023.

TABELL F 2D. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2021–2023. Andel (procent).

TABELL F 2E. Deltagare i Etableringskurs 2021–2023. Andel (procent).

TABELL F 2F. Deltagare i Svenska från dag ett 2021–2023. Andel (procent).

TABELL F 9. Studiemotiverande folkhögskolekurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).

Nya deltagare från Ukraina

Expanderande asylverksamheter under 2022

Studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter med asylsökande deltagare expanderade kraftigt under 2022, från totalt ca 12 400 deltagare 2021 till 22 300 deltagare 2022. Förändringen förklarades i första hand av tillströmningen av ukrainska flyktingar efter att kriget i Ukraina brutit ut i februari 2022.

Ukrainare inskrivna hos migrationsverket under masskyddsdirektivet har rätt att delta i verksamheten, som i övrigt är reserverad för asylsökande. I mars 2025 försvinner möjligheten att förnya masskyddsdirektivet och enligt migrationsverkets prognoser kommer då ett stort antal ukrainare att söka asyl.

Efterfrågan från ukrainska deltagare är hög. Asylsökande har inte rätt att gå sfi. Ukrainare registrerade under masskyddsdirektivet har däremot rätt till sfi, de saknar emellertid ofta praktiska möjligheter att delta. En orsak till detta är att migrationsverket inte kan ge ersättning för resor till och från sfi, vilket de däremot gör när det gäller svenska från dag ett.⁷⁶

Projektet Care of folkbildningen och Fast care of folkbildningen

Folkbildningsrådet bedrev under 2023 två projekt som finansierades av Europeiska socialfonden, och som

72 De statistiska uppgifterna om andelen deltagare med funktionsnedsättning i den studiemotiverande kursen är osäkra och redovisas därför inte. Preliminära uppgifter från Arbetsförmedlingen tyder dock på att denna grupp har minskat under den senaste tioårsperioden.

73 Till dem som nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige erbjuder Arbetsförmedlingen möjligheten att under 24 månader delta i ett arbetsmarknadspolitiskt etableringsprogram. Inom ramen för etableringsprogrammet kan etableringskurs på folkhögskola ingå som individuell insats.

74 Uppgifter om utbildningsbakgrund saknas för en stor andel av deltagarna. Därför redovisas inte utbildningsbakgrund.

75 De statistiska uppgifterna om andelen deltagare med funktionsnedsättning i etableringskursen är osäkra och redovisas därför inte.

76 www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-for-kommuner/2023-08-11-Om-reseersattning-till-sfi-for-personer-med-tillfalligt-skydd.html

syftade till att påskynda etableringen för asylsökande ukrainska kvinnor och män i arbetsför ålder som omfattas av massflyktsdirektivet – *Care of folkbildningen* och *Fast care of folkbildningen*. Projektens huvudaktiviteter inriktades mot arbetsmarknaden, språkundervisning och socialt inkluderande. *Care of folkbildningen* avslutades i september 2023 och *Fast care of folkbildningen* i mars 2024.

Totalt tog drygt 4 600 personer del av projektens insatser, varav cirka 80 procent kvinnor. Vid projektstart hade mellan 80 och 90 procent mycket små kunskaper i svenska. I deltagarenkäter uppgav drygt 90 procent av respondenterna att språket hade förbättrats efter att de deltagit. Cirka 1 700 deltagare har kommit ut i arbete efter avslutad insats.

I projektutvärderingarna beskrivs folkbildningens arbetssätt som framgångsfaktorer, inklusive individuell anpassade insatser, språkundervisning som innefattar informellt lärande i sociala sammanhang, och medvetet arbete för att synliggöra stereotypa könsmönster och främja likabehandling och icke-diskriminering som en del i arbetsmarknadsetableringen.

Arbete för ökad mångfald – vilka står utanför?

För att öka mångfalden behöver folkbildningen vidga sina gränser och nå ut till nya deltagare och deltagargrupper.

Rapporten *Engagemangets gestaltningar*

Rapporten *Engagemangets gestaltningar* (2022) belyser den svenska befolkningens samhällsengagemang i form av ideellt arbete och informella insatser.

Här ingår också en beskrivning av de som *inte* engagerar sig. Den gruppen är större bland kvinnorna än bland männen. Cirka 20–35 procent av de vuxna kvinnorna engagerade sig inte under perioden 2009–2019, jämfört med ca 15–20 procent av männen. Andelen yngre som inte engagerar sig är något större än andelen äldre, och äldres engagemang har dessutom ökat under senare år. Övriga kännetecken är att de som inte engagerar sig i högre grad är ensamstående, har kortare utbildning, bor i hyresrätt och oftare än andra har föräldrar som är utrikes födda (även om de själva är födda i Sverige). Rapporten visar inga signifikanta skillnader mellan de engagerade och de som inte engagerar sig när det gäller inkomst och arbete, och få skillnader när det gäller bostadsort.

Engagemanget – och avsaknaden av engagemang – ser ut att gå i arv. Utan engagerade föräldrar är sannolikheten relativt låg att barnen ska engagera sig. Det är också kopplat till föreningsmedlemskap. De som engagerar sig är i högre grad föreningsmännskor

och de som inte engagerar sig står oftare utanför föreningslivet.

Författarna delar in de människor som inte engagerar sig ideellt i tre undergrupper:⁷⁷

- en grupp med litet eget kapital
- en grupp med vissa resurser men utan tillit
- en grupp som är fullt upptagen med annat.

Rapporten *Folk utanför folkbildningen*

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* (2018) framhåller Statskontoret att en utmaning för folkbildningen är att nå andra än sina traditionella målgrupper.

Som ett stöd i folkbildningens arbete för ökad mångfald genomförde Folkbildningsrådet registerstudien *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter* (2017). I studien identifierades ett antal grupper som studieförbunden har särskilt svårt att nå:

- personer som inte är föreningsaktiva
- ensamstående kvinnor med barn
- boende i storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö) och deras förorter:
 - män i de tre storstädernas förorter
 - ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter
- personer med kort formell utbildning, respektive låg inkomst:
 - kvinnor över 65 år med grundskola som högsta utbildning, respektive med en årsinkomst under 100 000 kr
 - män i yrkesverksam ålder med grundskola som högsta utbildning.

⁷⁷ De uppgifter som redovisas bygger på en serie befolkningsundersökningar som har genomförts vid Marie Cederschiöld högskola (tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola) under ungefär 30 års tid, varav den första genomfördes 1992 och den senaste 2019. I underlagen för befolkningsundersökningarna har inte uppgifter om funktionalitet/funktionsnedsättningar ingått.

PÅVERKANS- OCH MÅNGFALDSSYFTET – JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKEN

Civilsamhället är en arena för människors aktiva medborgarskap. Undersökningar visar att kvinnor i lägre grad än män engagerar sig ideellt på fritiden.⁷⁸ Detta beror bland annat på att kvinnor tar mer ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet och har mindre tid över till annat. Därutöver uppger kvinnor dubbelt så ofta som män att ohälsa utgör ett hinder för deras samhällsengagemang.⁷⁹

Folkbildningen har ett omfattande samarbete med det övriga civila samhället. I och med att en majoritet av folkbildningens deltagare är kvinnor bidrar man till att utjämna könsskillnader i civilsamhällesengagemang och samhällsinflytande.

För att en ökad mångfald människor ska delta i samhällsutvecklingen är det viktigt att folkbildningen når dem som har ett lågt deltagande.⁸⁰ I den gruppen ingår kvinnor och män som invandrat till Sverige. Sedan Ryssland invaderade Ukraina 2022 har drygt 60 000 människor sökt asyl i Sverige, varav 70 procent är kvinnor.⁸¹ De ukrainska kvinnorna lever i ekonomisk utsatthet och löper stor risk att utnyttjas. I en särskild insats som polisen gjorde mot sexhandeln 2022 var nästan samtliga brottsoffer ukrainska kvinnor.^{82 83}

Studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter har från start varit tillgängliga för de ukrainska flyktingarna, som fram tills nyligen saknat rätt till etableringsinsatser.

Folkbildningens verksamheter för nyanlända fokuserar i första hand på det svenska språket, som är en förutsättning för att kunna integreras i och påverka samhället, men innehåller även information om samhällets normer och värderingar. Jämställdhet mellan könen lyfts fram som ett centralt värde i samhällsintroduktionen, och på många håll erbjuds ledarna för verksamheterna särskild utbildning i jämställdhetsfrågor.⁸⁴

78 von Essen, j. & Svedberg, L. (red.) (2022).

79 Jämställdhetsmyndigheten (2023).

80 Folkbildningsrådet (2017b).

81 migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html

82 Jämställdhetsmyndigheten (2022).

83 svt.se/nyheter/inrikes/30-av-38-man-kopte-sex-av-kvinnor-fran-ukraina

84 Folkbildningsrådet (2023b).

PÅVERKANS- OCH MÅNGFALDSSYFTET – FUNKTIONSHINDERSPOLITIKEN

Självbestämmande är en nödvändig förutsättning för ett aktivt samhällsdeltagande på jämlika villkor.⁸⁵ För personer med funktionsnedsättningar är detta självbestämmande sällan en självklarhet.⁸⁶ Vägen in i det gemensamma behöver börja med att ta makten över det egna livet – för att därefter bygga sociala relationer, utbilda sig eller få jobb.⁸⁷

Deltagande i folkbildning kan stärka självförtroendet, stödja vuxenblivande och öka självständigheten i vardagen.⁸⁸ Folkhögskolekurser bryter isolering och hemmasittande och kan ge framtidstro och förmåga att ta plats i samhället.⁸⁹ Liknande verksamheter finns hos studieförbunden, där friskvård och personlig utveckling är vanliga ämnen bland deltagare med funktionsnedsättning. Dessa deltagare upplever oftare än andra deltagare att deras hälsa har ökat i och med cirkeldeltagandet.⁹⁰

Folkbildningen stärker färdigheter som behövs för ett aktivt samhällsengagemang och fungerar som en social arena för detta.⁹¹ Deltagare med funktionsnedsättning tycker till exempel lika ofta som övriga deltagare på folkhögskolor att de fått inspiration att påverka samhället.⁹² Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning anger oftare än andra cirkeldeltagare att studiecirkelel n ökat deras samhällsengagemang.⁹³

Studiecirkelel n “Mitt Val”, som finns i hela landet, visar hur folkbildningen kan stärka valdeltagandet; med tillgång till anpassad information och alternativa påverkansvägar ökade valdeltagande bland deltagarna med intellektuell funktionsnedsättning från 40 till 80 procent i valet 2018.⁹⁴

85 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 19.

86 Institutet för mänskliga rättigheter (2024).

87 Självbestämmande (egenmakt) består av *bemäktigande*, dvs. tillgång till nödvändig kunskap och andra resurser; och *bemyndigande*, dvs. att tillåtas använda resurserna efter egna preferenser.

88 Hugo, M & Hedegaard, J. (2022), samt Institutet för mänskliga rättigheter (2024).

89 Hugo, M & Hedegaard, J. (2022).

90 Folkbildningsrådet & Novus, cirkeldeltagarundersökning 2023.

91 Folkbildningsrådet (2021).

92 Sveriges folkhögskolor (2023).

93 Folkbildningsrådet & Novus, cirkeldeltagarundersökning 2023.

94 sv.se/om-sv/mitt-val/

FAKTAUNDERLAG

Utbildnings- och bildningssyftet

Folkbildningens spridning i landet

Folkbildningen fungerar kompensatoriskt i geografiskt avseende. I relation till befolkningsstorleken skapar studieförbund och folkhögskolor flest tillfällen till utbildning, bildning och kultur i de kommuner, framför allt i landsbygderna, där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll.

Studieförbunden i alla kommuner

Landets tio studieförbund hade under 2023 sammanlagt 135 lokala avdelningar. Dessa anordnade studiecirklar i hela landet, i samtliga 290 kommuner:

- tre studieförbund fanns i fler än 250 kommuner
- sju studieförbund fanns i 245/221/184/154/120/102/55 kommuner vardera.

Samtliga studieförbund har minskat sin närvaro i landets kommuner jämfört med 2019. De båda minsta studieförbunden har minskat mest, både räknat i faktiskt antal kommuner och i proportion till sin storlek. Inom de båda största studieförbunden handlar minskningen mellan 2019 och 2023 om enstaka kommuner. I genomsnitt erbjöd studieförbunden studiecirklar i 192 kommuner 2023, jämfört med 222 kommuner 2019.

På många håll är verksamheterna omfattande. I 59 kommuner fanns nästan alla studieförbund representerade. Här erbjöd 9 eller 10 av studieförbunden studiecirklar under 2023.

Under 2023 fanns 70 procent av studieförbundens cirkeldeltagare i landets storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner, och 8 procent i landsbygdskommunerna.

När det gäller andelen cirkeldeltagare i relation till kommunernas befolkningar var proportionerna i princip omvända. Störst var andelen i landets landsbygdskommuner och pendlingskommuner nära mindre städer eller tätorter. Här deltog 51 respektive 47 cirkeldeltagare per 1000 invånare i en studiecirkel under året. Lägst var andelarna i storstäderna och de pendlingskommuner som omger dessa.

Kommuner utan generella bidrag till studieförbunden

Under 2023 var det 45 kommuner som inte budgeterade för generella bidrag till studieförbunden. Det är 17 kommuner fler än 2022 och 16 procent av samtliga kommuner. Vissa av dessa kommuner budgeterade för riktade bidrag.

Men det betydde inte att invånarna i de här kommunerna stod utan folkbildning. Drygt 14 000 av invånarna deltog i studiecirklar i andra kommuner än den egna, och knappt 16 000 deltog i studiecirklar som studieförbunden erbjöd i kommunen utan ett generellt kommunalt bidrag. Antalet cirkeldeltagare i dessa kommuner (i den egna eller i andra kommuner) uppgick på så sätt till 28 per 1000 invånare, jämfört med 40 per 1000 invånare i genomsnitt för landet.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 3A. Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2023.

Andel per kommungrupp (procent).

TABELL S 3B. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).

TABELL S 3C. Cirkeldeltagare per 1000 invånare i olika kommungrupper 2023. Antal (N).

TABELL S 3D. Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet per 1000 invånare i olika regioner 2023. Antal (N).

Folkhögskolorna i alla regioner

Folkhögskolorna arrangerade långa kurser i samtliga regioner och i 151 av landets kommuner under 2023. Jämfört med 2019, innan pandemin, innebär detta en minskning med fem kommuner.

Under senare år har folkhögskolans deltagare i allmän och särskild kurs blivit fler framför allt i landets så kallade större städer, men även i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö.⁹⁵ I Stockholm var det 25 folkhögskolor som erbjöd långa kurser under 2023, i Göteborg 16 folkhögskolor och i Malmö 13.

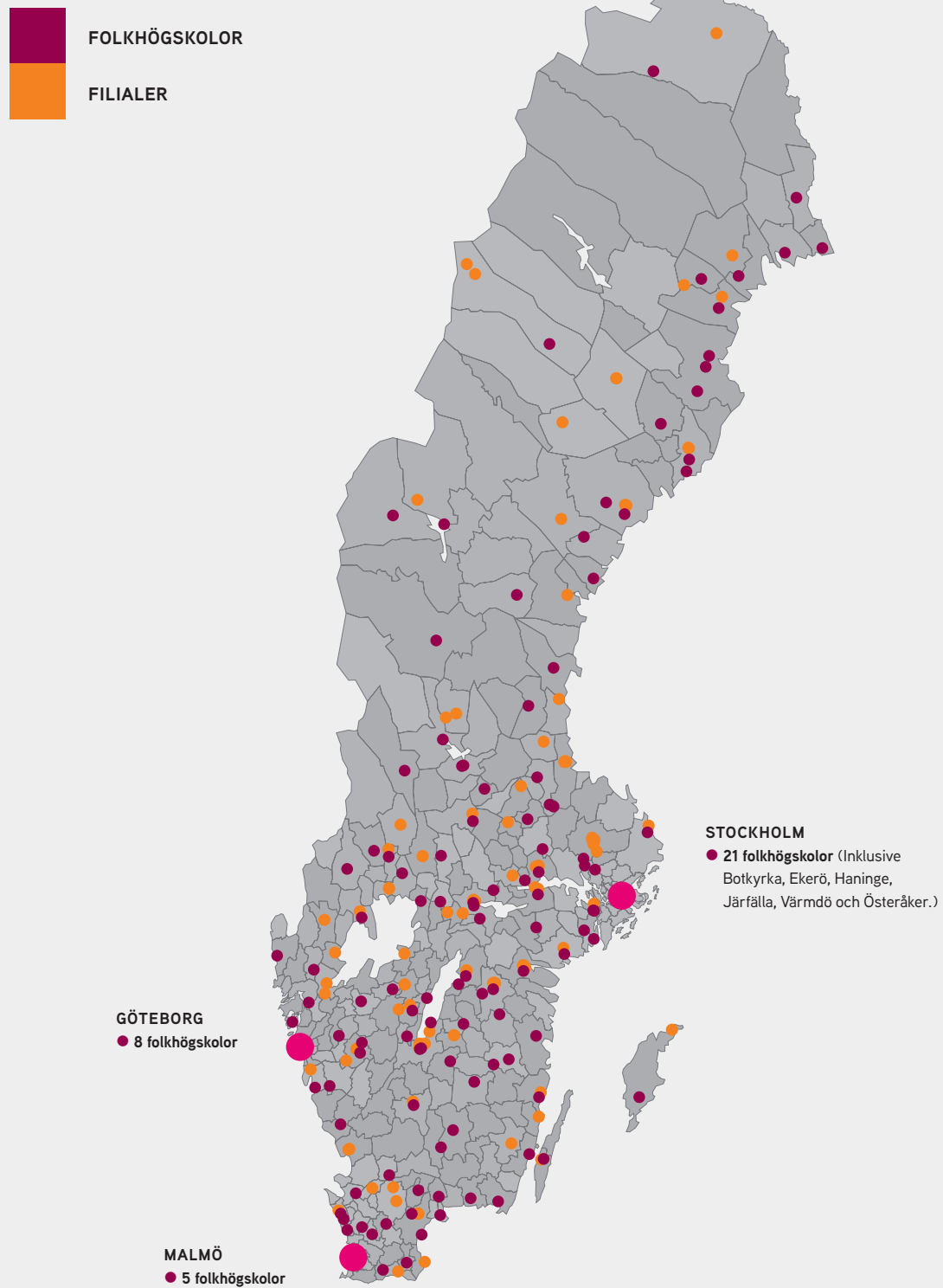
Den här utvecklingen har lett till att 75 procent av deltagarna i allmän kurs och 71 procent av deltagarna i särskild kurs återfanns i storstäder, större städer eller i städernas omgivande pendlingskommuner under 2023.

95 Kommungruppsindelning 2017 (Sveriges Kommuner och Landsting, SKR):

- *storstad*: kommun med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten
- *större stad*: kommun med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten
- *mindre stad/tätort*: kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten
- *landsbygdskommun*: kommun med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten och lågt pendlingsmönster
- *landsbygdskommun med besöksnäring*: landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring
- *pendlingskommun*: kommun där en relativt stor andel av befolkningen pendlar i sitt arbete till storstad/större stad/mindre stad/tätort eller till storstadsnära kommun.

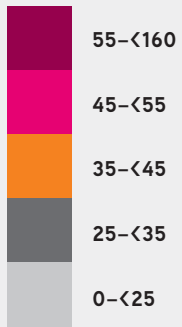
DIAGRAM 5.

Folkhögskolor och filialer. Spridning i landet 2023.

DIAGRAM 6.

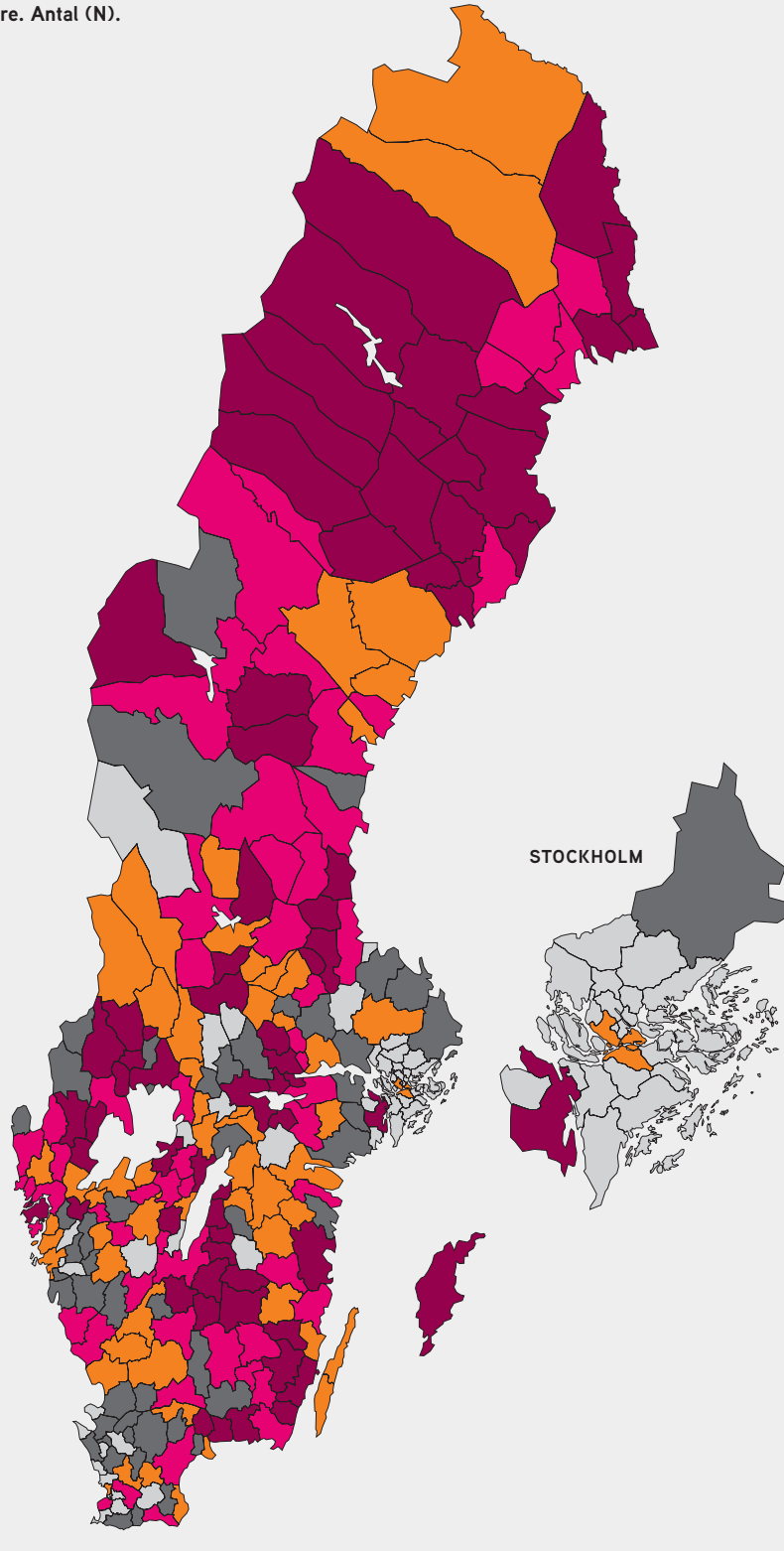
Cirkeldeltagare per tusen invånare. Antal (N).

GÖTEBORG

MALMÖ

STOCKHOLM

Andelen deltagare i relation till befolkningens storlek var dock ungefär lika stor i alla kommuntyper, med en något större andel deltagare i allmän kurs i städerna, och en något större andel deltagare i särskild kurs i landets mindre städer/tätorter. I genomsnitt i landets kommuner deltog drygt 2 personer per 1000 invånare i allmän kurs, och nästan 5 personer per 1000 invånare i särskild kurs.

Filialer bidrar till geografisk spridning

Under 2023 fanns 156 folkhögskolor och sammanlagt 167 filialer i landet, totalt 323 folkhögskoleenheter. Det betyder att antalet filialer var fler än antalet folkhögskolor. 83 av folkhögskolorna rapporterade att de hade en eller flera filialer.⁹⁶

I en enkät som Folkbildningsrådet skickade till folkhögskolorna 2020 angav skolorna flera skäl till att starta filialer. Vanligast var att man velat komma nära vissa målgrupper. Andra motiv handlade om speciella behov i området eller om att kurserna var knutna till ett specifikt områdesarbete. Ekonomiska motiv var ovanliga.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 3A. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).

TABELL F 3B. Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).

TABELL F 3C. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs per 1000 invånare i olika kommungrupper 2023. Antal (N).

TABELL F 3D. Deltagare i långa kurser per 1000 invånare i olika regioner 2023. Antal (N).

TABELL F 4A. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2023. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).

Folkbildning i marginaliserade stadsdelar och landsdelar

Både i landsbygderna och i städerna finns områden som kan karaktäriseras som mer marginaliserade än andra.⁹⁷ Under 2022 gjorde Folkbildningsrådet en

statistisk analys av folkbildningens verksamheter i dessa områden.

Analysen visade att studieförbund och folkhögskolor når andra grupper i befolkningen i de marginaliserade stads- och landsdelarna, jämfört med i övriga delar av landet. Man når även andra grupper i de marginaliserade delarna av städerna jämfört med de marginaliserade kommunerna i landsbygderna.⁹⁸

Studieförbunden i marginaliserade stadsdelar och landsdelar – studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet

I marginaliserade stadsdelar

Under 2019 rapporterade studieförbunden drygt 23 000 deltagare i landets marginaliserade stadsdelar. Relativt sett – räknat i andelen deltagare i befolkningen – var studieförbunden svagare representerade här än i landsbygderna och i övriga delar av landet.⁹⁹

I de marginaliserade stadsdelarna nådde studieförbunden delvis andra deltagare än på andra håll:

- andelen män var större
- medelåldern var lägre
- deltagarna hade kortare utbildning
- andelen utrikes födda var betydligt större
- ungefär hälften av de inrikes födda deltagarna hade två utrikes födda föräldrar (jämfört med 4 procent i landet i övrigt)
- hushållens disponibla inkomster var lägre.

I marginaliserade kommuner i landsbygderna

I de marginaliserade kommunerna i landsbygderna deltog totalt drygt 63 800 personer under 2019. Här var studieförbunden starkare representerade än på andra håll – studieförbundens deltagare utgjorde en *högre* andel i befolkningen än i övriga kommuner och i städerna.

⁹⁶ Siffran avser innefattar filialer både inom och utanför den kommun där huvudskolan finns. I beskrivningar av folkhögskolors deltagare vid filialer ingår endast de filialer som finns i andra kommuner än huvudskolan, dvs. 131 filialer. Ytterligare två folkhögskolor erbjuder dessutom tre filialer utomlands.

⁹⁷ Det är områden som bland annat kännetecknas av social exkludering, av relativt få arbetstillfällen och av sämre samhällsservice, dvs. mindre tillgång till vård, utbildning, kommers, kultur och sämre kvalitet på den service som erbjuds. De som bor här är jämförelsevis svagt representerade i politiska, ekonomiska och mediala (besluts)forum i samhället.

⁹⁸ I den följande texten utgörs *Marginaliserad kommun på landet* av Tillväxtverkets indelningar av "Mycket glesa landsbygdskommuner" och "Glesa landsbygdskommuner". *Marginaliserad stadsdel* utgörs av polisens "Särskilt utsatt område", "Riskområde" och "Utsatt område" (2019), totalt 60 områden. I kategorierna *Övriga landet/Övriga kommuner* ingår de landsdelar eller kommuner som inte kategoriseras som marginaliserade.

⁹⁹ Datakällan gällande studieförbunden är SCB:s officiella statistik. Denna statistik uppdateras inte med de korrigeringar av verksamheten som studieförbunden rapporterar i efterhand till Folkbildningsrådet. Studieförbunden har i efterhand gjort relativt stora korrigeringar av verksamheten 2019 i Järvaområdet i Stockholm.

I de marginaliserade landsbygdskommunerna såg deltagargrupperna ungefär likadana ut som i övriga kommuner:

- samma könsfördelning
- ungefär samma åldersfördelning
- andelen ålderspensionärer var dock något högre
- andelen utrikes födda var lite lägre
- och även andelarna med eftergymnasial utbildning, och hushållens disponibla inkomster, var något lägre.

Folkhögskolorna i marginaliserade stadsdelar och landsdelar – långa kurser

Allmän kurs – tyngdpunkt i marginaliserade stadsdelar

Under 2019 var andelen deltagare i folkhögskolans allmänna kurser större i de marginaliserade stadsdelarnas befolkningar jämfört med i övriga delar av landet och i marginaliserade landsbygdskommuner.

Totalt sett hade folkhögskolans allmänna kurs drygt 3 100 deltagare i de marginaliserade stadsdelarna 2019, jämfört med 1 700 deltagare i de marginaliserade landsdelarna.

Särskild kurs – tyngdpunkt i marginaliserade kommuner i landsbygderna

Särskild kurs hade sin tyngdpunkt i landsbygderna: andelen deltagare i särskilda kurser var något större i de marginaliserade kommunerna i landsbygderna jämfört med i övriga landet, och jämfört med i marginaliserade stadsdelar.

Särskild kurs samlade 2 100 deltagare i de marginaliserade stadsdelarna och 3 500 deltagare i de marginaliserade kommunerna i landsbygderna.

Olika deltagare på landet och i stan

Deltagarna i allmän och särskild kurs i de marginaliserade delarna av städerna skiljde sig 2019 från motsvarande kurser i de marginaliserade kommunerna i landsbygderna. I städerna var:

- andelen kvinnor större
- medelåldern högre
- utbildningsnivåerna lägre
- andelen utrikes födda var betydligt större
- hushållens disponibla inkomster var lägre.

Störst var skillnaderna mellan deltagarna i *allmän kurs* på landet och i städerna. I särskild kurs var deltagargrupperna mer lika varandra.

Rapporten *Folkbildning i landsbygder*

I Folkbildningsrådets rapport *Folkbildning i landsbygder* (2024) undersöks vilka roller folkbildningen kan

spela för människor och lokalsamhällen i Sveriges landsbygder.

Författarnas slutsatser är att i de områden i de svenska landsbygderna som präglas av avfolkning, långa avstånd och gles infrastruktur bidrar studieförbunden till att hålla lokalsamhället levande och göra det möjligt för människor som bor där att utveckla sina intressen och göra sina röster hörda. Studieförbunden erbjuder kompetens, organisation och utbud av studiecirkel, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet.

Studieförbunden beskrivs som ett ibland osynligt kitt som bidrar till att hålla samman lokalsamhället, genom sitt nära samarbete med det lokala föreningslivet och övriga civilsamhället. Det här stärker både lokalsamhällets förmåga till egenorganisering och människors möjligheter att aktivera sig lokalt. Samtidigt blir ofta studieförbunden osynliga som organisationer. Det är inte alltid som deltagarna eller omgivningen inser att det är studieförbund som anordnar olika arrangemang.

Även folkhögskolorna är viktiga. Med sina stora lokaler och sin ofta centrala placering blir de naturliga mötesplatser när de bjuder in till kulturarrangemang, eller när lokala organisationer kan använda skolans lokaler för möten och arrangemang.

De folkhögskolor som ingår i utvärderingen rekryterar de flesta av sina deltagare från andra delar av Sverige. Detta innebär, menar författarna, att folkhögskolorna kan bidra till att vitalisera lokalsamhället, när människor flyttar dit och tar med sig andra vanor, värderingar och identiteter än de lokala. Men det kan också innebära att folkhögskolorna inte i första hand svarar mot lokala behov av utbildning och kultur.

Rapporten *Folkbildningens betydelser i marginaliserade stadsdelar*

I Folkbildningsrådets utvärdering *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar* (2019) analyseras folkbildningens arbete i landets marginaliserade stadsdelar.¹⁰⁰

Folkbildningen spelar här en delvis annan roll än i övriga delar av landet, bland annat eftersom deltagarna i större utsträckning studerar svenska och andra språk, religion och samhällsorientering.

I rapporten beskrivs folkbildningens samverkan med det lokala civilsamhället och hur folkbildningen

¹⁰⁰ De 61 marginaliserade stadsdelar som ingick i utvärderingen 2019 är desamma som i rapporten *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen* (2017).

kan fungera som en arena för människors självorganisering och självbestämmande.

I andra stadsdelar överskuggar folkbildningen det lokala civilsamhällets egna initiativ. Och i ytterligare andra områden, där det lokala föreningslivet är svagt, har folkbildningen svårare att få i gång någon verksamhet överhuvudtaget.

Folkbildning och samhällets kompetensförsörjning

Tillgång till kompetens är en av de viktigaste faktorerna för ekonomisk utveckling i landets regioner. Vid sidan av högre utbildning, som är ett traditionellt mått på kompetens, finns även andra typer av utbildningar som bidrar till samhällets kompetensförsörjning. Till dessa hör folkbildningen.

Folkbildning och regionernas strategiska kompetensförsörjning

Numera återfinns drygt 70 procent av folkbildningens deltagare i eller i anslutning till landets storstäder och större städer. Städernas utmaningar har alltmer blivit folkbildningens angelägenhet. Samtidigt är folkbildningen starkt förankrad i landsbygderna.

Folkbildningsrådet undersökte 2019 hur folkbildningen uppfattas i regionernas strategiska arbete med kompetensförsörjning. I rapporten *Folkbildning och regional kompetensförsörjning (2019)* är regionernas och folkbildningens företrädare eniga om att folkbildningen kan och bör bidra till kompetensförsörjningen lokalt och regionalt. Livslångt lärande, integration och möjligheter att nå grupper med kort utbildning som står långt från arbetsmarknaden är styrkor som hålls fram.¹⁰¹

Rapporten *Folkbildning och landets kompetensförsörjning*

I Folkbildningsrådets rapport *Folkbildning och landets kompetensförsörjning. (2023)* analyserar författarna – med nationalekonomiska metoder

– folkbildningens betydelser för kompetensförsörjningen i landets kommuner och regioner.¹⁰²

Analysen visar att folkbildningen har olika vikt och funktioner beroende på hur kommunerna och regionerna ser ut:

- storlek och befolkningstäthet
- placering i landet
- placering i relation till varandra
- befolkningens sammansättning
- befolkningens utbildningsnivå och tillgång till utbildning
- näringslivsstrukturer och yrkesstrukturer.

Geografiskt fungerar folkbildningen kompensatoriskt. Även om inga orsakssamband anges, tyder ändå analysen på att folkbildningen kan ha en roll att fylla framför allt för kompetensförsörjningen i kommuner

- som ligger på avstånd från större städer
- där arbetsmarknaden fungerar mindre effektivt än på andra håll
- med en arbetsmarknad som inte efterfrågar högre utbildning utan där andra kompetenser och kortare utbildningar behövs
- där utbildningsnivåerna är som lägst
- där tillgången till formell högre utbildning är sämre än på andra håll.

Det handlar inte nödvändigtvis om skillnader mellan stad och land, det som spelar roll är kommunens placering i relation till andra kommuner. Men jämförrelsevis många av kommunerna ovan återfinns ändå i landsbygderna.

Andelen deltagare i folkbildning i yrkesverksam ålder är större i landsbygdskommunernas befolkningar än i övriga kommuner. I landsbygdskommunerna syns också de tydligaste sambanden mellan deltagande i folkbildning å ena sidan, och fortsatta studier och arbete, minskad arbetslöshet och stärkt löneutveckling å den andra.

I vissa så kallade ”mycket glesa” landsbygdskommuner har till exempel cirkeldeltagarna högre inkomster tre år efter sitt deltagande, än jämförbara invånare i kommunerna som *inte* deltagit i folkbildning. I de mycket glesa landsbygdskommunerna är också sannolikheten att vara arbetslös lägre bland deltagarna i allmän kurs och särskild kurs några år efter att de avslutat sin kurs, än bland invånare som *inte* deltagit i en folkhögskolekurs.

¹⁰¹ Under 2021–2023 genomförde Folkbildningsrådet projektet *Regional folkbildning*. Syftet var att stärka folkbildningen som regional aktör och synliggöra folkbildningens roll i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Detta gjordes bland annat genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte, i nära samarbete med folkbildningens regionala organisationer, regionala beslutsfattare och Folkbildningsrådets medlemmar.

¹⁰² Rapportens analys redovisas även per region, i regionala bilagor.

Deltagarnas fortsatta studier och arbete

Ju mindre utbildningsklyftorna och skillnaderna i utbildningsnivå är desto mer jämlika är människors livschanser. Möjligheten till livslångt lärande, att finna förankring på arbetsmarknaden och överhuvudtaget att ha möjligheten att utvecklas genom hela livet, är en demokratifråga.

Med folkbildningen till vidare studier

Inför höstterminen 2023 sökte 5 896 tidigare folkhögskoledeltagare till högskolan, varav 3 634 antogs, dvs. 62 procent. Jämfört med innan coronapandemin (2019) är detta en ökning av antalet sökande med ungefär 230 personer. Även antalet antagna har ökat, med drygt 180 personer.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 8B. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola höstterminen 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).

Från allmän kurs till högskolan och andra eftergymnasiala studier

Alla folkhögskolor har en allmän kurs. Det är ett krav i folkbildningsförordningen.¹⁰³ Kursen kan ge kunskaper för vidare studier motsvarande dem som fås genom det offentliga skolväsendet. Allmän kurs på grundskolenivå ger kunskaper för vidare studier på gymnasienivå, och allmän kurs på gymnasienivå ger kunskaper och behörigheter inför vidare studier på högskola, yrkeshögskola eller andra eftergymnasiala utbildningar.¹⁰⁴

Utfärdade intyg om behörighet

Under läsåret 2022/23 utfärdade folkhögskolorna ca 1 580 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, och ca 460 intyg om behörigheter för studier vid yrkeshögskolan till deltagare i allmän

kurs.¹⁰⁵ Det betyder att jämfört med innan pandemin, läsåret 2019/20, utfärdades ca 200 färre behörigheter för högskolestudier, och ungefär lika många behörigheter till yrkeshögskolan.^{106 107}

Deltagarnas övergång till vidare studier från allmän kurs

I SCB:s statistikdatabas finns uppgifter om övergången från allmän kurs till eftergymnasiala studier bland deltagare som fick intyg om behörighet 2014–2021.¹⁰⁸

Totalt under denna period fick ca 17 700 personer intyg om behörighet till antingen högskola eller yrkeshögskola. Av dessa var 53 procent kvinnor, 23 procent utrikes födda. Från 2018 finns uppgift om deltagare med funktionsnedsättning. Cirka 42 procent av de som fick behörighet 2018–2021 hade någon form av funktionsnedsättning.

Av samtliga deltagare med behörighet 2014–2021 läste 46 procent vidare på universitet eller hög-

105 Myndigheten för yrkeshögskolan har inga uppgifter om vilken typ av behörighet som de sökande och antagna till olika yrkeshögskoleutbildningar har. Det går därför inte att få reda på hur många deltagare från folkhögskolan som har antagits till yrkeshögskoleutbildningar. Inte heller SCB har något register över studerande inom yrkeshögskolan.

106 Av alla deltagare som gick allmän kurs på folkskolan år 2023 hade 39 procent någon form av funktionsnedsättning. Av de som hade fått en behörighet samma år var andelen med funktionsnedsättning högre, 47 procent.

107 SCB skriver i rapporten *Uppföljning av allmän kurs på folkhögskolan* (2023) att av alla deltagare på allmän kurs år 2019 hade 33 procent någon form av funktionsnedsättning. Av de som hade fått en behörighet samma år, var andelen med funktionsnedsättning däremot högre, 43 procent. SCB skriver att det är svårt att veta varför det är så, men att det kan handla om en hög studiemotivation, eftersom det var vanligare bland dessa deltagare att studera för att förbättra chanserna på arbetsmarknaden och för personlig utveckling, jämfört med gruppen utan funktionsnedsättning. I samma rapport redovisas vad deltagarna med behörighet 2018–2019 gör ett år därefter. Bland personer med funktionsnedsättning är andelen inom övriga studier högre än bland dem utan funktionsnedsättning samtidigt som andelen i högskolestudier tvärtom är lägre bland personer med funktionsnedsättning. Andelen kvinnor i studier är högre än andelen män oavsett funktionsnedsättning.

108 statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__UF__UF0601__UF0601B/UF0601T06/.

103 Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 9 §: *Allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, ska årligen utgöra minst 15 procent av verksamheten.*

104 Den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF, fungerar som ett översättningsverktyg som ska göra olika utbildningar lättare att förstå och jämföra. SeQF bygger på ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer, EQF – European Qualification Framework. Allmän kurs är nivåplacerad på nivå 2 respektive nivå 4 i SeQF.

skola inom tre år efter avslutad kurs, och 60 procent ägnade sig åt andra eftergymnasiala studier.¹⁰⁹

Bland de som läste vidare var:

- andelen kvinnor större än andelen män
- andelen utrikes födda deltagare något större än andelen inrikes födda (gäller både kvinnor och män).

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 8A. Utfärdade behörigheter och intyg på allmän och särskild kurs 2021–2023. Andel (procent).

Tabell F 8C: Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om behörighet från allmän kurs 2014–2021. Andel (procent).

Från särskild kurs till högskolan och andra eftergymnasiala studier

Utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial utbildning

Folkhögskolans särskilda kurser är inte formellt behörighetsgivande, därför utfärdas inga behörighetsintyg från dessa. I stället får deltagarna intyg om avslutad eftergymnasial utbildning, som oftast gäller yrkesinriktade kurser. Ungefär 1170 deltagare erhöll sådana intyg under läsåret 2022/2023.

Deltagarnas övergång till vidare studier från särskild kurs I SCB:s statistikdatabas finns uppgifter om övergången från särskild kurs till eftergymnasiala studier bland deltagare som fick intyg om avslutad eftergymnasial utbildning 2014–2020.¹¹⁰

Totalt fick ca 8 100 personer intyg om avslutad utbildning under perioden. Av dessa var 69 procent kvinnor, 18 procent utrikes födda. Från år 2018 finns uppgift om deltagare med funktionsnedsättning. 15 procent av de som fick intyg om avslutad eftergymnasial utbildning 2018–2020 hade någon form av funktionsnedsättning.

Av samtliga deltagare med intyg om avslutad utbildning läste 60 procent vidare på universitet eller högskola eller ägnade sig åt andra eftergymnasiala studier tre år efter avslutad kurs. Bland de som läste vidare var:

- andelen kvinnor större än andelen män
- andelen utrikes födda deltagare något större än andelen inrikes födda (gäller både kvinnor och män).

Rapporten *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*

Folkbildningsrådet genomförde under 2017 utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolans regi* (2018). I denna undersöks folkhögskolans estetiskt inriktade utbildningar:

- som delar i ett utbildningssystem för konstnärligt yrkesutövande
- som yrkesutbildningar för konstnärligt yrkesutövande
- som arbetsmarknad för kulturarbetare.

Rapporten visar att de estetiska utbildningarna ofta ingår i ett informellt utbildningssystem för konstnärer. Drygt 30 procent av deltagarna kom till folkhögskolan efter estetiskt inriktade gymnasieutbildningar. Efter folkhögskolan sökte sig nästan 60 procent av deltagarna 2005–2010 vidare till högskolan inom en tolvårsperiod – främst till studier inom konst och humaniora, men även inom pedagogik och lärarutbildning.¹¹¹

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 8A. Utfärdade behörigheter och intyg på allmän och särskild kurs 2021–2023. Andel (procent).

TABELL F 8D. Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om genomförd eftergymnasial utbildning på särskild kurs 2014–2020. Andel (procent).

Från studiemotiverande folkhögskolekurs till vidare studier

Utfärdade intyg om behörighet

Under 2023 erbjöd 70 folkhögskolor studiemotiverande kurs och antalet deltagare var ca 3 300. Till och med 2023 har totalt ca 49 500 personer deltagit.

Av dem som deltagit i en studiemotiverande folkhögskolekurs (från och med insatsens början) och därefter studerat vidare på allmän kurs, har hittills (2023) 2 690 personer fått grundläggande behörighet för högskolestudier, och 857 har fått behörighet för yrkeshögskolestudier.

109 SCB samlade in uppgifter om deltagarnas funktionsnedsättning för första gången under 2018. Utifrån statistiken 2014–2021 är det därför svårt att ge en bild av hur studiemönstren ser ut över tid bland deltagarna med funktionsnedsättning som fått behörighet från allmän kurs, eller som fått intyg om avslutad eftergymnasial utbildning från särskild kurs.

110 statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__UF__UF0601__UF0601B/UF0601T06/.

111 I undersökningen ingår deltagare i folkhögskolans estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå och särskilda kurser i estetiska ämnen höstterminerna 2005–2010.

Deltagarnas övergång till vidare studier efter studiemotiverande kurs

Folkhögskolans studiemotiverande kurser är tre månader långa och syftar till att motivera deltagarna till fortsatta studier. Målgruppen är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå.

I rapporten *Fokus 23 – Olika villkor för etablering* (2023) beskriver Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor folkhögskolan som ”en civilsamhällesaktör som är särskilt viktig för att skapa vägar till etablering för unga som varken arbetar eller studerar”. Framför allt lyfter man fram folkhögskolornas studiemotiverande kurser.

Av 2022 års unga deltagare mellan 16 och 24 år hade 29 procent gått vidare till studier vid allmän eller särskild kurs inom folkhögskolan i december 2023. Motsvarande andel bland deltagarna som var 25 år eller äldre var 16 procent. Det är väsentligt lägre andelar jämfört med 2019, då 33 procent av de yngre och 18 procent av de äldre gick vidare. De minskade andelarna kan i huvudsak förklaras av förändringar i deltagargruppen. En stor del av gruppen som nu anvisas har så låga kunskaper i svenska att de har svårt påbörja reguljära studier. Många kan dessutom varken läsa eller skriva.¹¹²

Utbildningskedjor inom folkhögskolan

Inom folkhögskolan har man utvecklat utbildningskedjor, dvs. sammanhållna system av kurser och insatser som gör det möjligt för deltagare att studera vidare inom folkhögskolan. På många håll finns en tydlig koppling mellan den studiemotiverande kursen och folkhögskolornas långa kurser.¹¹³

Vanligt är också att framför allt de allmänna kurserna byggs på med grundskolenivå, basnivå eller språkprofil för att kunna möta deltagare från till exempel sfi-kurser, *svenska från dag ett* (för asylsökande) eller *etableringskurser*.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 2D. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2021–2023. Andel (procent).

¹¹² Folkbildningsrådet (2024e).

¹¹³ I villkoren för den studiemotiverande insatsen anger Folkbildningsrådet att *Syftet med insatsen är att motivera arbetssökande att påbörja, eller återuppta, reguljära studier inom vuxenutbildningen eller särskild utbildning för vuxna, alternativt motsvarande inom folkhögskolan efter avslutad utbildning i studiemotiverande syfte.* (Folkbildningsrådet (2020). *Villkor Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) 2021*. Diariennr 20/00859).

TABELL F 9. Studiemotiverande folkhögskolkurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).

Från studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet till vidare studier

I Folkbildningsrådets utvärdering *Folkbildning och landets kompetensförsörjning* (2023) undersöker forskarna vilken roll folkbildningen spelar för kompetensförsörjningen i städer och i landsbygderna. Man finner bland annat signifikanta samband mellan deltagande i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet, och fortsatta studier: 3–5 år efter deltagandet i studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet är det en större andel som studerar, jämfört med personer i den övriga befolkningen i motsvarande ålder. Sambandet gäller för samtliga kommungrupper men är starkast i landsbygdskommunerna.

I den undersökning som genomfördes i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel i maj 2023 svarade totalt 6 procent av deltagarna att studiecirkeln bidragit till att de valt att studera vidare. Bland dessa deltagare var andelarna män, yngre deltagare och deltagare som är födda utomlands relativt stora.

Med folkbildningen till arbetsmarknaden

Rapporten *Trender och Prognoser*

I rapporten *Trender och Prognoser 2023* (2024) beräknar SCB att det totala antalet sysselsatta i åldrarna 16–74 år kommer att öka med omkring 490 000 personer fram till 2040, dvs. en ökning med ca 10 procent från och med 2023. Sysselsättningsstillväxten väntas i första hand ske bland utrikes födda och äldre, och efterfrågan på arbetskraft kommer att öka mest bland personer med examen från en eftergymnasial utbildning.

Från allmän kurs till arbetsmarknaden

Av de ca 17 700 deltagare i allmän kurs som fick intyg om behörighet till antingen högskola eller yrkeshögskola under perioden 2014–2021, var 26 procent etablerade på arbetsmarknaden tre år efter att de fått sina intyg.¹¹⁴

Bland de som befann sig på arbetsmarknaden var:

- könsfördelningen jämn
- andelen utrikes födda större än andelen inrikes födda.

¹¹⁴ SCB samlade in uppgifter om deltagarnas funktionsnedsättning för första gången under 2018. Utifrån statistiken 2014–2021 är det därför svårt att ge en bild av hur etableringen på arbetsmarknaden ser ut över tid bland deltagarna med funktionsnedsättning som fått behörighet från allmän kurs, eller som fått intyg om avslutad eftergymnasial utbildning från särskild kurs.

SCB har undersökt deltagarnas etablering på arbetsmarknaden i en tidigare rapport: *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* (2019).

Även här konstaterar man att de allmänna kurserna förbättrar deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016:
 - från 53 till 35 procent bland dem som studerade på grundskolenivå 2013–2015
 - från 28 till 20 procent bland deltagarna på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016:
 - från 5 till 11 procent bland dem som studerade på grundskolenivå 2013–2015
 - från 14 till 22 procent bland deltagarna på gymnasienivå.

Projektet VÅGEN

VÅGEN – *Folkhögskolevägen till arbetet och fortsatta studier* – är ett projekt som medfinansieras av Europeiska unionen och som främst vänder sig till deltagare med funktionsnedsättning, deltagare som är utrikes födda och personer med socioekonomisk problematik som studerar på folkhögskola. Syftet med projektet är att utveckla metoder för att underlätta deltagarnas övergång från folkhögskolan till arbetsliv och vidare studier.

Folkbildningsrådet är projektägare, i samverkan med folkhögskolornas intresseorganisationer och 15 folkhögskolor. VÅGEN pågår mellan åren 2023 och 2026 och beräknas nå över 800 deltagare.

Folkhögskolorna stärker sitt arbete för att ge deltagarna:

- behörighet och kunskaper som kan leda till vidare studier eller arbete
- social och personlig utveckling, stärkande nätverk, och träning i att hantera vardagen
- en god hälsa
- jobbrelaterade aktiviteter som ger kunskap om arbetsmarknaden och möjligheter till exempelvis praktik och coachning.

Folkhögskolorna utvecklar individuella studie- och etableringsplaner för alla deltagare. Genom kollegialt lärande delar personalen erfarenheter med varandra. Med stöd i forskning och beprövade metoder jobbar man systematiskt med förändringsteori, pedagogisk utveckling och med att stärka banden till arbetsmarknaden.

Från särskild kurs till arbetsmarknaden

Av de ca 8 100 personer som fick intyg om avslutad eftergymnasial utbildning under perioden 2014–2020, var 46 procent etablerade på arbetsmarknaden tre år senare:

- andelen kvinnor som var etablerade var större (50 procent) än andelen män (41 procent)
- andelarna utrikes och inrikes födda deltagare var lika stora.

SCB har i en tidigare rapport undersökt övergången till arbetsmarknaden bland deltagarna i folkhögskolans särskilda kurser. Rapporten *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* (2017) visar att av de deltagare som avslutat en lång särskild kurs inom folkhögskolan 2012–2014 hade 33 procent en etablerad ställning på arbetsmarknaden året efter avslutad kurs. Etableringsgraden var högst, drygt 60 procent, inom de yrkesförberedande kurserna inom området *socialt arbete, omsorg och vägledning*.

Folkhögskolans yrkesinriktade särskilda kurser

Under 2023 arrangerade folkhögskolorna både långa (minst två år) och korta (kortare än två år) yrkesinriktade särskilda kurser på eftergymnasial nivå. De kortare kurserna hade nästan 30 olika inriktningar och drygt 4 500 deltagare. De långa kurserna hade nästan 20 olika inriktningar och ca 2 900 deltagare.¹¹⁵ Flest deltagare bland de kortare kurserna hade inriktningarna *annan ledarutbildning inkl. organisation* och *allmän bred ämnesinriktning*, och bland de längre utbildningarna *fritidsledarutbildning* och *beteendekunskap & humaniora*.¹¹⁶

Jämfört med andra deltagare i folkhögskolans särskilda kurser var andelarna män och inrikes födda deltagare jämförelsevis stora i de långa yrkesinriktade kurserna. Även andelen deltagare med treårig gymnasieutbildning var större, och deltagarna var yngre. Andelen deltagare med funktionsnedsättning var större än i övriga kursinriktningar.

Från studiemotiverande kurs till arbetsmarknaden

Av 2022 års deltagare i studiemotiverande kurs hade 29 procent fått arbete i december 2023.

¹¹⁵ Utöver dessa ca 30 större yrkeskurser fanns även ett antal mindre inriktningar, med färre än 30 deltagare.

¹¹⁶ Under 2023 startade dessutom åtta folkhögskolor sammanlagt tio utbildningar inom ramen för yrkeshögskolan. Kurserna samlade drygt 190 deltagare, varav 39 procent var 24 år eller yngre. Kvinnorna var i majoritet (60 procent).

I en tidigare rapport, *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF (2019)*, undersökte SCB förankringen på arbetsmarknaden bland deltagarna i studiemotiverande folkhögskolekurs fram till och med 2016. Man såg en positiv utveckling:

- Andelen som stod utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016:
 - från 39 till 22 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015
 - från 30 till 23 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016:
 - från 5 till 12 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015
 - från 4 till 15 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 5C. Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2023.

Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

TABELL F 8A. Utfärdade behörigheter och intyg på allmän och särskild kurs 2021–2023. Andel (procent).

TABELL F 8C. Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om behörighet från allmän kurs 2014–2021. Andel (procent).

TABELL F 8D. Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om genomförd eftergymnasial utbildning på särskild kurs 2014–2020. Andel (procent).

Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden

I den undersökning som genomfördes i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel i maj 2023 svarade 5 procent av deltagarna att cirkeldeltagandet hade bidragit till att de fått jobb, och 20 procent att de haft användning av studiecirkeln i sitt arbete. Bland dessa svarspersoner fanns jämförelsevis många män, yngre och utrikes födda deltagare, samt deltagare med funktionsnedsättning.

I Folkbildningsrådets rapport *Cirkelns betydelser (2020)* är det framför allt cirkeldeltagare som kommer från utomeuropeiska länder – ofta relativt unga män – som säger att de deltagit i en studiecirkel för att öka sina möjligheter på arbetsmarknaden, respektive att

cirkeldeltagandet inneburit nya arbetsmöjligheter för dem. Författarnas slutsats är att många av deltagarna som flyttat till Sverige är i färd med att skapa sig en plattform på arbetsmarknaden och använder sig av studiecirkel som ett led i detta.

Folkbildningsrådets rapport *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden (2019)* innehåller en analys av cirkeldeltagandets betydelse för människors etablering på arbetsmarknaden. Den visar att deltagande i studiecirkel ökar sannolikheten att individen ska börja arbeta några år efteråt. Sambandet gäller för både utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare, för deltagare med högskoleutbildning och för deltagare med kort utbildning. Starkast är sambandet för deltagarna med den kortaste utbildningen.¹¹⁷

Bildningen i folkbildningen – för individ och samhälle

Folkbildningsrådet genomförde under 2023 studien *Bildningen i folkbildningen, för att undersöka och synliggöra folkbildningens bidrag till individers och samhällets bildning 2023. Tre huvudfrågor ställs: Vad är bildning inom folkbildningen? Hur gör studieförbund och folkhögskolor när de bildar? Vilka värden skapar folkbildningens bildning för individer och samhälle?*

Bildning inom folkbildningen

I rapporten beskriver intervjupersonerna bildningen i folkbildningen som en förmåga att korsa gränser och foga ihop olika världar. Det görs genom att deltagarna sätter sig in i andras erfarenheter, tänkesätt, kulturer och ideologier. Förståelse för människor och omvärlden, empati och igenkänning är nyckelord. Bildade människor kan identifiera sig med varandra – ser sammanhang och kan se sig själva i olika sammanhang.

Bildningsprocesserna inriktas mot den tanke-mässiga skolningen, intellektet och de rationella, kognitiva processerna. Kunskapen är viktig, all bildning förutsätter kunskap, men i intervjuerna beskrivs kunskapsinhämtandet mer som ett medel än ett mål. En bildad människa lyssnar, reflekterar och analyserar med kunskapen som grund. Det handlar om att:

¹¹⁷ Två studieförbund arrangerade dessutom yrkesutbildningar inom ramen för yrkeshögskolan under 2023, totalt 49 utbildningar med olika inriktningar. Nästan 1100 deltagare registrerades, varav 60 procent var kvinnor och 18 procent var under 25 år. Ett av studieförbunden, Folkuniversitetet, stod för mer än 90 procent av deltagarna.

Sätta kunskap i relation till den egna erfarenheten och personligheten men också till andras erfarenheter och samhället där utanför. (Fokusgrupp)

Ifrågasättandet är centralt, *kritisk medvetenhet* är begrepp som återkommer i intervjuerna. Inte sällan innebär detta att behöva tänka om och ompröva sina egna sanningar och värderingar. Att bildas fordrar ett öppet förhållningssätt:

Det finns ett värde i att vara misstänksam mot sin egen förförståelse. (Fokusgrupp)

Bildningsprocesser

Bildning i folkbildningen uppstår i samspel med andra, inte i isolering. Studiens intervjupersoner beskriver folkbildningens möten och samtal som centrala:

Det är väl det också som skiljer folkbildningen ifrån annan utbildning, att vi verkligen tar vara på den kunskap som finns i rummet tillsammans. Och själva den här processen att skapa sammanhanget tillsammans med andra, det gör dig till en bildad människa. (Fokusgrupp)

Man lägger stor tonvikt på flexibilitet och anpassning efter deltagarnas individuella behov och förutsättningar. Folkbildningens frihetsutrymme beskrivs som en grundläggande förutsättning för att deltagarnas utbildnings- och bildningsresor ska komma till stånd.

Även deltagarnas frihet, det frivilliga deltagande, är en grundbult. Deltagarna väljer frivilligt att delta i studiecirkel och folkhögskolekurser.

De pedagogiska arbetssätten beskrivs som *holistiska, transformativa, relationella och icke-hierarkiska*. De bygger på helhetssyn, utveckling, och på relationerna både deltagarna emellan och mellan deltagarna och pedagogerna:

Men det jag kan säga är att man ser det på samtalets tillvägagångssätt, att här, här har vi en bildningsprocess som har börjat växa och som mår bra, att deltagarna inte bara säger saker utan att de också kan möta de andras perspektiv under samtalets gång, och att vi också har ett samtalsklimat där man kan uttrycka sina åsikter och dela med sig av sina perspektiv, för att man vet att man kommer kunna bli utmanad i dem, men att man är redo på det. Så att man inte är rädd för att föra ett samtal. (Fokusgrupp)

Men alla möten och samtal blir inte bildande. Det kan bli svårt om deltagarna känner varandra alltför väl, eller om deltagare har en annan agenda än bildning. Det händer också att motsättningarna blir alltför stora. Det måste finnas en vilja till utveckling.

Allting kanske inte är homogena, lyckliga, jättebra grupper vid alla tillfällen. Ibland kan det spåra ur och då får man ta hand om det på något sätt. Men det kan bli bildning ändå, tänker jag. (Fokusgrupp)

Bildningens värden

I folkbildningen finns en riktning, den vetter ut mot samhället. Det innebär att bildning inom ramen för folkbildning beskrivs som handlingsorienterad, och leder till ett ansvar eller i alla fall en beredskap att gripa in och ta ansvar för det gemensamma. Utgångspunkterna för detta samhällsengagemang är samhörighet och gemenskap:

Ett väldigt viktigt resultat av att man har bildade människor är att man blir mer tolerant, att man lyssnar på varandra, att man kan sätta sig in i andras perspektiv. Att motsättningarna i samhället blir mindre om man förstår varandra mer. Sen finns det reella motsättningar också, så klart, men att ökad förståelse för andra är alltid bra för ett samhälle. (Fokusgrupp)

Bildningen beskrivs som ett inkluderande förhållningssätt som bidrar till att minska både utanförskapet och polariseringen i samhället.

För individen beskrivs folkbildningens bildning en väg till egenmakt. Att kunna vara medbestämmande i sitt liv, att kunna och vilja bidra:

Och det var också någon som sa att ”men du lär dig så att du kan vara med i samhället”, och då tänker jag att ”ja, bildning är ett sätt att vara med i samhället på olika sätt.” (Fokusgrupp)

Det handlar om att frigöra människors inneboende resurser och självkänsla:

Jag tror det är många som når den typen av förmågor hos oss, att kunna hantera sig själv i ett samhälle, att förstå att man själv inte är okapabel, att få en förtroenhet för sina egna förmågor och kunskaper. (Fokusgrupp)

UTBILDNINGS- OCH BILDNINGSSYFTET – JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKEN

Kvinnor har utgjort en majoritet av landets högskolestudenter sedan 1970-talet och är generellt mer högutbildade än män, men tjänar trots det fortfarande mindre än män. För lägre åldrar gäller att flickor har högre betyg än pojkar i de flesta ämnen. Ett viktigt uppdrag för folkbildningen är att sluta utbildningsklyftorna mellan könen.

Bland utrikes födda personer är förhållandet ofta det motsatta. I synnerhet kvinnor som invandrat till Sverige från länder utanför Europa tenderar att ha kortare utbildning än motsvarande män, och även jämfört med kvinnor från Sverige eller andra europeiska länder. Dessa kvinnor står också särskilt långt från arbetsmarknaden och ekonomisk självständighet.¹¹⁸ *Utredningen om Förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor* konstaterar också att utrikes födda kvinnor får mindre, senare och sämre stöd från samhället för att komma i arbete.

Detta gäller dock inte inom folkbildningen, som är bättre än många andra aktörer på att nå målgruppen. Utrikes födda kvinnor utgör en majoritet av deltagarna på folkhögskolans etableringskurser och andelen har ökat över tid. De studiemotiverande kurserna är enligt SCB:s uppföljningar särskilt viktiga just för utrikes födda kvinnor med kort utbildning, och här är de utrikes födda kvinnorna i majoritet bland deltagarna som är 25 år eller äldre. Även i studieförbundens och folkhögskolornas asylverksamheter är kvinnorna i majoritet, och andelarna ökade kraftigt från och med 2022.

Att möjliggöra för flera utrikes födda kvinnor att kunna utbilda sig, komma i arbete och ta makten över sina egna liv är viktigt för jämställdheten, integrationen och samhället i stort. Siffror från SCB (2017) visar att ungdomar med arbetslösa föräldrar löper nästan 70 procent högre risk än andra att hamna utanför både arbetsmarknad och studier, vilket i förlängningen kan öka risken att hamna i kriminalitet. Särskilt viktigt är det enligt statistiken att mamman har ett jobb att gå till.¹¹⁹

118 SOU 2023:24. *Etablering för fler. Jämställda möjligheter till integration.*

119 scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Risk-for-att-arbetsloshet-gar-i-arv/

UTBILDNINGS- OCH BILDNINGSSYFTET – FUNKTIONSHINDERSPOLITIKEN

Folkhögskolan har stor betydelse för att personer med funktionsnedsättning ska få jämlik tillgång till grundläggande utbildning och livslångt lärande och att därmed utjämna utbildningsklyftor. För vissa deltagare, som personer med intellektuella funktionsnedsättningar, är folkhögskolan en av mycket få vägar till vidare studier och livslångt lärande.

Folkhögskolans flexibla former gör att studietiden kan anpassas efter deltagarens behov. Deltagare med funktionsnedsättning studerar fler terminer på allmän kurs än övriga, men samtidigt når de oftare grundläggande behörighet till högre studier jämfört med övriga.¹²⁰ Det tar längre tid för deltagarna med funktionsnedsättning att sedan etablera sig på arbetsmarknaden, men över tid ser skillnaderna ut att minska mellan deltagare med och utan funktionsnedsättning, särskilt bland kvinnorna.¹²¹ Denna tidsfaktor gör att resultat behöver följas upp på längre sikt för målgruppen.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, pekar på att folkhögskolan kan utgöra en vändpunkt i livet och spela en viktig roll för att fullfölja gymnasiet för gruppen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS), och lyfter särskilt betydelsen av studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) som en väg till vidare studier.¹²² ¹²³ I UVAS-gruppen är personer med funktionsnedsättningar överrepresenterade och de blir kvar i utanförskap längre än andra, särskilt kvinnorna.¹²⁴

Arbetsförmedlingen menar att folkhögskolornas insatser som utgår från personers behov, förkunskaper och erfarenheter bidrar till mer jämlika utbildningsmöjligheter. Samtidigt har andelen deltagare med funktionsnedsättning minskat över tid. Störst är minskningen bland unga och kvinnor.

120 SCB (2022) och SCB (2023b).

121 SCB. Statistik. Övergång till arbete och studier för folkhögskoleledtagare med behörighet till vidare studier, februari 2024. Folkbildningsrådets bearbetning.

122 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020).

123 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023b).

124 Forslund, A. & Liljeberg, L. (2021).

FAKTAUNDERLAG

Kultursyftet

En omfattande kulturarena

Konstens och kulturens betydelse för samhällsutvecklingen har under lång tid hållits fram inom kulturpolitiken i Sverige och de övriga nordiska länderna. I dag poängteras konstens och kulturens nytta för den ekonomiska tillväxten, den regionala utvecklingen, demokratin, den sociala tilliten och sammanhållningen, folkhälsan och miljön. Folkbildningen utgör en kulturarena som är tillgänglig för i princip alla invånare och som täcker hela Sverige.

Studieförbundens utbud domineras av kultur

Inom de flesta studieförbunden var kulturen – studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet inom det estetiska området samt kulturprogrammen – den enskilt största verksamheten under 2023. Sett till omfånget innebär detta att *kultur* skulle kunna beskrivas som studieförbundens gemensamma verksamhetsinriktning. Stora delar av kulturverksamheterna genomförs i samverkan med medlemsorganisationer och ”fria grupper” inom det civila samhället.

Drygt 193 900 cirkeldeltagare samlades i 58 100 cirkel inom det estetiska ämnesområdet *konst, musik, media* under 2023, som därmed stod för 48 procent av alla deltagare och 56 procent av alla studiecirkel.

Under året erbjöd studieförbunden också drygt 157 700 kulturprogram, med ca 8,2 miljoner grupp-rapporterade deltagare. Kulturprogrammen stod för mellan 34 och 57 procent av respektive studieförbunds totala antal arrangemang.¹²⁵

Även om studieförbundens kulturinriktade verksamheter relativt sett är stora, hade de 2023 en betydligt mindre volym än innan pandemin. Under 2019 deltog 317 200 deltagare i studiecirkel inom ämnesområdet *konst, musik, media*, och antalet kulturprogram uppgick till drygt 365 500, med 19,2 miljoner rapporterade deltagare. Relativt sett har kulturprogrammen minskat mer än studieförbundens övriga verksamheter under perioden, räknat i antalet arrangemang. Studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet inom området *konst, musik, media* har däremot minskat mindre än andra studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet inom övriga områden, både räknat i antalet arrangemang och framför allt när det gäller antalet deltagare. Under perioden

¹²⁵ Under 2023 startade dessutom fyra av studieförbunden sammanlagt 43 olika så kallade *konst- och kulturutbildningar*, med Myndigheten för yrkeshögskolan som ansvarig myndighet. Totalt samlade dessa 745 deltagare.

2019–2023 minskade antalet deltagare inom *konst, musik, media* med 37 procent, jämfört med 52 procent inom övriga områden.

Volymminskningarna inom kulturområdet kan förklaras ungefär på samma sätt som minskningarna av studieförbundens verksamheter generellt. Det handlar delvis om bidragsurholkning, men också om granskningar av bidragsanvändningen och strängare regler som särskilt påverkat de kulturinriktade verksamheterna, i synnerhet kulturprogrammen.

De minskade volymerna inom studieförbundens kulturinriktade verksamheter har även att göra med de generella förutsättningarna för kultursektorn under och efter coronapandemin. I rapporten *Kulturanalys 2022* visar Myndigheten för kulturanalys hur pandemin lett till ett kraftigt minskat kulturutbud och deltagande inom framför allt kulturverksamheter i ideell och privat regi – till vilka studieförbundens kulturverksamheter hör.

I en uppföljande analys av kultursektorns återhämtning efter pandemin i de nordiska länderna, konstaterar Myndigheten för kulturanalys att kultursektorns förutsättningar också har påverkats av händelser i omvärlden efter pandemin – kriget i Ukraina, inflation, energikris, försämrade köpkraft och konsumtionsvilja i befolkningen. En slutsats är att särskilt de publikbaserade kulturverksamheterna har drabbats ekonomiskt. Här har effekterna på såväl produktionsprocesser som publiktillströmning varit stora.¹²⁶

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 1A. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget.

TABELL S 5A. Studiecirkelarnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2023. Antal (N) och andel (procent).

TABELL S 5D. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet *Konst, musik och media* 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Musiken i särställning

Inom det estetiska området *konst, musik, media* är musiken är det ämne som samlar flest cirkeldeltagare, nästan 74 000 under 2023, vilket motsvarar 21 procent av alla cirkeldeltagare. Musikcirkelarna omfattade ca 1 790 800 studietimmar, 45 procent av alla cirkeltimmar totalt. Inom musikområdet dominerar den så kallade *improvisatoriska musiken* (”pop- och rockcirkel”), med 24 100 deltagare och 967 700 studietimmar.¹²⁷

¹²⁶ Myndigheten för kulturanalys (2023b).

¹²⁷ Av de tio ämnesområden som stod för flest studietimmar 2023, genererade cirkel i *improvisatorisk musik* och *musik (för scenframställning)* tydligt fler studietimmar per deltagare än övriga ämnen.

Även bland kulturprogrammen är musikområdet stort. Under 2023 utgjordes ca 61 600 av alla kulturprogram av sång- och musikarrangemang, vilket motsvarade 39 procent av alla program och 49 procent av alla deltagare i kulturprogram.¹²⁸

I rapporten *Basen i svenskt musikliv* (2019) beskrivs de tio studieförbunden som ett fundament i det svenska musiklivets infrastruktur.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 5E. Cirkeldeltagare inom ämnesområdena Musik och Improvisatorisk musik 2023. Antal (N) och andel (procent).

TABELL S 5F. Studiecirklar i musik 2021–2023. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).

Mycket kultur inom folkhögskolan

Folkhögskolans kulturutbud är också omfattande. Under 2023 arrangerades:¹²⁹

- 1 076 långa, särskilda kurser i musik, bild, form och målar Konst, scenisk konst, slöjd och konsthantverk, kyrkomusiker och övriga estetiska ämnen, med drygt 24 500 deltagare
- 102 estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå, med nästan 1 700 deltagare
- ca 1 800 kulturprogram för allmänheten, med drygt 153 000 deltagare
- drygt 300 korta kurser inom det estetiska området, med ca 10 300 deltagare
- korta kurser för studieförbundens cirkelledare inom kulturområdet.

Inom folkhögskolan är *musik* den största kursinriktningen inom särskild kurs, med fler deltagarveckor och deltagare än någon annan inriktning.

Kultur och kulturutövande är dessutom integrerade delar av folkhögskolans pedagogik, de långa kurserna har ofta inslag av estetiska ämnen. I *Folkhögskoleenkät 2023* anger två tredjedelar av svarspersonerna från allmän och särskild kurs att de under sin tid vid folkhögskola har fått uppleva eller utöva kulturella aktiviteter. Det betyder att de allra flesta av folkhögskolornas deltagare kommer att delta i kulturaktiviteter som en del av sina studier, oavsett vilken kurs de valt.

128 Det enskilt största ämnesområdet räknat i antalet arrangemang var *föreläsningar*, med drygt 63 000 kulturprogram, vilket motsvarade 40 procent av alla program och 25 procent av alla deltagare i kulturprogram.

129 Deltagaruppgifterna nedan avser gruppberäknade deltagare (ej unika personer).

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 5A. Kursinriktningar allmän kurs och särskild kurs 2023. Antal (N) och andel (procent).

TABELL F 5B. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

Rapporten *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*

I Folkbildningsrådets rapport *Kulturell bildning i folkhögskolans regi* (2018) beskrivs hur de estetiskt inriktade kurserna fungerar meriterande. De kan både ge tillträde till fortsatt utbildning inom det estetiska eller andra områden, och till arbetsmarknaden. Samtidigt har folkhögskolans estetiska utbildningar bredare betydelse än meritering. Ambitionen är inte bara att utbilda kulturutövare, utan även konsument, kännare och beställare av kultur.

Många av lärarna inom de estetiska utbildningarna är själva professionella eller semiprofessionella kulturarbetare, med deltidsanställningar inom folkhögskolan. Ungefär 70 procent av de lärare som ingår i undersökningen beskriver sig själva som professionellt verksamma konstnärer, ytterligare 10 procent ägnar sig åt kultur som hobby. Folkhögskolan står ofta för huvuddelen av deras försörjning, men den betyder mer än så. Lärarna beskriver hur viktig undervisningen och mötet med deltagarna är för att man ska utvecklas i sitt eget konstnärliga skapande.

Kultur i hela landet

Folkbildningens kultur finns i hela landet. Kultur och fritidsaktiviteter har betydelse för en hållbar samhällsutveckling. Alla människor i hela landet ska ha tillgång till kultur och fritidsaktiviteter och kunna ta del av och utforska kultur och fritidsintressen i olika former. Ett rikt kulturliv och tillgängligt utbud av fritidsaktiviteter är viktiga för välfärden och demokratin.¹³⁰

Folkbildningens bidrag till ett rikstäckande kulturliv

I betänkandet *Konstnär – oavsett villkor?* (2018) beskriver Konstnärspolitiska utredningen hur viktigt det är att konsten finns i hela landet, hur den bidrar till lokal och regional utveckling och har en central roll för sammanhållningen av landet.

Folkbildningens betydelse för att det ska finnas ett levande kulturliv i hela landet lyfts fram i flera rapporter.

130 *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030*, s. 28.

Rapporten *Kulturanalys 2024*

I rapporten *Kulturanalys 2024* (2024) håller Myndigheten för kulturanalys fram folkbildningen som en aktör som bör stå i särskilt fokus i säkerställandet av den nationella infrastrukturen för kultur som krävs för att alla invånare ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. De utbildningar och den verksamhet som studieförbund och folkhögskolor erbjuder inom kulturområdet bedöms spela en central roll för att göra kulturutbud, utbildning och bildning inom kulturområdet tillgängliga, framför allt i mindre tätbefolkade delar av landet.

Myndigheten framhåller att studieförbunden, liksom övriga kulturorganisationer i det civila samhället, har en lokal förankring och ger utrymme för en delaktighet i verksamheten som inte alltid är möjlig i andra typer av kulturverksamheter. Myndigheten understryker att kommuner, studieförbund, folkhögskolor och andra organisationer i det civila samhället är viktiga arbetsgivare till konstnärer och kulturskapare.¹³¹

Betänkandet *SOU 2023:58. Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun*

Kultursamverkansutredningen beskriver i betänkandet *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun* (2023) hur studieförbund och folkhögskolor finns i hela landet och erbjuder en omfattande kulturverksamhet. Man bedömer att folkbildningen spelar en avgörande roll för att bredda deltagandet i kulturlivet.¹³²

Utredningen konstaterar att folkbildningen är verksam både inom det offentliga och det fria kulturlivet via egna kulturprogram och genom att tillhanda-

hålla mötesplatser, replokaler, erfarenhet och kommunikation i samverkan med andra. Folkbildningens organisationer beskrivs som viktiga arbetsgivare, genom att de tillhandahåller anställningsmöjligheter på folkhögskolor, och genom att de leder och stödjer lokala kulturprogram, särskilt i mindre institutions-täta regioner.

Folkhögskolorna, framhåller utredningen, har på många håll etablerat sig som lokala kulturinstitutioner.¹³³

Folkbildning i samtliga regionala kulturplaner

Kultursamverkansutredningen konstaterar också, att även om folkbildningens organisationer inte formellt omfattas av kultursamverkansmodellen så framställs folkbildningen ofta som ett högt prioriterat område i de regionala kulturplanerna. Samtliga kulturplaner lyfter folkbildningen som ett relevant område.

Folkbildningsrådet följde upp regionernas kulturplaner hösten 2022 och fann, på samma sätt som Kultursamverkansutredningen, att folkbildningen ingår i samtliga kulturplaner. Här finns redogörelser för folkbildningens bidrag till regionernas kulturliv och planer för hur samverkan mellan regionerna och folkbildningen, och mellan folkbildningen och professionella kulturaktörer, kan vidareutvecklas. I hälften av regionerna (10) har folkbildningen medverkat i framtagandet av kulturplanen.

Folkbildningens betydelse som infrastruktur och arrangör för regionernas kulturverksamheter framhålls, och hur detta bidrar till regionernas innovations- och attraktionskraft.

Med sina nätverk inom det civila samhället som når utanför kulturinstitutionernas nätverk, bidrar studieförbund och folkhögskolor till att bredda deltagandet inom kulturområdet och därigenom även till att utveckla det regionala kulturlivet. *Inkludering* och *delaktighet* är begrepp som återkommer. I flera planer pekar regionerna ut målgrupper som man ser

131 I rapporten *Kulturens geografi* (2019) visar Myndigheten för kulturanalys att bibliotek och studieförbund står för de kulturverksamheter som har den nationellt sett mest heltäckande spridningen, och på så sätt blir avgörande för att det ska finnas ett kulturutbud i landets alla kommuner. Studieförbunden bidrar till kulturutbudet i hela landet men är särskilt betydelsefulla i landsbygder, dels för att man ibland är de enda kulturaktörerna på plats, dels för att man bidrar till ett varierat kulturutbud i och med att man ofta samarbetar med bibliotek, museer, kommuner och religiösa samfund.

132 Kultursamverkansmodellen, som infördes 2010, är en modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen innebär att regionerna tillsammans med kommunerna och i samråd med civilsamhället och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner som sedan bildar underlag inför statens beslut om medfinansiering.

133 I *Kulturanalys 2022. En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen* gör Myndigheten för kulturanalys en liknande bedömning som Kultursamverkansutredningen. Man konstaterar här att aktörer i det civila samhället, tillsammans med studieförbunden, utgör bärande delar i den infrastruktur som skapar möjligheter för människor att vara aktiva i kulturlivet. I rapporten *Kulturanalys 2020* varnar myndigheten för att försämrade ekonomiska förutsättningar för bibliotek, studieförbund och övriga aktörer inom det civila samhället kan leda till att det blir svårt att upprätthålla och utveckla kulturlivet i mer avlägsna kommuner.

att folkbildningen har större förutsättningar än andra att nå, till exempel unga vuxna, människor långt från arbetsmarknaden och nya svenskar.

Folkbildningens kulturverksamheter i olika delar av landet

Om filialerna räknas in, erbjöd folkhögskolorna kurser och kulturprogram på över 300 platser i landet 2023 – nästan överallt med kulturinslag som delar av verksamheten. Skolorna fungerar ibland som kulturcentra i lokalsamhället samtidigt som de utbildar framtidens kulturpersoner och konstnärer.

Av deltagarna i folkhögskolans särskilda kurser med estetisk inriktning återfanns 36 procent i och omkring landets mindre städer och tätorter, 32 procent i och omkring de större städerna och 22 procent i storstadsområdena. Endast 10 procent studerade i en landsbygdskommun.

I relation till befolkningen är studieförbundens kulturverksamheter vanligast i landsbygderna och i de större städerna. Ungefär 37 personer per 1000 invånare i landets landsbygdskommuner respektive större städer deltog i en estetiskt inriktad studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet under 2023. 27 procent av studieförbundens deltagare i kulturprogram deltog i kulturprogram i en större stad, 17 procent i en mindre stad eller tätort och 10 procent i en landsbygdskommun.

I förhållande till befolkningens storlek har de som bor i de kommuner som omger storstäderna – förorterna – mindre tillgång till studieförbundens kulturverksamheter än andra.

Folkbildningens kulturverksamheter i marginaliserade stadsdelar och landsdelar

Både i landsbygderna och i städerna finns områden som kan karaktäriseras som mer marginaliserade än andra.¹³⁴ Folkbildningsrådet har genomfört en fördjupad analys av studieförbundens och folkhögskolornas närvaro i dessa områden, som bygger på uppgifter från SCB från 2019. Analysen visar att studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter når andra grupper i befolkningen i de marginaliserade stads- och landsdelarna, jämfört med i övriga delar av landet. Man når även andra grupper

134 Det är områden som bland annat kännetecknas av social exkludering, av relativt få arbetstillfällen och av sämre samhällsservice, dvs. mindre tillgång till vård, utbildning, kommers, kultur och sämre kvalitet på den service som erbjuds. De som bor här är jämförelsevis svagt representerade i politiska, ekonomiska och mediala (besluts)forum i samhället.

i de marginaliserade delarna av städerna jämfört med de marginaliserade kommunerna i landsbygderna.¹³⁵

Studieförbundens kulturinriktade verksamheter¹³⁶

I marginaliserade stadsdelar

Jämfört med i landet i övrigt erbjöd studieförbunden mindre kulturinriktad verksamhet i de marginaliserade stadsdelarna 2019:

- Här bodde ca 5 procent av landets befolkning (6 år och äldre), men här fanns endast ca 3 procent av alla deltagare i studieförbundens kulturinriktade studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.
- Antalet deltagare, 13 600, motsvarade 3 procent av befolkningen i de marginaliserade stadsdelarna (6 år och äldre). I övriga delar av landet deltog ca 5 procent av befolkningen.

Studieförbunden nådde delvis andra grupper med sina kulturinriktade verksamheter i de marginaliserade stadsdelarna jämfört med i övriga landet:

- andelen män var större
- medelåldern var lägre – framför allt var andelen ålderspensionärer mindre
- utbildningsbakgrunderna var kortare – andelen deltagare med högst grundskola var högre, andelen deltagare med eftergymnasial utbildning var lägre
- de utrikes födda deltagarna var betydligt fler – och av de inrikes födda deltagarna var det betydligt fler som hade utrikes födda föräldrar
- deltagarnas inkomster var lägre i övriga landet.

I marginaliserade kommuner på landet

Situationen var den omvända i de marginaliserade kommunerna på landet. Jämfört med i övriga landet erbjöd studieförbunden mer kulturinriktad verksamhet i dessa kommuner under 2019:

135 I den följande texten utgörs *Marginaliserad kommun på landet* av Tillväxtverkets indelningar av "Mycket glea landsbygdskommuner" och "Glea landsbygdskommuner". *Marginaliserad stadsdel* utgörs av polisens "Särskilt utsatt område", "Riskområde" och "Utsatt område" (2019), totalt 60 områden. I kategorierna *Övriga landet/Övriga kommuner* ingår de landsdelar eller kommuner som inte kategoriseras som marginaliserade.

136 Med *kulturinriktade verksamheter* avses i detta avsnitt studieförbundens kulturinriktade studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.

- Här bodde ca 9 procent av landets befolkning (6 år och äldre), men här återfanns 10 procent av studieförbundens alla deltagare inom kulturinriktade verksamheter.
- Antalet deltagare, ca 45 700 personer, motsvarade 6 procent av befolkningen i de marginaliserade landsbygdskommunerna (6 år och äldre). I övriga delar av landet deltog ca 5 procent av befolkningen.

Deltagargrupperna var relativt lika deltagarna i övriga kommuner i landet, även om andelen kvinnor, ålderspensionärer och inrikes födda deltagare var något större i de marginaliserade landsbygdskommunerna, och inkomsterna och utbildningsnivåerna var lägre.

Däremot var skillnaderna mot de marginaliserade stadsdelarna större:

- andelen män var betydligt lägre i de marginaliserade landsbygdskommunerna
- andelen ålderspensionärer var betydligt högre
- utbildningsnivåerna var högre
- andelen utrikes födda deltagare var betydligt lägre – och mycket få av de inrikes födda deltagarna hade utrikes födda föräldrar.

Folkhögskolornas kulturinriktade kurser

I marginaliserade stadsdelar

Jämfört med i andra delar i landet hade invånarna i marginaliserade stadsdelar något sämre tillgång till folkhögskolornas särskilda kurser med estetisk inriktning under 2019:

- Här bodde ca 6 procent av landets befolkning (18–64 år), men här fanns endast ca 4 procent av alla deltagare i estetiskt inriktade kurser (ca 370 personer).

Folkhögskolorna nådde delvis andra grupper med sina estetiskt inriktade kurser i marginaliserade stadsdelar, jämfört med i övriga landet:

- de kvinnliga deltagarna var något fler
- medelåldern var något högre
- utbildningsnivåerna var något lägre
- inkomsterna var något lägre
- andelarna deltagare som var utrikes födda eller som hade föräldrar som var utrikes födda var tydligt större.

I marginaliserade kommuner på landet

I de marginaliserade kommunerna hade invånarna relativt god tillgång till folkhögskolornas estetiskt inriktade kurser:

- Här bodde ca 9 procent av landets befolkning (18–64 år), och här fanns ca 11 procent av alla deltagare i estetiskt inriktade kurser (ca 1 100 personer).

Det var inga större skillnader mellan deltagarna i de estetiskt inriktade särskilda kurserna i marginaliserade landsbygdskommuner och deltagarna i övriga landet, förutom att medelåldern var något högre i de marginaliserade kommunerna och utbildningsbakgrunden något kortare.

Mångfaldig kultur

Ett levande kulturliv ger bildning samt kulturell och intellektuell stimulans, och bidrar till fördjupad demokrati. Två teman som återkommer inom både folkbildningspolitiken och kulturpolitiken är allas tillgång och (ökad) mångfald. Folkbildningens kulturverksamheter kan fungera som gränsöverskridande mötesplatser där människor delar sina upplevelser och tillsammans med andra söker förstå och uttolka samhället.

Sned fördelning och sned rekrytering inom kultursektorn

Kultursektorn som helhet är relativt homogen när det gäller produktion, organisation och publik.

I rapporten *Att bredda deltagandet i kulturlivet. Hinder och möjligheter* (2023) analyserar Myndigheten för kulturanalys hinder för breddat deltagande och minskad snedrekrytering i kulturlivet. Rapporten visar att hindren ”bottnar i socioekonomiska och demografiska faktorer, geografiska avstånd, bristande logistik och en sårbar nationell infrastruktur, begränsade ekonomiska resurser, samt en kulturpolitisk inriktning som i viss utsträckning fungerar exkluderande i relation till de skillnader som finns i befolkningens preferenser”.¹³⁷ Hindren för deltagandet handlar med andra ord om vem du är, var kulturutbudet finns och om hur kulturutbudet tilltalar olika människor.

I rapporten *Delaktighet i kulturlivet i Norden* (2022) analyseras situationen i ett nordiskt perspektiv. Här visar Kulturanalys Norden att det är stora skillnader i vilka som deltar i kulturlivet i de nordiska länderna, och att mönstret ser ungefär likadant ut i respektive land: högutbildade deltar mer än lågutbildade (och barn till föräldrar med längre utbildning deltar mer än andra barn), kvinnor deltar mer än

män, och människor i städer mer än de som bor på mindre orter.

Den sneda fördelningen gäller även arbetsmarknaden. I kartläggningen *Möjligheter, utmaningar, metoder* (2023) beskriver Kulturrådet snedrekryteringen till utbildningar och yrken inom kultursektorn, där ”personer med utländsk bakgrund och personer med föräldrar med låg utbildningsbakgrund på många håll är underrepresenterade”.¹³⁸

I betänkandet *Konstnär – oavsett villkor* (2018) konstaterar Konstnärspolitiska utredningen att konstnärer oftast kommer från hem med välutbildade föräldrar, och att personer med utländsk bakgrund är sämre representerade bland konstnärerna än i befolkningen i stort. Utredningen visar också att det är ungefär lika många kvinnor som män som är verksamma som konstnärer, men med stora skillnader mellan olika konstområden. Över en tioårsperiod har andelen kvinnor som är verksamma konstnärer ökat, vilket har resulterat i en jämnare balans mellan könen.

Sned fördelning bland folkbildningens deltagare i kulturinriktade verksamheter

Studieförbundens deltagare i kulturinriktade verksamheter

Även inom folkbildningen är vissa grupper underrepresenterade inom kulturområdet. Andelen utrikes födda deltagare är betydligt mindre i studieförbundens studiecirkel inom ämnesområdet *konst, musik och media* än inom andra ämnesområden, 13 procent jämfört med 23 procent i studiecirkel med annan inriktning under 2023. Av deltagarna inom ämnet *improvisatorisk musik* var andelen utrikes födda 10 procent.¹³⁹

Inom det estetiska området är även andelen deltagare med eftergymnasial utbildning större än inom övriga ämnesområden, och andelen med högst grundskola eller motsvarande tydligt mindre.

¹³⁸ S. 2.

¹³⁹ I rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder* (2017) jämför författarna vilka ämnen som är mest populära bland utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare. Statistiken visar på en uppdelning: bland de deltagare som är födda i Sverige hör nio av de elva vanligaste ämnena hemma inom kultur-/hantverksområdet. I särklass störst är den improvisatoriska musiken, dvs. pop, rock, jazz, osv. Bland de cirkeldeltagare som kommer från andra länder är bilden i princip motsatt – bara ett av de elva vanligaste ämnena har kulturinriktning.

SE TABELLBILAGA:

TABELL S 5B. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2023. Andel av grupp (procent).

TABELL S 5D. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

TABELL S 5E. Cirkeldeltagare inom ämnesområdena Musik och Improvisatorisk musik 2023. Antal (N) och andel (procent).

Folkhögskolornas deltagare i kulturinriktade verksamheter

Även inom folkhögskolan finns skillnader mellan deltagare i estetiskt inriktade kurser och andra deltagare.

Inom särskild kurs med estetisk inriktning är andelen utrikes födda jämförelsevis låg – 10 procent jämfört med 25 procent inom övriga inriktningar under 2023.¹⁴⁰ De här deltagarna är dessutom tydligt yngre än deltagare i andra inriktningar. Variationen mellan olika ämnesinriktningar är stora, med till exempel de äldsta deltagarna med längst utbildning inom *slöjd och konsthantverk*.

Rapporten *Social bakgrund hos nybörjare på särskild kurs – folkhögskola*

SCB publicerade 2023 rapporten *Social bakgrund hos nybörjare på särskild kurs – folkhögskola*. I rapporten redogörs för bakgrunden bland de som påbörjade särskild kurs under 2015–2021.¹⁴¹ Rapporten visar att nybörjarna i kurser med estetisk kursinriktning var yngre än inom särskild kurs generellt, att andelen deltagare med funktionsnedsättning var högre och att andelen deltagare som är utrikes födda var tydligt lägre. Även deltagarnas utbildningsnivå var något lägre bland deltagarna i de estetiska inriktningarna, något som enligt SCB kan ha med deras lägre medelålder att göra. Däremot hade fler av de här deltagarna högutbildade föräldrar – särskilt bland männen – jämfört med deltagare i särskild kurs oavsett inriktning.

Vid en jämförelse med nybörjare inom andra utbildningsformer med estetisk inriktning, konstnärliga högskoleprogram och konst- och kulturutbildningar inom ramen för yrkeshögskolan, hade nybörjare i särskild kurs dock en något lägre andel högutbildade föräldrar.

¹⁴⁰ Mönstret med jämförelsevis få deltagare från andra länder återkommer i folkhögskolornas korta kurser med estetisk inriktning (9 procent av deltagarna). Och i utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolans regi* (2018) var 94 procent av lärarna inom de estetiskt inriktade kurserna uppväxta i Sverige, medan endast ca 1 procent hade vuxit upp i ett utomeuropeiskt land.

¹⁴¹ Rapporten belyser nybörjarnas tidigare utbildningsbakgrund men fokuserar på föräldrarnas utbildningsnivå.

SE TABELLBILAGA:

TABELL F 5B. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

Rapporten *Mångfald och förnyelse?*

I Folkbildningsrådets rapport *Mångfald och förnyelse?* (2020) bekräftas och fördjupas bilden av studieförbundens och folkhögskolornas estetiskt inriktade verksamheter:

Deltagarna i estetiska studiecirklar är i allmänhet yngre än andra cirkeldeltagare, de har längre utbildning och lever i hushåll med högre disponibel årsinkomst. I de estetiskt inriktade cirkelarna är också andelen män större än i övriga cirklar, medan andelen som är födda utanför Norden är påtagligt mindre – 12 procent jämfört med 34 procent.¹⁴²

Deltagarna i estetiska cirklar liknar i de flesta avseenden befolkningen i stort. Undantaget är deltagarnas födelseland, andelen utomnordiskt födda deltagare är mindre i de estetiska cirkelarna än i befolkningen.

Mönstret är liknande i folkhögskolans särskilda kurser med estetisk inriktning: deltagarna är yngre än i särskilda kurser med annan inriktning, och färre av dem är födda utanför Norden – 9 procent jämfört med 15 procent inom övriga inriktningar. Dessutom har deltagarna inom de estetiska inriktningarna i allmänhet föräldrar med längre formell utbildning, framför allt är andelen föräldrar med eftergymnasial utbildning tydligt högre.

I de fältstudier som ingår i utvärderingen betonas anställda i studieförbund och folkhögskolor hur viktigt det är att folkbildningens kulturverksamheter når ut brett. Men rapporten visar också att mångfalden knappast förändras om inte ett riktat mångfaldsarbete faktiskt äger rum, och den tyder på att det är relativt ovanligt med strategiska insatser för att stärka mångfalden, framför allt när det gäller deltagarnas bakgrund i olika länder.

Rapporten *Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser*

Syftet med Folkbildningsrådets studie *Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser* (2023) är att visa hur folkhögskolor som har ökat mångfalden i sitt estetiska utbud arbetar. I studien ingår estetiska kurser vid sex folkhögskolor.

I rapporten sammanfattas hinder och framgångsfaktorer för ökad mångfald:

- **Lokalisering och förankring:** När de estetiska kurserna placeras i områden där människor i underrepresenterade grupper bor, och verksamheten förankras i det lokala kulturlivet, blir det lättare att nå deltagare ur dessa grupper.
- **Representation:** Lärargruppernas och deltagargruppernas sammansättning spelar roll. Lärare ur underrepresenterade grupper kan bidra med nya nätverk och perspektiv, och tidigare deltagare kan fungera som "deltagarambassadörer" som ger trovärdighet och når nya deltagare i sina nätverk.
- **Kursutbudet:** Om utbudet av estetiska kurser breddas och riktas mot personer med olika bakgrund kan även deltagandet breddas.
- **Antagning och avgifter:** Komplicerade antagningsrutiner och avgifter för deltagande kan försvåra rekrytering av personer som inte har tidigare erfarenheter av att ansöka eller som har svag ekonomi.
- **Förankring i organisationen:** Arbetet för breddat deltagande behöver genomföras strategiskt och långsiktigt och vara förankrat i organisationen.
- **Ekonomiska förutsättningar:** Att arbeta med breddat deltagande är resurskrävande. I nuläget saknar folkhögskolorna ofta tillräckliga och långsiktiga medel för att arbeta med breddad rekrytering, eller starta kurser som når nya deltagargrupper.

¹⁴² De statistiska uppgifterna i rapporten *Mångfald och förnyelse* avser 2017.

KULTURSYFTET – JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKEN

Fritidslivet är precis som arbetslivet och samhället i stort tydligt könsuppdelat. Män är i högre grad än kvinnor engagerade inom idrottsrörelsen, både som utövare bland förtroendevalda medan kvinnors intresse för och engagemang i, kulturlivet är högre än hos männen.

Folkbildningens kulturverksamheter är dock mindre kvinnodominerade än övriga delar av folkbildningen. Det är här som majoriteten av folkbildningens manliga deltagare finns. Inom folkhögskolornas och studieförbundens kulturprogram är könsfördelningen i princip jämn. Kulturprogrammen kännetecknas också av särskilt låga trösklar, det är enkelt att delta – kulturprogrammen är ofta gratis, de är ofta lokala verksamheter som äger rum i välbekanta miljöer.

Kulturupplevelser kan, utöver att vara värdefulla i sig, också bidra till ökad gemenskap och en mer meningsfull fritid, vilket är viktigt för ett hälsosamt åldrande och specifikt för att motverka ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa, som de senaste åren ökat bland äldre kvinnor.¹⁴³ Enligt SCB:s undersökningar om svenskars levnadsförhållanden (ULF) löper 19 procent av alla kvinnor som är 65 år eller äldre risk för att drabbas av fattigdom och social utestängning. (Detsamma gäller 13 procent av motsvarande män.)¹⁴⁴

Många av studieförbundens deltagare i kulturinriktade verksamheter är just äldre kvinnor, framför allt inom områden som *bild- och formkonst* och *konsthantverk*.

KULTURSYFTET – FUNKTIONSHINDERSPOLITIKEN

Att få utöva och ta del av kultur är centralt för demokratiskt deltagande och personlig utveckling. Kulturverksamheter kan vara en arena som ger möjlighet för personer med funktionsnedsättning att berätta sin egen historia på egna villkor, att bli sedd och delaktig, och en plats där de kan utforska sin identitet bortom den att vara omsorgsmottagare.¹⁴⁵

Personer med funktionsnedsättningar deltar mindre aktivt i kulturlivet än andra. Det gäller i synnerhet män och boende i landsbygderna. Enligt Myndigheten för delaktighet försvåras deltagandet bland annat av bristande tillgänglighet och socialt stöd, och begränsade valmöjligheter.¹⁴⁶ Personer med funktionsnedsättning, framför allt kvinnor, har dessutom en betydligt svagare ekonomisk ställning än övriga befolkningen.¹⁴⁷

Folkbildningens kulturverksamheter är därför viktiga för personer med funktionsnedsättningar. Både inom studieförbunden och folkhögskolorna är det en högre andel bland deltagarna med funktionsnedsättning än bland övriga, som deltar i de estetiska verksamheterna. Gruppen synliggörs däremot dåligt inom uppföljningar och utvärderingar av den kulturinriktade verksamheten, och det behövs mer kunskap.

I folkbildningens kulturinriktade verksamheter med personer med funktionsnedsättning är det vanligt att personlig utveckling, hälsa eller social delaktighet står i förgrunden. Men det finns också exempel på verksamheter som sätter det konstnärliga främst och som berikar kulturlivet med nya och normbrytande perspektiv. De har också synliggjort personer med funktionsnedsättning som kulturarbetare och skapat vägar till professionalisering. *Moomsteatern*, som startades av ett studieförbund i form av en daglig verksamhet, är ett sådant exempel.

143 www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/ fler-aldre-far-antidepressiva-lakemedel/

144 www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__LE__LE0101__LE0101E/LE01012021E02/

145 Ineland, J. & Sauer, L. (2015).

146 Myndigheten för delaktighet (2020).

147 https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-sic/#_Tabellerochdiagram

Referenser

- von Essen, J. & Svedberg, L. (red.) (2022). *Engagemangets gestaltningar. Insatser i och utanför civilsamhället*. Studentlitteratur.
- European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Hammonds, W., *Culture and democracy, the evidence – How citizens' participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion – Lessons from international research*, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/39199>.
- Fejes, A., Dahlstedt, M., Mešic, N., & Nyström, S. (2018). *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- Folkbildningsrådet (2013). *Att vara folkhögskollärare – förutsättningar, kompetensbehov och tidsanvändning*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2013.
- Folkbildningsrådet (2015). *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*. En rapport från Folkbildningsrådet.
- Folkbildningsrådet (2017a). *Cirkeldeltagare från andra länder*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2017.
- Folkbildningsrådet (2017b). *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter*.
- Folkbildningsrådet (2018a). *Folkhögskollärarnas arbetssituation*. Folkbildningsrådets återrapportering till regeringen 2017.
- Folkbildningsrådet (2018b). *Kulturell bildning i folkhögskolans regi. Deltagare och lärare på estetiska profilkurser*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2018.
- Folkbildningsrådet (2019a). *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden. Studiecirkelnas geografiska spridning och betydelse för integrationen på arbetsmarknaden*.
- Folkbildningsrådet (2019b). *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar*.
- Folkbildningsrådet (2019c). *Folkbildning och regional kompetensförsörjning*.
- Folkbildningsrådet (2020a). *Cirkelnas betydelser: En studie om deltagare i studieförbundens studiecirklar 2019*.
- Folkbildningsrådet (2020b). *Mångfald och förnyelse? Utvärdering av folkbildningens kulturverksamheter*. Folkbildningsrådet utvärderar, No 1 2020.
- Folkbildningsrådet (2021). *Ett engagerande mikrokosmos. Folkhögskoledeltagarna och deras samhällsengagemang*.
- Folkbildningsrådet (2022a). *Folkbildningens betydelse för demokratin. Fördjupad bedömning av demokratisyftet 2021*. Rapport till regeringen.

- Folkbildningsrådet (2022b). *Folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning*. Rapport till regeringen 2022.
- Folkbildningsrådet (2023a). *Breddat deltagande på folkhögskolans estetiska kurser. Berättelser och idéer utifrån sex skolor som når deltagare ur underrepresenterade grupper*.
- Folkbildningsrådet (2023b). *Folkbildning med asylsökande 2022. Svenskundervisning för ukrainska flyktingar och asylsökande*.
- Folkbildningsrådet (2023c). *Folkbildning och landets kompetensförsörjning. Vilken roll spelar folkbildningen i städer och på landsbygden?*
- Folkbildningsrådet (2023d). *Folkhögskolans deltagare med intellektuell funktionsnedsättning*. Rapport till regeringen 2023.
- Folkbildningsrådet (2023e). *Förstärkningsbidrag för folkhögskolor Utredning om förstärkningsbidragets användning under 2022*.
- Folkbildningsrådet (2023f). *När folkbildningens möter samhällets demokratiska utmaningar. Fördjupad bedömning av demokratisyftet 2022*. Rapport till regeringen.
- Folkbildningsrådet (2023g). *Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning*.
- Folkbildningsrådet (2024a). *Bildningen i folkbildningen – för individ och samhälle* (prel.). Publiceras våren 2024.
- Folkbildningsrådet (2024b). *Digitaliserad folkbildning* (prel.). Publiceras våren 2024.
- Folkbildningsrådet (2024c). *Folkbildning i landsbygder - Om folkbildningens betydelser för människor och lokalsamhällen i svenska landsbygder*.
- Folkbildningsrådet (2024 d). *Lärare inom folkhögskolan – akademisk meritering och yrkessocialisation*. (prel.) Publiceras sommaren 2024.
- Folkbildningsrådet (2024e). *Folkhögskolornas kurser i samarbete med Arbetsförmedlingen 2023. Studiemotiverande folkhögskolekurs och Etableringskurs på folkhögskola – återrapportering*. Dnr 24/00233.
- Forslund, A. & Liljeberg, L. (2021). *Unga som varken arbetar eller studerar*. En beskrivning av gruppen och effekter av insatser för att möta problemet. Rapport 2021:12. Institutet för Arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).
- Hedegaard, J. & Hugo, M. (2018). *Utbildning som stödande miljö för deltagare med högfungerande autism. Rapport från pågående forskningsprojekt om personer med högfungerande autism och deras studiegång*. I Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Från skola till arbete. Fördjupad analys av ungas övergång mellan skola och arbetsliv. Slutrapport.
- Hugo, M & Hedegaard, J. (2022). *Folkhögskolans stödande roll vid psykisk ohälsa - Ett deltagarperspektiv*. Encell Rapport 1:2022. Encell, Högskolan för lärande och kommunikation.
- Hugo, M., Hedegaard, J. & Bjursell, C. (2019). *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Encell rapport 1:2019. Encell, Högskolan för lärande och kommunikation.
- Ineland, J. & Sauer, L. (2015). *Egenmakt, hälsa och deltagande i kulturlivet*.
- Institutet för mänskliga rättigheter (2024). *Kompletterande information till FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Inför den andra och tredje granskningsprocessen avseende Sverige 2024*.
- Jämställdhetsmyndigheten (2022). *Lägesanalys: Ökad utsatthet för ukrainska kvinnor på flykt*. Lägesanalys 1. Dnr: ALLM 2022/127.
- Jämställdhetsmyndigheten (2023). *Jämställdhet i lokalt engagemang och politik. Delredovisning av uppdrag att göra en fördjupad studie om delaktighet och deltagande i den lokala demokratin*. 2023:13.
- Kulturanalys Norden (2022). *Delaktighet i kulturlivet i Norden. En kunskapsöversikt med utgångspunkt i kulturvaneundersökningar och forskningen om kulturpolitik*. Nordisk kulturfakta 2022:07.
- Kulturrådet (2023). *Möjligheter, utmaningar, metoder. Ett kunskapsunderlag om breddad rekrytering inom kultursektorn*.
- Myndigheten för delaktighet (2020). *Aktiv fritid. Redovisning av ett regeringsuppdrag om att kartlägga lokala och regionala satsningar samt tillgången till fritidshjälpedel*.
- Myndigheten för kulturanalys (2019). *Kulturens geografi. Tillgång till kulturutbud i landets kommuner*. Kulturfakta 2019:3.
- Myndigheten för kulturanalys (2020). *Kulturanalys 2020. En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen*. Rapport 2020:1.
- Myndigheten för kulturanalys (2022). *Kulturanalys 2022. En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen*. Rapport 2022:1.
- Myndigheten för kulturanalys (2023a). *Att bredda deltagandet i kulturlivet. Hinder och möjligheter*. Rapport 2023:2.
- Myndigheten för kulturanalys (2023b). *Kultursektorns återhämtning och förändring efter covid-19-pandemin*. Nordisk kulturfakta 2023:03.
- Myndigheten för kulturanalys (2024a). *Kulturens roll och nytta i samhällsutvecklingen. En kunskapsöversikt med utgångspunkt i forskning och de nordiska ländernas kulturpolitik*. Nordisk kulturfakta 2023:05.

- Myndigheten för kulturanalys (2024b). *Kulturanalys 2024. En lägesrapport i relation till de kulturpolitiska målen*. Rapport 2024:1.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället? En kunskapsöversikt om hinder för deltagande*.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020). *Ett långvarigt utanförskap. Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar*.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023a). *Ett år med nya utmaningar. Uppföljning av ideella föreningars villkor 2022*.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023b). *Fokus 23 – Olika villkor för etablering. Lokala förutsättningar och stöd till unga som varken arbetar eller studerar*.
- Nordvall, H., Pastuhov, A. & Osman, A. (2018). *Folkbildning av och för migranter. En lokal studie av deltagarmönster och meningsskapande inom ABFs verksamhet för målgruppen invandrare*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- NOVUS (2023). *Trendrapport 2019–2023*. Powerpointpresentation.
- Polisen (2017). *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.
- Prop. 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning*.
- Prop. 2016/17:188, *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*.
- Prop. 2017/18:179. *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop*.
- Prop. 2023/24:1, *Budgetpropositionen för 2024*.
- Regeringskansliet (2018). *Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara*. Ku 18:02.
- Regeringskansliet (2021). *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030*. Regeringens skrivelse 2020/21:133.
- Schoultz, M. (2023). *Seniorers lärande: Intrinsiska värden som hälsoresurs*. Doktorsavhandling. Örebro universitet, Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap.
- SOU 2018:23. *Konstnär – oavsett villkor*. Betänkande av Konstnärspolitiska kommittén.
- SOU 2023:24. *Etablering för fler. Jämställda möjligheter till integration*. Delbetänkande av utredningen om Förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor.
- SOU 2023:58. *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun*. Betänkande av Kultursamverkansutredningen.
- SOU 2023:68. *Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalauset*. Slutbetänkande av Sannings- och försöningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalauset.
- SOU 2024:3. *Ett starkt judiskt liv för framtida generationer Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034*. Betänkande av Utredningen om nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2017). *Villkor för utbildning. Kartläggning av nuläge för barn, elever och vuxenstudier med funktionsnedsättning*.
- SCB (2017). *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan*. Temarapport 2017:11 utbildning.
- SCB (2019). *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF*.
- SCB (2022). *Grundläggande behörighet efter folkhögskolans allmänna kurs 2007–2020* Temarapport 2022:1.
- SCB (2023a). *Social bakgrund hos nybörjare på särskild kurs – folkhögskola*.
- SCB (2023b). *Uppföljning av allmän kurs på folkhögskola*.
- SCB (2024). *Trender och Prognoser 2023. Befolkning, utbildning, arbetsmarknad - med sikte på år 2024*.
- Statskontoret (2016). *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Delrapport.
- Statskontoret (2018). *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Slutrapport. 2018:10.
- Statskontoret (2020). *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor*. Rapport 2020:2.
- Studieförbunden (2019). *Basen i svenskt musikliv – Studieförbundens musikrapport 2019*. Studieförbundens material 2019:1.
- Svensk författningssamling 2015:218. *Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen*.
- Sveriges folkhögskolor (2023). *Folkhögskoleenkäten 2023*. Resultatrapport.
- Ungdomsbarometern (2024). *Generationsrapporten 2024*.

Tabellbilaga

Datakälla gällande studieförbunden är SCB:s officiella statistik. Denna statistik uppdateras inte med de korrigeringar av verksamheten som studieförbunden rapporterar i efterhand till Folkbildningsrådet.

I tabellerna redovisas i första hand deltagaruppgifter som hämtats från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, som visar unika personer per verksamhetsform. I undantagsfall redovisas grupprapporterade deltagare. Detta markeras i så fall i not.

Skillnad i antal och andel deltagare kan förekomma mellan olika tabeller. Detta beror främst på den variabelgruppering som görs, men även sekretessgranskning kan påverka utfallet. Likaså kan uppgift om enskilda individer eller grupper saknas. Så är exempelvis fallet när det kommer till unga som ännu inte återfinns i SCB:s utbildningsregister.

TABELL S 1A. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget. 72

TABELL S 1B. Studieförbundens verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023. 73

TABELL S 2A. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2021–2023, jämfört med andel i befolkningen. Antal (N) och andel (procent). 74

TABELL S 2B. Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2021–2023. Antal (N) och andel (procent). 75

TABELL S 3A. Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent). 76

TABELL S 3B. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent). 77

TABELL S 3C. Cirkeldeltagare per 1 000 invånare i olika kommungrupper 2023. Antal (N). 78

TABELL S 3D. Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet per 1 000 invånare i olika län 2023. Antal (N). 78

TABELL S 4A. Studieförbundens deltagare och arrangemang på distans 2021–2023. Jämförelse med övriga deltagare och arrangemang. Antal (N) och andel (procent). 79

TABELL S 4B. Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet som läser på distans 2023. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans eller har deltagit i båda typerna av verksamhet. Andel (procent). 80

TABELL S 5A. Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2023. Antal (N) och andel (procent). 81

TABELL S 5B. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2023. Andel av grupp (procent). 82

TABELL S 5C. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent). 83

TABELL S 5D. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent). 84

TABELL S 5E. Cirkeldeltagare inom ämnesområdena Musik och Improvisatorisk musik 2023. Antal (N) och andel (procent). 85

TABELL S 5F. Studiecirkel i musik 2021–2023. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent). 85

TABELL S 6A. Cirkeldeltagare fördelade efter juridiskt kön 2023. Andel (procent). 86

TABELL S 6B. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2023. Andel (procent). 86

TABELL S 6C. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent). 87

TABELL S 6D. Cirkeldeltagare i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent). 87

TABELL S 6E. Nya cirkeldeltagare 2023. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent). 88

TABELL S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2023. Största och minsta andel samt median (procent). 89

TABELL F 1A. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget. 90

TABELL F 1B. Folkhögskolornas verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023. 91

TABELL F 2A. Deltagare i allmän kurs 2021–2023 per kursnivå. Andel (procent). 92

TABELL F 2B. Deltagare i särskild kurs 2021–2023 per kursnivå. Andel (procent). 93

TABELL F 2C. Deltagare i kort kurs 2021–2023. Andel (procent). 94

TABELL F 2D. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2021–2023. Andel (procent). 94

TABELL F 2E. Deltagare i Etableringskurs 2021–2023. Andel (procent). 95

TABELL F 2F. Deltagare i Svenska från dag ett 2021–2023. Andel (procent).	96
TABELL F 3A. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent). ..	97
TABELL F 3B. Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).	98
TABELL F 3C. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs per 1 000 invånare i olika kommungrupper 2023. Antal (N).	99
TABELL F 3D. Deltagare i långa kurser per 1 000 invånare i olika län 2023. Antal (N).	100
TABELL F 4A. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2023. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).	101
TABELL F 4B. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som bodde på internat 2023. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).	102
TABELL F 4C. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läste på distans 2023. Jämförelse med deltagare som ej läste på distans. Andel (procent). ..	103
TABELL F 5A. Kursinriktningar allmän kurs och särskild kurs 2023. Antal (N) och andel (procent). ..	104
TABELL F 5B. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).	105
TABELL F 5C. Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).	106
TABELL F 6A. Deltagare fördelade efter juridiskt kön i allmän kurs och särskild kurs 2023. Andel (procent).	107
TABELL F 6B. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän kurs och särskild kurs 2023. Andel (procent).	108
TABELL F 6C. Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).	109
TABELL F 6D. Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).	110
TABELL F 6E. Deltagare i allmän kurs i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).	111
TABELL F 6F. Deltagare i särskild kurs i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).	111
TABELL F 6G. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs med funktionsnedsättning 2023. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).	112
TABELL F 6H. Nybörjare i allmän kurs per kursnivå 2023. Andel (procent).	113
TABELL F 6I. Nybörjare i särskild kurs per kursnivå 2023. Andel (procent).	114
TABELL F 7. Kategorier av deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2023. Minsta och största andel samt median (procent).	115
TABELL F 8A. Utfärdade behörigheter och intyg på allmän kurs och särskild kurs 2021–2023. Andel (procent).	116
TABELL F 8B. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola höstterminen 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).	117
TABELL F 8C. Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om behörighet från allmän kurs 2014–2021. Andel (procent).	117
TABELL F 8D. Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om genomförd eftergymnasial utbildning på särskild kurs 2014–2020. Andel (procent).	118
TABELL F 9. Studiemotiverande folkhögskolekurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).	119

TABELL S 1A.
Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget.

	ANTAL ARRANGEMANG (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)	ANTAL DELTAGARE (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)	ANTAL STUDIE- TIMMAR (N)
2023					
Studiecirkel	103 181 (-4%)	347 026 (0%)	65	35	3 976 596
Annan folkbildningsverksamhet	52 123 (+3%)	369 905 (+7%)	67	33	968 528
Kulturprogram*	157 737 (-10%)	8 237 539 (-7%)	58	42	1 419 633
2022					
Studiecirkel	107 385 (+26%)	345 854 (+17%)	64	36	4 318 862
Annan folkbildningsverksamhet	50 362 (+22%)	345 343 (+24%)	67	33	938 676
Kulturprogram*	176 039 (+51%)	8 872 038 (+88%)	56	44	1 584 351
2021					
Studiecirkel	85 553 (-44%)	294 493 (-30%)	63	37	3 608 609
Annan folkbildningsverksamhet	41 188 (-24%)	279 090 (-23%)	66	34	746 467
Kulturprogram*	116 558 (-20%)	4 715 789 (-22%)	54	46	1 049 022
2020					
Studiecirkel	153 199 (-37%)	420 283 (-30%)	62	38	7 213 871
Annan folkbildningsverksamhet	54 113 (-27%)	361 471 (-27%)	67	33	989 320
Kulturprogram*	146 166 (-60%)	6 076 520 (-68%)	55	45	1 315 494
2019					
Studiecirkel	241 836 (-7%)	599 357 (-3%)	62	38	12 143 886
Annan folkbildningsverksamhet	74 372 (+2%)	495 668 (+2%)	64	36	1 658 073
Kulturprogram*	365 518 (-4%)	19 219 836 (-3%)	56	44	3 289 662

* Gruppriporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 1B.
Studieförbundens verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023.

	ANTAL ARRANGEMANG (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)	ANTAL DELTAGARE (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)	ANTAL STUDIE- TIMMAR (N)
2023					
Vardagssvenska*	408 (-67%)	2 357 (-71%)	65	35	13 650
Svenska från dag ett*	1 007 (-72%)	4 392 (-64%)	69	31	37 327
Svenska för föräldralediga	811 (-60%)	3 863 (-42%)	81	19	25 469
2022					
Vardagssvenska*	1 087 (+51%)	8 002 (+61%)	72	28	46 704
Svenska från dag ett*	3 017 (+64%)	12 250 (+95%)	70	30	101 905
Svenska för föräldralediga	2 047 (+98%)	6 640 (+56%)	82	18	61 353
Studieförbundens insatser med personer långt från arbetsmarknaden	1 835 (+25%)	9 577 (+17%)	74	26	81 566
2021					
Vardagssvenska*	718 (-30%)	4 980 (-46%)	49	51	30 406
Svenska från dag ett*	1 835 (-35%)	6 295 (-36%)	51	49	64 314
Arbetsmarknadsnära insatser på distans	543 (+30%)	4 494 (+15%)	76	24	21 456
Svenska för föräldralediga	1 033 (+305%)	4 238 (+272%)	88	12	30 532
Studieförbundens insatser med personer långt från arbetsmarknaden	1 473 (-)	8 174 (-)	75	25	65 245
2020					
Vardagssvenska*	1 031 (-39%)	7 258 (-30%)	47	53	45 188
Svenska från dag ett*	2 842 (-41%)	9 882 (-34%)	44	56	101 281
Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor	2 087 (-15%)	7 034 (-5%)	100	-	62 372
Arbetsmarknadsnära insatser på distans	521 (-)	3 901 (-)	76	24	19 298
Svenska för föräldralediga	255 (-)	1 140 (-)	92	8	7 546
2019					
Vardagssvenska*	1 687 (-18%)	10 427 (-26%)	41	59	74 597
Svenska från dag ett*	4 797 (-10%)	15 012 (-25%)	42	58	187 920
Stöd till föräldrar i barns lärande	126 (-94%)	-	-	-	2 734
Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor	2 458 (+3%)	7 380 (+139%)	100	-	74 531

* Unika personer. Könsuppdelningen beräknas dock utifrån gruppstatistiken.

TABELL S 2A.

Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2021–2023, jämfört med andel i befolkningen. Antal (N) och andel (procent).

	2023		2022		2021	
	CIRKEL- DELTAGARE	BEFOLKNING*	CIRKEL- DELTAGARE	BEFOLKNING*	CIRKEL- DELTAGARE	BEFOLKNING*
Studiecirkel						
Antal deltagare (N)	347 026	9 023 168	345 854	8 953 014	294 493	8 868 845
Kvinnor	65	50	64	50	63	50
Män	35	50	36	50	37	50
Inrikes födda	82	77	82	77	81	78
Utrikes födda	18	23	18	23	19	22
Eftergymnasial utbildning	51	39	50	38	49	37
Gymnasial utbildning, 3 år	16	23	17	23	17	22
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	18	15	18	20	18	20
Högst grundskola/motsvarande	14	24	15	19	15	19
65- år	41	24	40	24	37	24
45-64 år	25	29	25	29	26	29
25-44 år	22	31	22	31	24	31
20-24 år	4	7	5	7	5	7
13-19 år	8	10	8	10	9	9
Med funktionsnedsättning**	5	-	4	-	4	-
Annan folkbildningsverksamhet						
	DELTAGARE	BEFOLKNING*	DELTAGARE	BEFOLKNING*	DELTAGARE	BEFOLKNING*
Antal deltagare (N)	369 905	9 893 581	345 343	9 832 367	279 090	9 745 652
Kvinnor	67	50	67	50	66	50
Män	33	50	33	50	34	50
Inrikes födda	86	77	86	79	87	79
Utrikes födda	14	23	14	21	13	21
Eftergymnasial utbildning	55	39	55	38	56	37
Gymnasial utbildning, 3 år	17	23	18	23	17	22
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	16	15	16	20	16	20
Högst grundskola/motsvarande	11	24	11	19	11	19
65- år	27	22	26	22	25	22
45-64 år	25	26	24	26	25	26
25-44 år	19	28	19	28	19	28
20-24 år	4	6	4	6	3	6
13-19 år	10	9	10	9	10	9
6-12 år	16	9	17	9	18	9
Med funktionsnedsättning**	3	-	3	-	3	-

* Andelarna i befolkningen beräknas utifrån antalet personer 13 år och äldre gällande studiecirkel och 6 år och äldre gällande annan folkbildningsverksamhet.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 2B.**Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).**

	2023	2022	2021
Vardagssvenska			
Antal deltagare (N)*	2 357	8 002	4 980
Kvinnor*	65	72	49
Män*	35	28	51
65- år**	1	0	0
25-65 år**	98	100	100
13-24 år**	1	0	0
6-12 år**	0	0	0
Med funktionsnedsättning**	0	0	0
Svenska från dag ett			
Antal deltagare (N)*	4 392	12 250	6 295
Kvinnor*	69	70	51
Män*	31	30	49
65- år**	0	0	0
25-65 år**	98	98	98
13-24 år**	1	1	1
6-12 år**	0	0	1
Med funktionsnedsättning**	0	0	0

* Avser unika personer. Könsfördelning beräknas utifrån gruppstatistik.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3A.
Circleldeltagare i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).*

STUDIECIRKEL	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		TOTALT
	STORSTAD	STORSTAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	MINDRE STAD/TÄTORT	MINDRE STAD/TÄTORT	MINDRE STAD/TÄTORT	LANDSBYGDS- KOMMUN		
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	16	12	27	15	15	7	15	7	8	100	
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP (PROCENT)											
Kvinnor	63	66	63	67	65	66	65	66	68	65	
Män	37	34	37	33	35	34	35	34	32	35	
Inrikes födda	73	80	78	87	90	88	90	88	89	82	
Utrikes födda	27	20	22	13	10	12	10	12	11	18	
Eftergymnasial utbildning	67	57	56	41	46	39	46	39	39	51	
Gymnasial utbildning, 3 år	14	16	15	17	17	17	17	17	18	16	
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	9	15	15	24	22	25	22	25	26	18	
Högst grundskola/motsvarande	10	12	14	17	15	19	15	19	17	14	
65-år	26	39	36	50	47	53	47	53	51	41	
45-64 år	25	27	25	25	24	24	24	24	25	25	
25-44 år	35	21	24	16	17	14	17	14	15	22	
20-24 år	5	4	6	3	3	2	3	2	3	4	
13-19 år	8	9	9	7	8	7	8	7	7	8	
Med funktionsnedsättning**	5	5	4	6	6	8	6	8	11	5	

* Kommungruppsindelningen avser deltagarnas folkbokföringskommun och bygger på SKR:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad", samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Grupperade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3B.
Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).*

ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		TOTALT
	STORSTAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	MINDRE STAD/ TÄTORT	STAD/TÄTORT	MINDRE STAD/ TÄTORT	LANDSBYGDS- KOMMUN		
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	15	13	28	15	15	6	8	100	
Andel deltagare per kommungrupp (procent)									
Kvinnor	68	67	66	67	67	66	66	67	
Män	32	33	34	33	33	34	34	33	
Inrikes födda	81	85	83	89	90	88	90	86	
Utrikes födda	19	15	17	11	10	12	10	14	
Eftergymnasial utbildning	72	59	59	45	49	41	43	55	
Gymnasial utbildning, 3 år	13	17	16	20	19	19	21	17	
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	8	14	13	22	20	24	22	16	
Högst grundskola/motsvarande	7	10	11	13	13	16	13	11	
65- år	19	28	23	32	32	38	31	27	
45-64 år	24	26	23	26	24	26	26	25	
25-44 år	27	17	20	17	17	15	17	19	
20-24 år	4	3	6	2	3	2	3	4	
13-19 år	8	10	11	9	9	8	10	10	
6-12 år	17	17	17	15	15	11	13	16	
Med funktionsnedsättning**	2	4	3	4	4	4	5	3	

* Kommungruppsindelningen avser deltagarnas folkbokföringskommun och bygger på SKR:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad", samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Gruppportnerade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3C.

Cirkeldeltagare per 1 000 invånare i olika kommungrupper 2023. Antal (N).*

KOMMUNGRUPP	BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE (N)	DELTAGARE (N)	ANTAL DELTAGARE PER 1 000 INVÅNARE
Storstad	1 680 888	56 264	33
Pendlingskommun nära storstad	1 684 919	42 503	25
Större stad	2 159 879	92 071	43
Pendlingskommun nära större stad	1 283 679	51 938	40
Mindre stad/tätort	1 145 001	51 968	45
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	515 832	24 169	47
Landsbygdskommun	552 970	28 113	51
Totalt	9 023 168	347 026	38

* Kommungruppsindelningen avser deltagarnas folkbokföringskommun och bygger på SKR:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad", samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

TABELL S 3D.

Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet per 1 000 invånare i olika län 2023.

Antal (N).

LÄN	DELTAGARE (N)	ANTAL DELTAGARE PER 1 000 INVÅNARE 6 ÅR OCH ÄLDRE
Stockholm	98 617	47
Uppsala	24 622	71
Södermanland	16 927	66
Östergötland	29 506	73
Jönköping	32 293	103
Kronoberg	13 516	78
Kalmar	17 795	83
Gotland	6 741	126
Blekinge	10 488	77
Skåne	75 713	63
Halland	20 335	69
Västra Götaland	106 285	70
Värmland	21 915	89
Örebro	22 298	85
Västmanland	17 730	74
Dalarna	18 896	76
Gävleborg	19 468	79
Västernorrland	16 721	80
Jämtland	11 516	101
Västerbotten	29 036	121
Norrbottn	16 511	76

TABELL S 4A.
Studieförbundens deltagare och arrangemang på distans 2021–2023. Jämförelse med övriga deltagare och arrangemang.
Antal (N) och andel (procent).

	2023				2022				2021			
	DISTANS (N)	EJ DISTANS (N)	DELTAGARE BÅDA (N)	ANDEL DISTANS (PROCENT)	DISTANS (N)	EJ DISTANS (N)	DELTAGARE BÅDA (N)	ANDEL DISTANS (PROCENT)	DISTANS (N)	EJ DISTANS (N)	DELTAGARE BÅDA (N)	ANDEL DISTANS (PROCENT)
Arrangemang												
Studiecirkel	4 366	98 815	-	4	6 933	100 452	-	6	68 288	-	-	20
Annan folkbildnings- verksamhet	1 974	50 149	-	4	3 216	47 146	-	6	33 245	-	-	19
Kulturprogram*	2 097	155 640	-	1	4 959	171 080	-	3	100 989	-	-	13
Deltagare												
Studiecirkel	12 912	329 960	4 154	5	17 847	320 506	7 501	7	237 816	17 637	17 637	19
Annan folkbildnings- verksamhet	12 576	350 271	7 058	5	18 683	316 234	10 426	8	216 044	18 889	18 889	23
Kulturprogram*	173 069	8 064 470	-	2	318 587	8 553 451	-	4	3 720 048	-	-	21

* Grupperapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 4B.

Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet som läser på distans 2023. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans eller har deltagit i båda typerna av verksamhet. Andel (procent).

	STUDIECIRKEL			ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET		
	DISTANS	EJ DISTANS	DELTAGIT I BÅDA	DISTANS	EJ DISTANS	DELTAGIT I BÅDA
Andel deltagare	4	95	1	3	95	2
ANDEL DELTAGARE PER DISTANS/EJ DISTANS/ DELTAGIT I BÅDA (PROCENT)						
Kvinnor	64	65	63	62	67	67
Män	36	35	37	38	33	33
Inrikes födda	64	83	60	76	86	83
Utrikes födda	36	17	40	24	14	17
Eftergymnasial utbildning	58	51	58	59	55	64
Gymnasial utbildning, 3 år	15	16	15	18	17	18
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	9	19	12	12	17	12
Högst grundskola/motsvarande	18	14	14	10	12	7
65- år	11	42	25	18	37	23
45-64 år	27	25	30	34	24	36
25-44 år	40	21	32	33	19	26
20-24 år	6	4	5	5	4	5
13-19 år	15	8	8	8	10	5
6-12 år	-	-	-	3	16	4
Med funktionsnedsättning*	1	5	-	1	3	-

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5A.

Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2023. Antal (N) och andel (procent).

	ARRANGEMANG		DELTAGARE*	
	ANTAL (N)	ANDEL (PROCENT)	ANTAL (N)	ANDEL (PROCENT)
Konst, musik och media	58 099	56	193 915	48
varav Bild- och formkonst	4 600	4	20 341	5
varav Musik, dans och dramatik	38 724	38	113 086	28
varav Medieproduktion	773	1	1 773	0
varav Formgivning	106	0	510	0
varav Konsthantverk	13 896	13	58 205	14
Humaniora (språk, historia)	18 471	18	78 771	20
varav Religion	3 805	4	17 729	4
varav Främmande språk	7 245	7	27 628	7
varav Svenska och litteraturkunskap (inkl. hemspråk)	4 511	4	17 923	4
varav Historia och arkeologi	2 141	2	11 123	3
varav Livsåskådning, filosofi, logik och etik	769	1	4 368	1
Samhälls- och beteendevetenskap	5 955	6	27 427	7
Personliga tjänster	3 503	3	17 831	4
Lantbruk, trädgård, skog och fiske	6 184	6	31 946	8
Data	1 511	1	7 360	2
Hälso- och sjukvård	1 539	1	6 570	2
Socialt arbete och omsorg	1 506	1	6 437	2
Företagsekonomi, handel och administration	784	1	4 125	1
Teknik och teknisk industri	487	0	2 352	1
Pedagogik och cirkelledarutbildning	1 816	2	8 061	2
Läs- och skrivinlärning för vuxna	136	0	631	0
Övriga	3 190	3	17 028	4

* Unika deltagare per ämne.

TABELL S 5B.
Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2023. Andel av grupp (procent).

	ÄMNE	ANDEL AV GRUPP	ÄMNE	ANDEL AV GRUPP	ÄMNE	ANDEL AV GRUPP
Kvinnor	Husdjurskötsel	7	Körsång	6	Övrigt konsthantverk	6
Män	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	24	Sång och musik i grupp	6	Annan utbildning i religion	5
Inrikes födda	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	12	Körsång	6	Husdjurskötsel	6
Utrikes födda	Annan utbildning i religion	10	Svenska som främmande språk	8	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	5
Eftergymnasial utbildning	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	12	Körsång	6	Husdjurskötsel	5
Gymnasial utbildning, 3 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	18	Husdjurskötsel	7	Sång och musik i grupp	5
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	7	Övrigt konsthantverk	7	Körsång	6
Högst grundskola/motsvarande	Annan utbildning i religion	6	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	6	Sång och musik i grupp	5
65- år	Körsång	7	Övrigt konsthantverk	7	Historia	5
45-64 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	14	Husdjurskötsel	9	Körsång	6
25-44 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	22	Husdjurskötsel	6	Keramik	5
20-24 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	16	Annan utbildning i religion	9	Teater och dramatik (för scenframställning)	7
13-19 år	Annan utbildning i religion	15	Pedagogik o metodik	9	Övriga danser	7
Med funktionsnedsättning*	Sång och musik i grupp	16	Personlig utveckling	7	Friskvård	6

* Gruppporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5C.
Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN	HUMANIORA (SPRÅK, HISTORIA)	VARAV RELIGION	VARAV FRÄMMADE SPRÅK	VARAV SVENSKA OCH LITTERATUR- KUNSKAP (INKL. HEMSPRÅK)	VARAV HISTORIA OCH ARKEOLOGI	VARAV LIVSÅSKÄDNING, FILOSOFI, LOGIK OCH ETIK	
Andel deltagare av alla deltagare (procent)							
ANDEL DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)							
Kvinnor	65	58	67	80	55	66	
Män	35	42	33	20	45	34	
Inrikes födda	85	62	56	75	89	82	
Utrikes födda	15	38	44	25	11	18	
Eftergymnasial utbildning	50	45	67	55	38	53	
Gymnasial utbildning, 3 år	17	16	11	10	14	13	
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	19	16	10	19	27	18	
Högst grundskola/motsvarande	14	23	12	15	21	16	
65- år	41	24	35	60	83	47	
45-64 år	26	22	27	14	10	18	
25-44 år	22	19	29	14	4	11	
20-24 år	4	7	4	3	1	3	
13-19 år	7	29	6	9	1	21	
Med funktionsnedsättning*	5	0,5	0	0	0	0	

* Gruppapperterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5D.
Circleldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2023. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN	KONST, MUSIK OCH MEDIA	VARAV BILD- OCH FORMKONST	VARAV MUSIK, DANS OCH DRAMATIK	VARAV MEDI- PRODUKTION	VARAV FORMGIVNING	VARAV KONST- HANTVERK
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	52	48	5	28	0	0	14
ANDEL DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)							
Kvinnor	65	66	81	53	46	76	88
Män	35	34	19	47	54	24	12
Inrikes födda	77	87	87	87	79	83	89
Utrikes födda	23	13	13	13	21	17	11
Eftergymnasial utbildning	49	54	60	54	54	51	51
Gymnasial utbildning, 3 år	16	16	13	18	20	22	13
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	19	18	18	15	13	17	24
Högst grundskola/motsvarande	17	12	8	12	12	10	13
65- år	43	41	56	32	27	31	56
45-64 år	24	26	24	26	23	35	24
25-44 år	19	23	15	27	32	23	17
20-24 år	4	4	2	6	10	7	2
13-19 år	10	6	3	8	8	5	1
Med funktionsnedsättning*	3	2	2	0	0	0	0

* Grupperade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5E.

Cirkeldeltagare inom ämnesområdena Musik och Improvisatorisk musik 2023. Antal (N) och andel (procent).

	MUSIK	VARAV IMPROVISATORISK MUSIK
Antal deltagare	73 962	24 054
ANDEL DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)		
Kvinnor	42	17
Män	58	83
Inrikes födda	88	90
Utrikes födda	12	10
Eftergymnasial utbildning	54	54
Gymnasial utbildning, 3 år	19	26
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	15	11
Högst grundskola/motsvarande	12	9
65- år	34	10
45-64 år	28	32
25-44 år	28	45
20-24 år	5	8
13-19 år	5	5
Med funktionsnedsättning*	4	0

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5F.

Studiecirklar i musik 2021–2023. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).

	2023	2022	2021
Antal studiecirkeltimmar totalt	3 976 596	4 318 862	3 608 609
Antal studietimmar i musikcirklar	1 790 834	1 729 115	1 468 002
<i>varav antal timmar improvisatorisk musik</i>	967 685	1 105 934	873 967
Andel studietimmar i musikcirklar, av alla studietimmar	45	40	41
<i>varav andel studietimmar i improvisatorisk musik, av alla studietimmar</i>	24	26	24
Antal cirkeldeltagare totalt	347 026	345 854	294 493
Antal deltagare i musikcirklar	73 962	74 459	63 309
<i>varav antal deltagare i improvisatorisk musik</i>	24 054	24 931	21 160
Andel deltagare i musikcirklar, av alla deltagare	21	22	21
<i>varav andel deltagare i improvisatorisk musik av alla deltagare</i>	7	7	7

TABELL S 6A.

Cirkeldeltagare fördelade efter juridiskt kön 2023. Andel (procent).

	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	65	35	100
ANDEL DELTAGARE PER JURIDISKT KÖN (PROCENT)			
Inrikes födda	82	81	82
Utrikes födda	18	19	18
Eftergymnasial utbildning	54	47	51
Gymnasial utbildning, 3 år	14	21	16
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	19	16	18
Högst grundskola/motsvarande	13	16	14
65- år	44	35	41
45-64 år	25	24	25
25-44 år	20	26	22
20-24 år	4	5	4
13-19 år	7	9	8
Med funktionsnedsättning*	5	4	5

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6B.

Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2023. Andel (procent).

	INRIKES	UTRIKES	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	82	18	100
ANDEL DELTAGARE PER INRIKES/UTRIKES FÖDD (PROCENT)			
Kvinnor	65	63	65
Män	35	37	35
Eftergymnasial utbildning	52	47	51
Gymnasial utbildning, 3 år	17	13	16
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	19	16	18
Högst grundskola/motsvarande	12	24	14
65- år	45	22	41
45-64 år	24	29	25
25-44 år	19	35	22
20-24 år	4	6	4
13-19 år	8	9	8
Med funktionsnedsättning*	-	-	5

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6C.**Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).**

	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING, 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, KORTARE ÄN 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	51	16	18	14	100
ANDEL DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAKGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	68	55	69	60	65
Män	32	45	31	40	35
Inrikes födda	84	86	85	72	82
Utrikes födda	16	14	15	28	18
65- år	39	30	65	49	41
45-64 år	30	26	27	14	25
25-44 år	29	29	7	11	22
20-24 år	3	14	0	3	4
13-19 år	0	0	0	23	8
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	5

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6D.**Cirkeldeltagare i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).**

	13-19 ÅR	20-24 ÅR	25-44 ÅR	45-64 ÅR	65- ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	8	4	22	25	41	100
ANDEL DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	59	56	59	66	70	65
Män	41	44	41	34	30	35
Inrikes födda	80	75	71	79	90	82
Utrikes födda	20	25	29	21	10	18
Eftergymnasial utbildning	0	32	66	57	46	51
Gymnasial utbildning, 3 år	0	53	21	16	11	16
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	0	3	6	19	27	18
Högst grundskola/motsvarande	99	11	7	8	16	14
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	-	5

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6E.**Nya cirkeldeltagare 2023. Jämförelse med återkommande deltagare*. Andel (procent).**

	NYA CIRKELDELTAGARE	ÅTERKOMMANDE CIRKELDELTAGARE
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	26	74
ANDEL DELTAGARE PER NYA/ÅTERKOMMANDE (PROCENT)		
Kvinnor	64	65
Män	36	35
Inrikes födda	78	83
Utrikes födda	22	17
Eftergymnasial utbildning	52	51
Gymnasial utbildning, 3 år	18	15
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	16	19
Högst grundskola/motsvarande	14	14
65– år	26	46
45–64 år	27	24
25–44 år	30	19
20–24 år	6	4
13–19 år	10	7
Med funktionsnedsättning**	-	-
Storstad	19	15
Pendlingskommun nära storstad	13	12
Större stad	26	27
Pendlingskommun nära större stad	14	15
Mindre stad/tätort	15	15
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	6	7
Landsbygdskommun	8	8

* Med nya deltagare avses deltagare i studiecirkel 2023, som inte deltagit under perioden 2020–2022. Med återkommande deltagare avses deltagare i studiecirkel 2023, som även deltagit någon gång under perioden 2020–2022.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 7.**Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2023. Största och minsta andel samt median (procent).**

	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	53	71	58
Män	29	47	42
Inrikes födda	19	91	83
Utrikes födda	9	81	17
Eftergymnasial utbildning	25	78	51
Gymnasial utbildning, 3 år	11	22	16
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	6	25	16
Högst grundskola/motsvarande	5	43	13
65- år	3	59	30
45-64 år	21	35	25
25-44 år	14	35	26
20-24 år	2	12	4
13-19 år	3	25	5
Med funktionsnedsättning*	0	14	2

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 1A.

Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2019–2023, folkbildningsanslaget.

	ANTAL DELTAGARVECKOR (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)*	ANTAL FOLKHÖG- SKOLOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
2023					
Allmän kurs*	493 395 (-2)	156	18 918 (-12)	60	40
Särskild kurs*	651 609 (5)	155	38 914 (-7)	69	31
Kort kurs	38 132 (-3)	123	38 029 (-3)	62	38
Kulturprogram**	3 740 (2)	72	153 117 (+2)	53	47
2022					
Allmän kurs*	533 755 (-3)	155	20 912 (-3)	57	43
Särskild kurs*	673 170 (+9)	155	40 500 (+11)	68	32
Kort kurs	39 125 (+48)	127	39 147 (+56)	64	36
Kulturprogram**	3 656 (+44)	73	149 800 (+66)	52	48
2021					
Allmän kurs*	549 680 (-2%)	154	21 517 (-1%)	57	43
Särskild kurs*	618 477 (+4%)	154	36 429 (+2%)	68	32
Kort kurs	26 488 (+29%)	111	25 150 (+18%)	64	36
Kulturprogram**	2 540 (+36%)	63	90 358 (+44%)	52	48
2020					
Allmän kurs*	560 205 (0%)	155	21 776 (-3%)	55	45
Särskild kurs*	596 282 (-1%)	154	35 797 (-3%)	68	32
Kort kurs	20 566 (-60%)	109	21 341 (-58%)	61	39
Kulturprogram**	1 862 (-60%)	62	62 580 (-66%)	55	45
2019					
Allmän kurs*	559 647 (+7%)	156	22 414 (+5%)	54	46
Särskild kurs*	602 580 (+5%)	155	36 974 (+4%)	67	33
Kort kurs	51 872 (+3%)	128	50 347 (-7%)	60	40
Kulturprogram**	4 700 (+1%)	83	184 646 (+4%)	54	46

* Verksamhetens omfattning beskrivs som deltagarveckor – antal deltagare och deras deltagande i antal veckor. Helårsstudier i de långa kurserna, allmän kurs och särskild kurs, bedöms pågå 35 veckor.

** Gruppapperterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 1B.

Folkhögskolornas verksamhet med annan statlig finansiering 2019–2023.

	ANTAL DELTAGARVECKOR (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)*	ANTAL FOLKHÖG- SKOLOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N) (FÖRÄNDRING MOT FÖREGÅENDE ÅR)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
2023					
Studiemotiverande folkhögskolekurs	55 454 (4)	70	3 257 (1)	60	40
Etableringskurs	20 752 (-56%)	27	643 (-36)	56	44
Svenska från dag ett	7 186 (-259)	22	646 (-68)	70	30
2022					
Allmän kurs, yrkesinriktad	11 202 (-50)	39	555 (-42)	69	31
Särskild kurs, yrkesinriktad	29 780 (-42)	86	1 516 (-39)	71	29
Studiemotiverande folkhögskolekurs	53 113 (-23)	76	3 220 (-22)	57	43
Etableringskurs	32 375 (-40)	38	1 011 (-42)	58	42
Svenska från dag ett	25 792 (+48)	84	2 025 (+85)	71	29
2021					
Allmän kurs, yrkesinriktad	22 587 (+156%)	50	952 (+120%)	62	38
Särskild kurs, yrkesinriktad	51 037 (+186%)	92	2 466 (+133%)	70	30
Studiemotiverande folkhögskolekurs	68 935 (-2%)	92	4 118 (-4%)	54	46
Etableringskurs	54 357 (-2%)	56	1 732 (-5%)	61	39
Svenska från dag ett	17 482 (-22%)	57	1 094 (-30%)	54	46
2020					
Allmän kurs, yrkesinriktad**	8 815 ()	40	432 (-%)	61	39
Särskild kurs, yrkesinriktad**	17 866 ()	64	1 057 (-%)	65	35
Studiemotiverande folkhögskolekurs	70 674 (+12%)	93	4 268 (+14%)	52	48
Etableringskurs	55 531 (-31%)	66	1 830 (-34%)	62	38
Svenska från dag ett	22 430 (-18%)	70	1 573 (-25%)	51	49
2019					
Studiemotiverande folkhögskolekurs	63 034 (-7%)	93	3 743 (-3%)	50	50
Etableringskurs	80 672 (-50%)	86	2 770 (-49%)	61	39
Bristyrkeskurs	12 730 (-50%)	18	379 (-43%)	71	29
Svenska från dag ett	27 210 (12%)	72	2 094 (18%)	44	56

* Verksamhetens omfattning beskrivs som deltagarveckor – antal deltagare och deras deltagande i antal veckor. Helårsstudier i de långa kurserna, allmän kurs och särskild kurs, bedöms pågå 35 veckor.

** Under 2020 finns det en viss underrapportering i allmän kurs och särskild kurs, yrkesinriktad.

TABELL F 2A.**Deltagare i allmän kurs 2021–2023 per kursnivå. Andel (procent).**

	2023		2022		2021	
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	25	75	29	71	28	72
ANDEL DELTAGARE PER KURSNIVÅ (PROCENT)						
Kvinnor	72	56	67	55	64	54
Män	28	44	33	45	36	46
Inrikes födda	16	69	14	68	15	68
Utrikes födda	84	31	86	32	85	32
Eftergymnasial utbildning	12	5	12	5	13	6
Gymnasial utbildning, 3 år	4	23	4	23	4	22
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	15	15	14	15	15	15
Högst grundskola/motsvarande	68	57	69	57	68	57
65- år	1	2	1	2	2	2
45-64 år	19	4	20	4	18	4
25-44 år	50	35	49	36	47	36
20-24 år	24	49	26	50	28	50
18-19 år	6	11	5	10	4	8
Med funktionsnedsättning	25	45	20	42	21	40

TABELL F 2B.
 Deltagare i särskild kurs 2021–2023 per kursnivå. Andel (procent).

	2023			2022			2021		
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	9	70	21	9	71	21	6	73	21
ANDEL DELTAGARE PER KURSNIVÅ (PROCENT)									
Kvinnor	72	70	66	73	70	65	68	69	65
Män	28	30	34	27	30	35	32	31	35
Inrikes födda	47	84	81	46	85	82	48	86	81
Utrikes födda	53	16	19	54	15	18	52	14	19
Eftergymnasial utbildning	33	42	27	28	43	26	27	44	26
Gymnasial utbildning, 3 år	11	36	53	13	35	52	14	35	54
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	18	8	9	18	9	10	16	9	10
Högst grundskola/motsvarande	37	13	11	40	13	12	43	12	10
65– år	31	15	2	23	15	2	20	13	2
45–64 år	29	22	19	30	21	19	28	20	18
25–44 år	31	34	54	35	35	54	36	36	56
20–24 år	8	26	23	10	24	22	13	25	22
18–19 år	1	5	2	1	5	2	3	5	2
Med funktionsnedsättning	24	13	18	20	12	15	29	11	15

TABELL F 2C.

Deltagare i kort kurs 2021–2023. Andel (procent).

	2023	2022	2021
Kvinnor	62	63	64
Män	38	37	36
Inrikes födda	89	89	89
Utrikes födda	11	11	11
Eftergymnasial utbildning*	46	47	47
Gymnasial utbildning, 3 år*	24	25	23
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år*	16	16	16
Högst grundskola/motsvarande*	13	12	14
65– år	22	22	22
45–64 år	32	33	34
25–44 år	25	26	26
20–24 år	5	6	5
18–19 år	3	3	3
12–17 år	13	10	10
Med funktionsnedsättning	5	4	4

* Under utbildningsnivå redovisas inte deltagare där uppgifter om utbildningsnivå saknas. Därför summeras inte andelarna till 100 procent

TABELL F 2D.

Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2021–2023. Andel (procent).

	2023	2022	2021
Kvinnor	60	57	52
Män	40	43	48
Inrikes födda	23	26	29
Utrikes födda	77	74	71
Eftergymnasial utbildning	8	7	9
Gymnasial utbildning, 3 år	8	10	11
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	14	12	15
Högst grundskola/motsvarande	70	71	65
65– år	0	0	0
45–64 år	32	25	20
25–44 år	39	37	40
20–24 år	24	31	34
18–19 år	5	7	5
–17 år	0	0	0
Med funktionsnedsättning	4	5	5
STUDIERNAS NIVÅ			
Gymnasienivå	62	58	56
Grundskolenivå	38	42	44

TABELL F 2E.**Deltagare i Etableringskurs 2021–2023. Andel (procent).**

	2023	2022	2021
Kvinnor	56	58	61
Män	44	42	39
Inrikes födda	0	0	0
Utrikes födda	100	100	100
Eftergymnasial utbildning*	-	-	-
Gymnasial utbildning, 3 år*	-	-	-
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år*	-	-	-
Högst grundskola/motsvarande*	-	-	-
Uppgift saknas	49	56	50
65– år	1	0	0
45–64 år	22	25	26
25–44 år	61	60	59
20–24 år	17	15	15
18–19 år	0	0	0
Med funktionsnedsättning	1	0	0
STUDIERNAS NIVÅ	0	0	0
Gymnasienivå	0	0	0
Grundskolenivå	11	17	19

* Uppgifter saknas i allt för stor omfattning i SCB:s utbildningsregister för att deltagarnas utbildningsbakgrund ska presenteras. Ungefär 50 procent av deltagarna saknas i utbildningsregistret.

TABELL F 2F.

Deltagare i Svenska från dag ett 2021–2023. Andel (procent).

	2023	2022	2021
Kvinnor	70	71	54
Män	30	29	46
Inrikes födda	0	0	0
Utrikes födda	100	100	100
Eftergymnasial utbildning	-	-	-
Gymnasial utbildning, 3 år	-	-	-
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	-	-	-
Högst grundskola/motsvarande	-	-	-
Uppgift saknas	100	100	100
65– år	5	3	1
45–64 år	26	26	20
25–44 år	60	58	65
20–24 år	8	10	13
18–19 år	1	3	1
–17 år	0	1	0
Med funktionsnedsättning	2	1	2
STUDIERNAS NIVÅ			
Gymnasienivå	2	3	3
Grundskolenivå	81	87	88
(okänd)	17	10	9

TABELL F 3A.
Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).*

	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		TOTALT
	STORSTAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	MINDRE STAD/ TÅRTORT	MINDRE STAD/ TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	STAD/TÅRTORT	LANDSBYGD- KOMMUN	LANDSBYGD- KOMMUN		
Andel deltagare av alla deltagare	24	14	24	13	12	5	7	7	7	100	
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP											
Kvinnor	62	61	59	57	61	58	54	54	60	60	
Män	38	39	41	43	39	42	46	46	40	40	
Inrikes födda	51	61	56	65	50	61	54	54	56	56	
Utrikes födda	49	39	44	35	50	39	46	46	44	44	
Eftergymnasial utbildning**	8	7	5	5	8	9	6	6	7	7	
Gymnasial utbildning, 3 år***	21	20	19	18	14	14	15	15	18	18	
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år**	16	16	15	13	15	13	11	11	15	15	
Högst grundskola/motsvarande**	54	57	60	64	63	64	68	68	60	60	
65- år	2	2	1	1	0	3	0	0	1	1	
45-64 år	7	6	6	7	10	10	11	11	7	7	
25-44 år	44	35	40	34	39	34	40	40	39	39	
20-24 år	41	47	44	46	41	40	37	37	43	43	
18-19 år	7	11	9	12	10	13	12	12	10	10	
Med funktionsnedsättning	36	43	40	42	38	45	44	44	40	40	
STUDIERNAS NIVÅ											
Gymnasienivå	79	83	74	77	65	71	66	66	75	75	
Grundskolenivå	21	17	26	23	35	29	34	34	25	25	

* Kommungruppsindelningen avser deltagarnas folkbokföringskommun och bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017. Notera att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Under utbildningsnivå redovisas inte deltagare där uppgifter om utbildningsnivå saknas. Därför summeras inte andelarna till 100 procent.

TABELL F 3B.
Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2023. Andel per kommungrupp (procent).*

	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		TOTALT
	STORSTAD	STORSTAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	MINDRE STAD/TÅRTORT	MINDRE STAD/TÅRTORT	MINDRE STAD/TÅRTORT	MINDRE STAD/TÅRTORT	LANDSBYGDGS- KOMMUN	LANDSBYGDGS- KOMMUN	
Andel deltagare av alla deltagare	24	14	24	13	12	5	7	100			
ANDEL DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP											
Kvinnor	62	61	59	57	61	58	54	60			
Män	38	39	41	43	39	42	46	40			
Inrikes födda	51	61	56	65	50	61	54	56			
Utrikes födda	49	39	44	35	50	39	46	44			
Eftergymnasial utbildning**	8	7	5	5	8	9	6	7			
Gymnasial utbildning, 3 år**	21	20	19	18	14	14	15	18			
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år**	16	16	15	13	15	13	11	15			
Högst grundskola/motsvarande **	54	57	60	64	63	64	68	60			
65- år	2	2	1	1	0	3	0	1			
45-64 år	7	6	6	7	10	10	11	7			
25-44 år	44	35	40	34	39	34	40	39			
20-24 år	41	47	44	46	41	40	37	43			
18-19 år	7	11	9	12	10	13	12	10			
Med funktionsnedsättning	36	43	40	42	38	45	44	40			
STUDIERNAS NIVÅ											
Eftergymnasial nivå	15	26	25	24	20	14	17	21			
Gymnasienivå	75	68	64	72	69	75	76	71			
Grundskolenivå	9	6	12	3	10	11	7	8			

* Kommungruppsindelningen avser deltagarnas folkbokföringskommun och bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017. Notera att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Under utbildningsnivå redovisas inte deltagare där uppgifter om utbildningsnivå saknas. Därför summeras inte andelarna till 100 procent.

TABELL F 3C.**Deltagare i allmän kurs och särskild kurs per 1 000 invånare i olika kommungrupper 2023. Antal (N).**

KOMMUNGRUPP	BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE (N)	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
		DELTAGARE (N)	ANTAL DELTAGARE PER 1 000 INVÅNARE	DELTAGARE (N)	ANTAL DELTAGARE PER 1 000 INVÅNARE
Storstad	1 526 852	4 418	3	8 332	5
Pendlingskommun nära storstad	1 487 666	2 550	2	5 384	4
Större stad	1 958 600	4 419	2	8 312	4
Pendlingskommun nära större stad	1 176 647	2 342	2	4 683	4
Mindre stad/tätort	1 051 862	2 193	2	5 889	6
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	481 764	978	2	2 197	5
Landsbygds kommun	522 068	1 241	2	2 372	5

* Kommungruppsindelningen avser deltagarnas folkbokföringskommun och bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017. Notera att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygds kommun" och "Landsbygds kommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygds kommun".

TABELL F 3D.

Deltagare i långa kurser per 1 000 invånare i olika län 2023. Antal (N).

LÄN	ANTAL DELTAGARE LÅNGA KURSER*	INVÅNARE 18 ÅR OCH ÄLDRE	ANTAL DELTAGARE PER 1 000 INVÅNARE
Stockholm	10 105	1 939 605	5
Uppsala	718	321 759	2
Södermanland	1 341	238 493	6
Östergötland	2 414	377 067	6
Jönköping	3 707	290 411	13
Kronoberg	873	160 863	5
Kalmar	1 555	199 140	8
Gotland	326	50 009	7
Blekinge	1 390	127 403	11
Skåne	7 827	1 123 182	7
Halland	758	271 039	3
Västra Götaland	8 036	1 407 018	6
Värmland	1 642	229 635	7
Örebro	1 912	245 343	8
Västmanland	1 104	222 988	5
Dalarna	2 439	230 713	11
Gävleborg	1 981	230 645	9
Västernorrland	2 069	195 445	11
Jämtland	945	106 252	9
Västerbotten	2 352	224 004	10
Norrbottn	2 574	203 427	13
Total	56 068	8 394 441	7

* Långa kurser avser allmän kurs och särskild kurs sammanräknad.

TABELL F 4A.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2023. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
	FILIAL	HUVUDSKOLA	FILIAL	HUVUDSKOLA
Antal filialer med allmän/särskild kurs* (N)		46		60
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	16	84	14	86
ANDEL DELTAGARE PER FILIAL/HUVUDSKOLA (PROCENT)				
Kvinnor	66	59	70	69
Män	34	41	30	31
Inrikes födda	43	59	73	81
Utrikes födda	57	41	27	19
Eftergymnasial utbildning	9	6	35	39
Gymnasial utbildning, 3 år	14	19	36	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	17	15	9	9
Högst grundskola/motsvarande	59	60	20	14
65- år	4	1	15	13
45-64 år	11	7	23	22
25-44 år	45	38	36	38
20-24 år	34	44	22	24
18-19 år	7	10	4	4
Med funktionsnedsättning	31	41	14	15
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	-	13	23
Gymnasienivå	66	76	70	70
Grundskolenivå	34	24	17	7

* Med kurser vid filial avses kurser i annan kommun än folkhögskolans hemkommun.

TABELL F 4B.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som bodde på internat 2023. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
	INTERNAT	EJ INTERNAT	INTERNAT	EJ INTERNAT
Antal skolor med allmän/särskild kurs på internat (N)	70		81	
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	5	95	10	90
ANDEL DELTAGARE PER INTERNAT/EJ INTERNAT (PROCENT)				
Kvinnor	40	61	56	71
Män	60	39	44	29
Inrikes födda	83	54	92	79
Utrikes födda	17	46	8	21
Eftergymnasial utbildning	1	7	12	41
Gymnasial utbildning, 3 år	27	18	63	35
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	11	15	3	10
Högst grundskola/motsvarande	62	60	22	14
65- år	-	1	1	15
45-64 år	1	8	2	24
25-44 år	22	40	18	40
20-24 år	67	41	67	19
18-19 år	10	9	12	3
Med funktionsnedsättning	66	38	28	14
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	-	18	22
Gymnasienivå	89	74	80	69
Grundskolenivå	11	26	2	9

TABELL F 4C.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läste på distans 2023. Jämförelse med deltagare som ej läste på distans. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
	DISTANS	EJ DISTANS	DISTANS	EJ DISTANS
Antal skolor med allmän/särskild kurs på distans (N)	50		133	
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	9	91	39	61
ANDEL DELTAGARE PER DISTANS/EJ DISTANS (PROCENT)				
Kvinnor	67	59	74	66
Män	33	41	26	34
Inrikes födda	72	54	82	80
Utrikes födda	28	46	18	20
Eftergymnasial utbildning	7	7	52	29
Gymnasial utbildning, 3 år	19	18	30	43
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	17	15	10	9
Högst grundskola/motsvarande	57	60	8	19
65- år	0	1	10	15
45-64 år	7	8	35	13
25-44 år	44	39	46	32
20-24 år	38	43	8	33
18-19 år	11	9	1	6
Med funktionsnedsättning	31	41	6	21
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	-	20	22
Gymnasienivå	95	73	78	65
Grundskolenivå	5	27	1	13

TABELL F 5A.

Kursinriktningar allmän kurs och särskild kurs 2023. Antal (N) och andel (procent).

KURSINRIKTNINGSTYP	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	ANTAL DELTAGAR-VECKOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N)*	ANDEL DELTAGARE (PROCENT)	ANTAL DELTAGAR-VECKOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N)*	ANDEL DELTAGARE (PROCENT)
Allmän bred ämnesinriktning	472 826	25 395	96	55 058	4 575	9
Beteendekunskap humaniora	4 241	252	1	144 175	10 877	22
<i>Beteendekunskap humaniora</i>	1 138	59	14	20 352	1 115	4
<i>Religion och livsåskådningsfrågor</i>	-	-	-	37 749	3 113	11
<i>Historia</i>	-	-	-	2 273	232	1
<i>Fritidsledarutbildning</i>	-	-	-	18 577	987	4
<i>Cirkelledarutbildning</i>	-	-	-	66	3	0
<i>Annan ledarutbildning inkl organisation</i>	-	-	-	26 441	2 490	9
<i>Litteratur</i>	-	-	-	15 420	1 232	5
<i>Beteendekunskap humaniora övrigt</i>	3 103	193	45	23 297	1 705	6
Estetiska ämnen	3 226	178	1	241 087	16 280	33
<i>Estetiska ämnen</i>	629	37	9	26 059	1 691	6
<i>Musik</i>	260	12	3	85 627	6 044	22
<i>Scenisk konst (dans, film och teater)</i>	121	9	2	34 383	1 915	7
<i>Slöjd och konsthantverk</i>	1 408	71	17	25 934	1 998	7
<i>Bild, form och målarkonst</i>	551	30	7	50 619	3 447	13
<i>Kyrkomusiker/kantor</i>	-	-	-	3 244	245	1
<i>Estetiska ämnen övrigt</i>	378	19	4	15 221	940	3
Företagsekonomi, handel och kontor	-	-	-	5 897	443	1
Matematik, naturvetenskap	2 256	120	0	20 707	2 077	4
Medicin, hälsa och sjukvård	2 304	110	0	52 663	3 937	8
Samhällsvetenskap	1 923	103	0	52 725	4 914	10
Språk	3 318	186	1	34 733	3 363	7
Teknik	37	2	0	15 491	1 057	2
Övriga ämnen	3 264	199	1	29 194	2 254	5
Totalt	493 395	26 545	100	651 609	49 777	100

* Unika deltagare per ämne.

TABELL F 5B.

Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar.
Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN	ESTETISKA KURS- INRIKTNINGAR TOTALT	VARAV MUSIK	VARAV SCENISK KONST (DANS, FILM OCH TEATER)	VARAV SLÖJD OCH KONST- HANTVERK	VARAV BILD, FORM OCH MÅLAR- KONST	VARAV ÖVRIGA ESTETISKA ÄMNEN
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	67	33	12	4	4	7	6
ANDEL DELTAGARE PER KURSINRIKTNING (PROCENT)							
Kvinnor	70	68	53	66	82	82	76
Män	30	32	47	34	18	18	24
Inrikes födda	75	90	90	91	90	91	90
Utrikes födda	25	10	10	9	10	9	10
Eftergymnasial utbildning	39	37	32	20	56	42	42
Gymnasial utbildning, 3 år	35	43	47	61	28	41	40
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	11	6	5	3	10	6	6
Högst grundskola/ motsvarande	15	13	17	16	7	11	13
65- år	14	12	11	1	25	15	9
45-64 år	24	17	15	4	30	19	21
25-44 år	43	27	21	28	29	30	34
20-24 år	17	37	44	58	14	32	31
18-19 år	2	7	9	9	2	4	5
Med funktionsnedsättning	14	18	13	29	17	20	19
STUDIERNAS NIVÅ							
Eftergymnasial nivå	26	12	11	27	4	6	16
Gymnasienivå	64	83	79	71	95	91	82
Grundskolenivå	10	5	10	2	1	3	2

TABELL F 5C.

Deltagare i särskild kurs med yrkesinriktning 2023. Jämförelse med övriga kursinriktningar. Andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD UTBILDNING KORTARE ÄN TVÅ ÅR	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD UTBILDNING MINST TVÅ ÅR	ÖVRIGA INRIKTNINGAR
Antal deltagare (N)	4 503	2 909	30 280
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	12	8	80
ANDEL DELTAGARE PER KURSINRIKTNING (PROCENT)			
Kvinnor	69	62	69
Män	31	38	31
Inrikes födda	79	82	80
Utrikes födda	21	18	20
Eftergymnasial utbildning	29	17	38
Gymnasial utbildning, 3 år	51	61	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	8	9	9
Högst grundskola/motsvarande	12	12	15
65- år	1	0	13
45-64 år	21	14	22
25-44 år	53	61	38
20-24 år	22	24	23
18-19 år	2	1	4
Med funktionsnedsättning	17	22	15

TABELL F 6A.**Deltagare fördelade efter juridiskt kön i allmän kurs och särskild kurs 2023. Andel (procent).**

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	KVINNOR	MÄN	TOTALT	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	60	40	100	69	31	100
ANDEL DELTAGARE PER JURIDISKT KÖN (PROCENT)						
Inrikes födda	50	65	56	80	81	80
Utrikes födda	50	35	44	20	19	20
Eftergymnasial utbildning	9	4	7	42	31	38
Gymnasial utbildning, 3 år	17	20	18	35	44	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	16	14	15	9	9	9
Högst grundskola/motsvarande	58	63	60	14	17	15
65- år	2	1	1	14	11	13
45-64 år	10	4	8	24	16	22
25-44 år	42	34	39	37	39	38
20-24 år	37	51	43	21	30	23
18-19 år	9	9	9	3	4	4
Med funktionsnedsättning	37	43	40	14	17	15
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	-	-	-	21	23	21
Gymnasienivå	70	82	75	71	69	70
Grundskolenivå	30	18	25	9	8	9

TABELL F 6B.

Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän kurs och särskild kurs 2023. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	56	44	100	80	20	100
ANDEL DELTAGARE PER INRIKES/UTRIKES FÖDDA (PROCENT)						
Kvinnor	54	68	60	69	70	69
Män	46	32	40	31	30	31
Eftergymnasial utbildning	3	12	7	38	39	38
Gymnasial utbildning, 3 år	22	13	18	41	23	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	12	19	15	8	13	9
Högst grundskola/motsvarande	63	56	60	12	24	15
65- år	2	1	1	15	8	13
45-64 år	2	14	7	20	29	22
25-44 år	30	50	39	35	48	38
20-24 år	52	32	43	26	13	24
18-19 år	14	4	10	4	2	4
Med funktionsnedsättning	54	22	40	16	12	15
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	-	-	-	22	21	22
Gymnasienivå	93	53	75	74	58	70
Grundskolenivå	7	47	25	5	21	8

TABELL F 6C.**Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).**

	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING, 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, KORTARE ÄN 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	7	18	15	60	100
ANDEL DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	77	57	64	58	60
Män	23	43	36	42	40
Inrikes födda	23	70	48	61	58
Utrikes födda	77	30	52	39	42
65- år	12	1	2	0	1
45-64 år	27	4	11	6	8
25-44 år	56	40	55	34	40
20-24 år	4	55	32	44	41
18-19 år	-	0	0	16	10
Med funktionsnedsättning	14	35	34	46	40
STUDIERNAS NIVÅ					
Gymnasienivå	58	94	77	73	77
Grundskolenivå	42	6	23	27	23

TABELL F 6D.**Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2023. Andel (procent).**

	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING, 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, KORTARE ÄN 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	38	38	9	15	100
ANDEL DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	76	65	70	65	69
Män	24	35	30	35	31
Inrikes födda	80	88	73	69	81
Utrikes födda	20	12	27	31	19
65- år	24	4	25	7	14
45-64 år	33	11	38	13	22
25-44 år	38	40	31	37	38
20-24 år	5	45	5	21	22
18-19 år	-	0	-	23	3
Med funktionsnedsättning	7	18	16	25	15
STUDIERNAS NIVÅ					
Eftergymnasial nivå	16	30	21	17	22
Gymnasienivå	78	67	65	65	71
Grundskolenivå	6	2	14	18	7

TABELL F 6E.**Deltagare i allmän kurs i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).**

	65- ÅR	45-64 ÅR	25-44 ÅR	20-24 ÅR	18-19 ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	1	8	39	43	9	100
ANDEL DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	76	76	65	52	60	60
Män	24	24	35	48	40	40
Inrikes födda	77	16	44	68	82	56
Utrikes födda	23	84	56	32	18	44
Eftergymnasial utbildning*	56	24	9	1	-	7
Gymnasial utbildning, 3 år*	13	9	19	24	0	18
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år*	19	22	21	12	0	15
Högst grundskola/motsvarande*	13	44	51	63	100	60
Med funktionsnedsättning	19	20	31	49	53	40
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå						
Gymnasienivå	85	36	68	86	84	75
Grundskolenivå	15	64	32	14	16	25

* Under utbildningsnivå redovisas inte deltagare där uppgifter om utbildningsnivå saknas. Därför summeras inte andelarna till 100 procent.

TABELL F 6F.**Deltagare i särskild kurs i olika åldersgrupper 2023. Andel (procent).**

	65- ÅR	45-64 ÅR	25-44 ÅR	20-24 ÅR	18-19 ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	13	22	38	23	4	100
ANDEL DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	75	77	69	61	62	69
Män	25	23	31	39	38	31
Inrikes födda	89	73	75	89	92	80
Utrikes födda	11	27	25	11	8	20
Eftergymnasial utbildning	66	56	38	9	-	38
Gymnasial utbildning, 3 år	10	19	40	75	4	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	17	16	8	2	-	9
Högst grundskola/motsvarande	7	9	14	13	96	15
Med funktionsnedsättning	9	10	15	24	22	15
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	3	19	31	21	11	21
Gymnasienivå	77	70	62	76	86	70
Grundskolenivå	20	11	7	3	3	9

TABELL F 6G.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs med funktionsnedsättning 2023. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	MED FUNKTIONS-NEDSÄTTNING	ÖVRIGA	TOTALT	MED FUNKTIONS-NEDSÄTTNING	ÖVRIGA	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	39	61	100	15	85	100
ANDEL DELTAGARE MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING/ÖVRIGA (PROCENT)						
Kvinnor	56	62	60	65	70	69
Män	44	38	40	35	30	31
Inrikes födda	76	43	56	85	80	80
Utrikes födda	24	57	44	15	20	20
Eftergymnasial utbildning	2	10	7	19	41	38
Gymnasial utbildning, 3 år	16	20	18	46	37	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	13	17	15	10	9	9
Högst grundskola/motsvarande	69	54	60	25	13	15
65- år	1	2	1	8	14	13
45-64 år	4	10	8	14	23	22
25-44 år	30	45	39	37	38	38
20-24 år	53	36	43	37	21	23
18-19 år	13	7	9	5	3	4
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå				25	21	21
Gymnasienivå	84	68	75	61	72	70
Grundskolenivå	16	32	25	13	8	9
KURSINRIKTNING						
Allmän, bred ämnesinriktning	96	95	95	14	8	9
Beteendevetenskap, humanoria	1	1	1	15	24	22
Estetiska ämnen	1	1	1	38	32	33
Företagsekonomi, handel och kontor				1	1	1
Matematik, naturvetenskap	1	0	1	2	5	4
Medicin, hälsa och sjukvård	0	1	0	10	8	8
Samhällsvetenskap	0	0	0	7	11	10
Språk	0	1	1	4	7	6
Teknik	0	-	0	4	2	2
Övriga ämnen	1	1	1	5	5	5

TABELL F 6H.**Nybörjare i allmän kurs per kursnivå 2023. Andel (procent).**

	NYBÖRJARE*			ÖVRIGA DELTAGARE		
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIENIVÅ	TOTALT	GRUND- SKOLE- NIVÅ	GYMNASIENIVÅ	TOTALT
Andel nybörjare av alla deltagare	33	29	30			
ANDEL NYBÖRJARE AV ALLA NYBÖRJARE	28	72	100			
Kvinnor	70	57	61	58	60	60
Män	30	43	39	42	40	40
Inrikes född	22	71	58	14	68	55
Utrikesfödd	78	29	42	86	32	45
Eftergymnasial utbildning	14	5	7	11	5	7
Gymnasial utbildning, 3 år	4	24	19	4	22	18
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	14	13	13	16	16	16
Högst grundskola/motsvarande	67	58	61	69	57	60
65- år	1	1	1	1	2	2
45-64 år	14	4	6	21	4	8
25-44 år	47	26	32	51	39	42
20-24 år	25	43	38	24	51	44
18-19 år	13	26	23	2	4	4
Funktionsnedsättning	22	41	36	26	46	41

* Med nybörjare menas att en deltagare förekommer för första gången på allmän kurs grundskolenivå respektive gymnasienivå.

TABELL F 6I.
Nybörjare i särskild kurs per kursnivå 2023. Andel (procent).

	NYBÖRJARE*				ÖVRIGA DELTAGARE			
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIENIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	TOTALT	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIENIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	TOTALT
Andel nybörjare av alla deltagare	39	37	31	36				
ANDEL NYBÖRJARE AV ALLA NYBÖRJARE	9	72	19	100				
Kvinnor	72	68	66	68	73	70	66	70
Män	28	32	34	32	27	30	34	30
Inrikes född	31	82	78	77	56	85	82	82
Utrikesfödd	69	18	22	23	44	15	18	18
Eftergymnasial utbildning	31	39	29	37	35	44	26	39
Gymnasial utbildning, 3 år	9	31	46	33	12	39	55	41
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	15	8	9	9	20	9	9	9
Högst grundskola/motsvarande	45	21	15	22	33	9	10	11
65- år	19	10	2	9	38	17	2	16
45-64 år	32	22	19	22	27	21	19	21
25-44 år	37	32	50	36	27	35	56	39
20-24 år	9	25	24	23	8	26	22	24
18-19 år	3	12	5	10	0	0	0	0
Funktionsnedättning	19	13	17	14	27	14	18	16

* Med nybörjare menas att en deltagare förekommer för första gången på särskild kurs på grundskolenivå, gymnasienivå respektive eftergymnasial nivå.

TABELL F 7.

Kategorier av deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2023. Minsta och största andel samt median (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	30	99	59	39	98	70
Män	1	70	41	2	61	30
Inrikes födda	3	94	60	6	97	85
Utrikes födda	6	97	40	3	94	15
Eftergymnasial utbildning*	-	50	4	8	75	36
Gymnasial utbildning, 3 år*	3	41	17	10	69	38
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år*	4	30	14	-	25	8
Högst grundskola/motsvarande*	6	85	61	-	52	14
65- år	-	98	-	-	80	5
45-64 år	-	36	5	-	78	22
25-44 år	1	70	38	7	68	40
20-24 år	-	71	45	-	75	21
18-19 år	-	37	9	-	19	3
Med funktionsnedsättning	-	100	41	-	100	15
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	-	-	-	-	96	15
Gymnasienivå	30	100	81	-	100	74
Grundskolenivå	-	70	19	-	80	-

* Under utbildningsnivå redovisas inte deltagare där uppgifter om utbildningsnivå saknas. Därför summeras inte andelarna till 100 procent.

TABELL F 8A.
Utfärdade behörigheter och intyg på allmän kurs och särskild kurs 2021–2023. Andel (procent).

	2023			2022			2021		
	BEHÖRIGHET TILL YRKESHÖG- SKOLA, ALLMÄN KURS	BEHÖRIGHET TILL HÖGSKOLA, ALLMÄN KURS	INTYG EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING, SÄRSKILD KURS	BEHÖRIGHET TILL YRKES- HÖGSKOLA, ALLMÄN KURS	BEHÖRIGHET TILL HÖGSKOLA, ALLMÄN KURS	INTYG EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING, SÄRSKILD KURS	BEHÖRIGHET TILL YRKES- HÖGSKOLA, ALLMÄN KURS	BEHÖRIGHET TILL HÖGSKOLA, ALLMÄN KURS	INTYG EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING, SÄRSKILD KURS
Andel deltagare av alla deltagare som erhållit behörighet/intyg (procent)	3	11	16	3	11	16	3	12	14
Kvinnor	47	56	69	51	59	69	45	58	69
Män	53	44	31	49	41	31	55	42	31
Inrikes födda	63	73	82	60	76	82	65	75	82
Utrikes födda	37	27	18	40	24	18	35	25	18
Eftergymnasial utbildning	3	4	23	5	4	23	4	5	25
Gymnasial utbildning, 3 år	28	39	61	25	39	61	27	37	58
Gymnasial utbildning, kortare än 3 år	18	15	8	16	14	8	18	16	9
Högst grundskola/motsvarande	50	42	7	54	43	7	51	42	8
65- år	-	-	0	-	-	0	-	-	1
45-64 år	2	2	17	3	2	17	2	2	19
25-44 år	47	46	55	48	43	55	46	43	58
20-24 år	49	51	28	48	54	28	51	55	22
18-19 år	1	1	0	1	1	0	1	1	0
Funktionsnedläggning	51	46	17	49	47	17	51	44	15

TABELL F 8B.

Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola höstterminen 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).

	HT 2023		HT 2022		HT 2021	
	ANTAL (N)	ANDEL (PROCENT)	ANTAL (N)	ANDEL (PROCENT)	ANTAL (N)	ANDEL (PROCENT)
Behöriga sökande från folkhögskola	5 896	-	6 011	-	6 617	-
Antagna totalt från folkhögskola	3 634	62	3 493	58	3 837	58
ANTAL OCH ANDEL ANTAGNA PER URVALSGRUPP						
Gymnasiebetyg/Komvux	144	4	139	4	138	4
Behörighet med studieomdömen folkhögskola	1 802	50	1 745	47	1 819	47
Högskoleprovsresultat	822	23	789	23	879	23
Urvalsgrupper som bestäms direkt av universitet/högskola	866	24	820	26	1 001	26
Totalt	3 634	100	3 493	100	3 837	100

TABELL F 8C.

Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om behörighet från allmän kurs 2014–2021. Andel (procent).

	ÖVERGÅNG TILL EFTERGYMNASIALA STUDIER 2014–2021 (PROCENT)		ÖVERGÅNG TILL UNIVERSITET/HÖGSKOLA 2014–2021 (PROCENT)		ETABLERAD PÅ ARBETSMARKNADEN 2014–2020 (PROCENT)*	
	EFTER 1 ÅR	EFTER 3 ÅR	EFTER 1 ÅR	EFTER 3 ÅR	EFTER 1 ÅR	EFTER 3 ÅR
Alla deltagare	44	60	31	46	14	26
Kvinnor	48	65	36	50	14	26
Män	39	55	27	41	12	25
Inrikes födda, totalt	44	60	31	46	13	25
<i>Inrikes födda kvinnor</i>	47	64	35	50	14	26
<i>Inrikes födda män</i>	39	55	27	41	12	25
Utrikes födda, totalt	43	63	31	46	16	31
<i>Utrikes födda kvinnor</i>	49	68	38	50	14	29
<i>Utrikes födda män</i>	37	56	24	40	19	34
Med funktionsnedsättning, totalt**	39	56	25	39	-	-
<i>Funktionsnedsättning, kvinnor</i>	45	60	30	43	-	-
<i>Funktionsnedsättning, män</i>	31	51	19	35	-	-

* Uppgifter om etableringsstatus finns till och med 2020.

** Uppgifter om funktionsnedsättning samlades för första gången in under 2018 och populationen avser 2018–2020. För redovisning 3 år efter behörighetsår avser populationen 2018 och bör tolkas med försiktighet.

TABELL F 8D.

Övergång till eftergymnasiala studier och etablering på arbetsmarknaden bland deltagare med intyg om genomförd eftergymnasial utbildning på särskild kurs 2014–2020. Andel (procent).

	HÖGSKOLESTUDERANDE /ÖVRIGA STUDIER (SAMMANSLAGEN)		ETABLERAD PÅ ARBETSMARKNADEN		SVAG/OSÄKER STÄLLNING PÅ ARBETSMARKNAD/VARKEN I STUDIER ELLER ARBETE (SAMMANSLAGEN)*	
	EFTER 1 ÅR	EFTER 3 ÅR	EFTER 1 ÅR	EFTER 3 ÅR	EFTER 1 ÅR	EFTER 3 ÅR
Alla deltagare	44	60	31	46	14	26
Kvinnor	48	65	36	50	14	26
Män	39	55	27	41	12	25
Inrikes födda, totalt	44	60	31	46	13	25
<i>Inrikes födda kvinnor</i>	47	64	35	50	14	26
<i>Inrikes födda män</i>	39	55	27	41	12	25
Utrikes födda, totalt	43	63	31	46	16	31
<i>Utrikes födda kvinnor</i>	49	68	38	50	14	29
<i>Utrikes födda män</i>	37	56	24	40	19	34
Med funktionsnedsättning, totalt**	39	56	25	39	-	-
<i>Funktionsnedsättning, kvinnor</i>	45	60	30	43	-	-
<i>Funktionsnedsättning, män</i>	31	51	19	35	-	-

* Sammanslagningen avser individer som har en förvärvsinkomst upp till den lägre inkomstgränsen, eller som helt saknar förvärvsinkomst aktuellt år. Inkomstgränsen fastställs årligen av SCB.

** Uppgifter om funktionsnedsättning samlades för första gången in under 2018 och populationen avser 2018–2020. För redovisning 3 år efter behörighetsår avser populationen 2018 och bör tolkas med försiktighet.

TABELL F 9.

Studiemotiverande folkhögskolekurs: Folkhögskolor, deltagare samt deltagare som gått vidare till fortsatta studier eller arbete 2021–2023. Antal (N) och andel (procent).

	2023	2022	2021
Antal folkhögskolor (N)	70	82	92
Antal deltagare (N)	3 257	3 220	4 118
Andel deltagare 24 år och yngre (procent)	30	35	42
<i>varav andel kvinnor</i>	42	39	40
<i>varav andel män</i>	58	61	60
<i>varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs respektive särskild kurs senast december året därpå.*</i>	29	15	30
Andel utrikes födda deltagare (procent)	77	74	71
Andel deltagare 25 år och äldre (procent)	70	65	58
<i>varav andel kvinnor</i>	68	69	60
<i>varav andel män</i>	32	31	40
<i>varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs respektive särskild kurs senast december året därpå.*</i>	16	12	24
Andel utrikes födda deltagare (procent)	91	89	84
Andel deltagare per år som fått arbete efter avslutad kurs** (procent)	-	29	20

* Utöver dessa finns även deltagare som gått vidare till Komvux och sfi.

** Uppgifter om andelen som har fått arbete för år 2023 finns inte tillgängliga i SCB:s sysselsättningsregister.

